

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΣΠΕΥΣΟΝ, ΣΠΕΥΣΟΝ

Στο θαύμα της διαθρέψεως των πεντακισχιλίων υπάρχει ο επίλογος ότι οι μαθητές συγκέντρωσαν τα περισσούμενα των τροφών, ώστε να μην χαθεί τίποτα, «ίνα μη τι απόληται». Η φράση είναι ωραία, δείχνει την ευαισθησία των αποστόλων μπροστά στο θείο δώρο που είναι η τροφή και η προσεκτική διαχείριση αυτού του δώρου. Αυτή η φράση μπορεί να βρεθεί χαραγμένη σε ιστορικά ρολόγια σε ευρωπαϊκές πόλεις, αριστουργήματα της τεχνικής, που κατόρθωσαν να μετρούν το χρόνο με τόση ακρίβεια ώστε να προξενούν τον θαυμασμό για την αρτιότητά τους. Ίνα μη τι απόληται λοιπόν, η φράση του ευαγγελίου για τα πολύτιμα κομμάτια τροφής χρησιμοποιήθηκε και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τα πολύτιμα κομμάτια του χρόνου.

Η ζωή του ανθρώπου είναι ένα μηδαμινό μόριο της αιωνιότητας. Από αυτή όμως την μικρή ζωή μας εξαρτάται το αιώνιο μετέπειτα που μας περιμένει πέραν του τάφου. Γεννάται λοιπόν το ζήτημα της διαχειρίσεως αυτού του χρόνου και της χρησιμότητας που θα προκύψει από την αξιοποίησή του.

Υπάρχει μία κατηγορία ανθρώπων που δεν συναισθάνονται τον χρόνο. Αφήνουν χωρίς καμία περισκεψη να περνούν μπροστά τους οι ευκαιρίες και γενικά, δεν δείχνουν καμία απολύτως ανησυχία για την απώλειά του. «Σκοτώνουν την ώρα» ή «περνάνε την ώρα τους». Θεωρούν τον εαυτόν τους φιλοσοφημένο, γιατί πιστεύουν στο «dolce far niente» (γλυκό το να μην κάνεις τίποτα) αλλά δεν είναι, γιατί δεν έχουν καν φροντίσει να αποκτήσουν τα απαραίτητα εργαλεία για να φιλοσοφήσουν.

Υπάρχει μία άλλη, όπου όλα είναι μέτρια ή μικρά, καμιά φορά λίγο πιο μεγάλα, τίποτα το σημαντικό όμως. Περνούν μία ζωή και πεθαίνουν, όλα όμως στολισμένα από τη μετριότητα και την αφάνεια. Μικρές χαρές, μικρές λύπες, μικρά ή καθόλου επιτεύγματα, ένας μικροαστισμός. Είναι μία μεγάλη κατηγορία ανθρώπων.

Υπάρχει μία τρίτη που σκέπτεται μόνο την επαγγελματική, επιστημονική και οικονομική εξέλιξη και τίποτα άλλο. Ασφαλώς δεν είναι άσχημα όλα αυτά, το αντίθετο, όταν όμως γίνονται αυτοσκοπός χάνεται το νόημα της ζωής. Ξυπνούν μία ημέρα και βλέπουν ότι η ζωή έχει περάσει και ότι όλα αυτά τα μεγάλα και σπουδαία θα εγκαταλειφθούν, θα μείνουν πίσω, ανοίγοντας μία νέα σελίδα για την οποία αυτοί οι έξυπνοι, ταλαντούχοι, προβλεπτικοί και εργατικοί δεν είχαν ποτέ σκεφτεί ότι θα ανοίξει και στην οποία όλα τα

επιτεύγματά τους και τα χρήματά τους δεν έχουν καμία πέραση.

Υπάρχει τέλος μία κατηγορία που σκέφτεται μόνο την καλοπέραση και την ευχαρίστηση. Ψάχνουν μεθόδους για να γεμίσουν τον χρόνο τους γλεντώντας μέχρι θανάτου. Η ζωή τους όλη είναι μία αναζήτηση και βίωση της ηδονής. Υπάρχει ένας ήρωας της ομώνυμης όπερας του Μότσαρτ, ο Ντον Τζοβάνι, άλλως Δον Ζουάν, ο οποίος περνάει τη ζωή του στην αγκαλιά των γυναικών, διαφθείροντας, εξαπατώντας και δημιουργώντας σκάνδαλα, όλα αυτά με ένα ποτήρι στο χέρι. Αν ζούσε σήμερα ο Ντον Τζοβάνι θα του έφτιαχναν και άγαλμα υποθέτω, για την ικανότητά του και την κοσμικότητά του, η ιστορία όμως, η επαναλαμβανόμενη ιστορία -γιατί αυτό είναι το τέλος της κενότητας, είναι ότι στο τέλος πέφτει μέσα στο βάραθρο με μία κραυγή απόγνωσης, με τα θύματά του γύρω του να επιχαιρούν.

Τέλος υπάρχει μία μικρή συνομοταξία ανθρώπων που βλέπουν τη ζωή όχι στο πλαίσιο των 70 ή 80 ή 90 ετών της επιγείου παροικίας αλλά στην απεραντοσύνη της αιωνιότητας. Που πιστεύουν στον Χριστό και ζουν κάθε δευτερόλεπτο, προσπαθώντας να δοξάσουν τον Κύριό τους με την ζωή και τις πράξεις τους. Που μπορεί να είναι ή να μην είναι σπουδαίοι άνθρωποι, επιστήμονες ή επιχειρηματίες ή καλλιτέχνες, αλλά επειδή πιστεύουν στον Χριστό, ο Θεός τους έχει ονομάσει τέκνα εξ υιοθεσίας, κληρονόμους της Βασιλείας, πρίγκιπες γιους του μεγάλου Βασιλιά, τίτλοι ανώτεροι από οτιδήποτε άλλο. Δεν υπάρχει τίποτα ωραιότερο και τίποτα πιο σπουδαίο από το να πιστεύεις στον Χριστό, από το να υπηρετείς τον Χριστό. Δεν υπάρχει τίποτα ωραιότερο ή ανώτερο από το να δαπανάς τη ζωή σου για το Χριστό. Δοξάζοντάς Τον με όλες σου τις πράξεις, την εργασία σου, τα χρήματά σου. Δοξάζοντάς Τον αφιερώνοντας χρόνο για την βασιλεία Του.

Υπό αυτήν την έννοια λοιπόν ο χρόνος είναι πολύτιμος και κάθε αναβολή, κάθε ματαιολογία, κάθε σπατάλη του, κάθε νωθρότητα είναι λάθος.

Καθώς κλείνει ακόμα ένα έτος, ας σκεφτούμε λίγο το αιώνιο μέλλον μας και ας σπεύσουμε να ζητήσουμε από τον Κύριό μας Ιησού Χριστό σωτηρία, και αν αυτή υπάρχει, ας σπεύσουμε στον αγώνα ζωής που θα Τον δοξάξει.

ΑΣΤΗΡ
της
ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε
το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσα. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΔΙΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασσόγλου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπούροπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταριτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευσγ. Μπίτσας, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σακινίδου, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δελμηγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέφανος Μοσσιδής

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σακινίδου

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σάκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαίρη Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ALPHA:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέβα Παντελιού
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής
Βοστώνης: Τάκης Τσανικλίδης

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ευπρόσδεκτα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διασπείρει το δικαίωμα να κάνει συνομιλήσεις ή αλλαγές στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΜΑΧΑΙΡΑ

του κ. Λ. Κολλάρου

«Δόξα εν υψίστοις Θεώ, και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία»

Λουκ. β' 14

Η έννοια των Χριστουγέννων είναι συνώνυμη με την χαρά. Δεν θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για Χριστούγεννα χωρίς να χαρούμε ή χωρίς να συνδέσουμε στη σκέψη μας τη γέννηση του Κυρίου μας με το συναίσθημα της ειρήνης και ευφροσύνης. Η χαρά βέβαια των πιστών δεν είναι επιδερμική, ούτε απλά γαστριμαργική. Δεν ανεβαίνει το θερμομέτρο της χαράς των αναγεννημένων επειδή καταναλώνουμε περισσότερες θερμίδες την ημέρα αυτή της γιορτής· η χαρά μας δεν συνδέεται με υψηλότερα επίπεδα αλκοόλ στο αίμα μας. Αν ήταν έτσι θα ήταν απλά μία ευωχία. Τα προγράμματα της τηλεόρασης δεν προσθέτουν ούτε μία σταγόνα στη χαρά των πιστών (ή τουλάχιστον δεν θα 'πρεπε)· απεναντίας την καταστρέφουν και την εκχυδαίζουν. Πώς είναι δυνατόν άλλωστε ο Χριστός να καθίσει στο ίδιο τραπέζι με τον Βελιάλ! Τι κοινωνία μπορεί να έχει η χαρά του πιστού με το γλέντι του κόσμου; Μπορεί εμείς οι πιστοί να μη προσκαλούμε τη ντροπή να καθίσει ανάμεσά μας με το να μιμηθούμε τον κόσμο στον κοσμικό τρόπο διασκέδασης αλλά είμαστε συνένοχοι έστω και εάν τα παρακολουθούμε με οποιοδήποτε τρόπο. Το γεγονός όμως ότι υπάρχει λαθραία χαρά που δεν έχει το εξ ουρανού πιστοποιητικό γνησιότητας δεν σημαίνει ότι κάθε χαρά είναι λαθραία. Η χαρά των πιστών είναι αληθινή διότι είναι η χαρά της πίστης που είναι πίστη στη μόνη αλήθεια. Η αληθινή χαρά μπορεί να ζήσει και να ανασάνει μόνο μέσα στην καθαρή ατμόσφαιρα της αλήθειας του Θεού. Η γήινη χαρά ζει στην αποπνικτική ατμόσφαιρα του κόσμου. Υπάρχει λοιπόν πλαστή χαρά, αλλά υπάρχει και γνήσια χαρά. Τα δύο αυτά μπορεί κάπως να μοιάζουν αλλά δεν είναι διδυμα. Το αλεύρι είναι ίδιο με το γύψο σε εμφάνιση αλλά όχι και στην χημική σύσταση. Το άχυρο με το σιτάρι έχουν το ίδιο χρώμα αλλά όχι την ίδια φύση. Η χαρά του πιστού είναι πραγματική όσο και η χαρά του κοσμικού αλλά η πρώτη κοιτάζει προς τα πάνω ενώ η δεύτερη είναι τόσο καμπουριασμένη που κοιτάζει μόνο προς τα κάτω. Υπάρχει συνεπώς χαρά στα Χριστούγεννα που είναι συζευγμένη με την αλήθεια της γέννησης του Χριστού και αυτή η χαρά ανήκει μόνο στους πιστούς του Χριστού. Αυτή η χαρά εκφράζεται με το «**επί γης ειρήνη**» που οι άγγελοι έψαλαν τη νύχτα της γέννησης του Ιησού. Μάλιστα η ειρήνη στη Γραφή συνδέεται πάντα με τον Θεό και δεν είναι απλά υπόθεση και απόλαυση των ανθρώπων που δεν συνδέεται με τις ενέργειες και την επέμβαση του Θεού στην ιστορία του κόσμου. Τα Χριστούγεννα είναι περισσότερο υπόθεση του Θεού από υπόθεση απλά της χαράς των ανθρώπων. Η χαρά και η ειρήνη που ανήκουν μόνο στους πιστούς είναι γλυκές μουσικές νότες που παράγονται από το όργανο της θεολο-

γικής σημασίας αυτού του μοναδικού γεγονότος. Πιο σημαντικό λοιπόν από την χαρά και την ειρήνη είναι η θεολογική πλευρά του γεγονότος της γέννησης. Χωρίς αυτή δεν μπορεί να υπάρχει ούτε χαρά ούτε ειρήνη μεταξύ ανθρώπου και Θεού. Ποια είναι αυτή η σημασία;

ΑΚΟΜΗ ΕΝΑ ΒΗΜΑ

Εκτός από τη χαρά, τα Χριστούγεννα είναι μία υπόθεση εξαιρετικής σοβαρότητας. Η σοβαρότητα των Χριστουγέννων συνδέεται κυρίως με την θεολογική σημασία αυτού του γεγονότος. Η γέννηση του Χριστού ήταν ακόμα ένα βήμα προς την πλήρη εκπλήρωση του θεϊκού σχεδίου και την υλοποίηση των βουλών του Θεού που σχετίζονταν με τη σωτηρία του ανθρώπου από την αμαρτία. Όσοι γιορτάζουν τα Χριστούγεννα όχι απλά με το πιάτο μπροστά τους αλλά με τη Γραφή μπροστά τους καταλαβαίνουν ότι δεν υπάρχει τίποτε το αστείο γύρω από την υπόθεση της αμαρτίας και έτσι τίποτε το ελαφρό και επιπόλαιο γύρω από τη γέννηση του Κυρίου. Η γέννηση του Ιησού στον κόσμο αυτό σηματοδοτούσε την αρχή των παθών Του, της οδύνης, της ανάληψης εκ μέρους Του της ενοχής και της ευθύνης της αμαρτίας των ανθρώπων. Αυτό ήταν μία σοβαρή υπόθεση και δεν υπήρχε τίποτε το εορταστικό γύρω από αυτό. (Μακάρι να το καταλάβουν κάποτε οι άνθρωποι αυτό.) Υπήρχε ένα σιωπηλό πένθιμο μοιρολόι σε όλη την ιστορία του ανθρωπίνου γένους εξ αιτίας της αμαρτίας και η γέννηση του Χριστού μας υπενθυμίζει όπως πολλά άλλα γεγονότα της Γραφής αυτήν την τραγική πραγματικότητα. Ήταν όμως ένα ακόμα βήμα που έκανε ο Θεός για την εφαρμογή του σωτηριακού σχεδίου Του και έθετε σε εφαρμογή τις προαιώνιες βουλές Του. Βέβαια εξωτερικά δεν υπήρχε τίποτε το εντυπωσιακό γύρω από την φάτνη στην οποία κατακλίθηκε το βρέφος Ιησούς· τίποτε στο ταπεινό εκείνο περιβάλλον που να μαρτυρούσε ότι αυτή η γέννηση ήταν μοναδική και το βρέφος αυτό επρόκειτο να αναπαύσει τους δέσμιους της αμαρτίας από το βάρος που ήταν δεμένο στην πλάτη τους και που ζούσαν σε όλη τη ζωή τους στη σκιά του μαύρου σύννεφου της επικείμενης φοβερής οργής του Θεού. Τα άχυρα μέσα στην φάτνη του Ιησού δεν ήταν πιο καθαρά από τα άχυρα οποιασδήποτε άλλης φάτνης. Οι βοσκοί που επισκέφτηκαν το βρέφος ίσως να παρατήρησαν τα κομμάτια του ξύλου από τα οποία ήταν αυτή φτιαγμένη. Θα είδαν ότι η επιφάνεια μερικών ξύλων ήταν άγρια, χωρίς καμία επεξεργασία και απελέκητη με γρέζια και ρόζους που δεν την έκαναν ιδιαίτερα ξεχωριστή ή πιο πολύτιμη από άλλες. Θα είδαν ακόμη τα κεφάλια των απλών καρφιών με τα οποία την συναρμολόγησαν ή ίσως τα σχοινάκια που έδεναν μεταξύ τους τα ξύλα

αντί για καρφιά. Το πάτωμα ήταν προφανώς απλά το χώμα ή ίσως να ήταν με προχειρότητα στρωμένο με πέτρινες πλάκες. Οι τοίχοι βέβαια θα ήταν και αυτοί απλοί, με ανώμαλες, ακανόνιστες επιφάνειες, χωρίς καμία επίχρση, χωρίς βάψιμο αλλά αφημένοι στο φυσικό γκριζό φόντο τους που δεν ήταν πολύ γενναϊόδωρο στο να αντανakλά το λιγοστό φως από το λυχναράκι που προφανώς θα υπήρχε για να σκορπίζει το καταθλιπτικό σκοτάδι εκείνου του χώρου και για να μπορούν οι λίγοι άνθρωποι που βρίσκονταν εκεί να δουν ο ένας το πρόσωπο του άλλου και φυσικά το βρέφος που ήρεμα κοιμόταν μέσα στη φάτνη και που οι ξαφνικές, περιοδικές αναλαμπές του λυχναριού επέτρεπαν στους παρευρισκόμενους να διακρίνουν κάπως πιο καθαρά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Πάντως όλος εκείνος ο χώρος εξυπηρετούσε στο να φυλάσσονται εκεί τα ζώα. Παντού κυριαρχούσε το στοιχείο της απλότητας αλλά κυρίως της φτώχειας καθώς ένα μέρος όπου φυλάσσονται ζώα δεν μπορεί να τύχει καμίας ιδιαίτερης προσοχής ή πολυτέλειας εκ μέρους των ανθρώπων. Εξωτερικά άρα δεν υπήρχε τίποτε το εντυπωσιακό· τίποτε που να δίνει το σύνθημα για χαρά και προαισθηση ειρήνης με τον Θεό.

Κι όμως ο άγγελος που εμφανίστηκε εκείνο το βράδυ στους βοσκούς είπε, «**Μη φοβείσθε· ιδού, ευαγγελίζομαι εις εσάς χαράν μεγάλην**». Η χαρά αυτή αναβλύζει από το γεγονός ότι ήρθε στον κόσμο ο Υιός του Θεού, όχι για να κρίνει τον κόσμο αλλά για να σώσει τον κόσμο πεθαίνοντας στη θέση των αμαρτωλών και να πάρει τη θέση τους ως ο αναμάρτητος αντικαταστάτης τους, υπομένοντας ο ίδιος την ποινή για την αμαρτία τους. Αυτό ήταν το αιώνιο σχέδιο του Θεού. Προς αυτό το αποκορύφωμα του λυτρωτικού έργου του Θεού κατεύθυναν όλες οι υποσχέσεις της Παλαιάς Διαθήκης. Η φωνή της κάθε θυσίας στην Παλαιά Οικονομία ήταν ο αγνός ψίθυρος που προαιγγέλιε τον ερχομό της ανώτερης θυσίας την οποία και όλες αυτές οι θυσίες συμβόλιζαν. Η διδασκαλία του λόγου των προφητών ήταν το φως της χαραυγής της λυτρώσεως του κόσμου γιατί περιέγραφε εκ των προτέρων την σημασία της θυσίας του θείκου Αμνού και σκιαγραφούσε λεπτομέρειες της ζωής, της διακονίας, της διδασκαλίας, του θανάτου Του και της αναστάσεώς Του. Όσο περνούσαν τα χρόνια πλησίαζε και ο καιρός του ερχομού του Κυρίου. Το σχέδιο του Θεού επρόκειτο να επιβεβαιωθεί στην πράξη. Αυτή η επιβεβαίωση στην πράξη συνέβη όταν γεννήθηκε ο Χριστός και ήταν η χαρά που οι πιστοί τότε αλλά και σήμερα μπορούν να νοιώσουν. Όπως όμως είναι εύκολο να δεις η χαρά αυτή δεν μπορεί να μπει στο ίδιο ράφι με τη χαρά του κόσμου. Οι δύο αυτές χαρές δεν μπορούν να ψάλλουν στην ίδια χορωδία. Ο λόγος είναι ότι η χαρά του πιστού είναι και θεολογική και του εκκλησιαστικού πενταγράμμου ενώ η χαρά του κόσμου είναι μόνο του πενταγράμμου και φυσικά του κοσμικού. Και να 'ταν μόνο αυτή η διαφορά! Αλλά καλύτερα να μη μιλήσουμε για τις υπόλοιπες. Πρέπει όμως να υπάρχουν διαφορές. Για τον Χριστιανό η χαρά είναι ποιοτικά διαφορετική. Ο πιστός σκέφτεται Βιβλικά, αναλογίζεται την δογματική σημασία των γεγονότων και τι αυτά προσθέτουν ή αφαιρούν από τα περιεχόμενα του πιστεύω του. Η δική του έγνοια είναι όχι απλά να χαίρεται και να χορταίνει αλλά να καταλαβαίνει γιατί χαίρεται.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΦΕΡΑΝ ΜΑΧΑΙΡΑ

Στεκόμαστε τώρα με τον Ιωσήφ και την Μαριάμ, την μητέρα του Ιησού. Μπροστά τους στέκεται ένας γέρος ευσεβής, ο Συμεών, και αυτός κρατάει στα σκε-

βρωμένα γέρικα χέρια του το βρέφος-Ιησού. Για μια στιγμή καρφώνει τα θολά του μάτια στη Μαριάμ και της λέει, «**Ιδού, ούτος κείται εις πτώσιν και ανάστασιν πολλών εν τω Ισραήλ, και εις σημείον αντιλεγόμενον· και σου δε αυτής την ψυχήν ρομφαία θέλει διαπεράσει**». Το ότι ο Ιησούς κείται εις ανάστασιν πολλών το καταλαβαίνουμε· το ότι κείται και εις πτώσιν πολλών και ότι θα είναι σημείον αντιλεγόμενον είναι πιο δύσκολο να το καταλάβουμε. Είναι όμως αλήθεια. Ο Ιησούς γεννήθηκε για να φέρει «**επί γης ειρήνην**» μόνο για όσους επρόκειτο να πιστέψουν σ' Αυτόν και να Τον αποδεχθούν ως Σωτήρα τους.

Πράγματι, Τώρα αιώνια ειρήνη
Έχουμε μες στην ψυχή
Και προχωρούμε με θάρρος
Μαζί Σου μες στη ζωή.

Στους πιστούς ανήκει η χαρά της γέννησής Του. Για τους υπόλοιπους ανθρώπους, που απορρίπτουν τον Ιησού και δεν Του ανοίγουν την καρδιά τους, η διδασκαλία της Γραφής σχετικά με το σωτήριο έργο Του είναι απλώς Κινέζικα. Υπάρχουν εκείνοι που Τον δέχονται, υπάρχουν και εκείνοι που Τον απορρίπτουν. Ο Ιησούς με τον ερχομό Του ήρθε να χωρίσει τους ανθρώπους· ήρθε να τραβήξει μία διαχωριστική γραμμή και να χωρίσει τους ανθρώπους σε δύο και μόνο δύο κατηγορίες: τα πρόβατά Του και τα ερίφια. Η γέννησή Του ήταν η αρχή αυτού του διαχωρισμού. Ο ερχομός Του στον κόσμο αυτό ήταν σαν μία μάχαιρα που θα χώριζε τους ανθρώπους στις δύο αυτές κατηγορίες. Στην μία κατηγορία ανήκουν αυτοί που αδιαφορούν απέναντί Του, αυτοί που Τον μίσησαν, τότε και σε κάθε άλλη εποχή, αυτοί που απορρίπτουν την προσφορά του εαυτού Του ως θυσία για τον καθαρισμό των αμαρτιών τους. Στην άλλη κατηγορία ανήκουν οι πιστοί, αυτοί που Τον αγαπούν, Του άνοιξαν την καρδιά τους και Τον καλωσόρισαν μέσα τους· αυτοί που έχουν μία ζωντανή γνωριμία και σχέση μαζί Του. Η διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων προκαλείται από τη στάση τους απέναντι στον Ιησού. Ο Ιησούς είναι το αντιλεγόμενο σημείο και με τον ερχομό Του ήρθε αναπόφευκτα και η μάχαιρα που θα χώριζε τους ανθρώπους σε δύο αντίπαλες παρατάξεις. Μεταξύ τους οι δύο αυτές παρατάξεις δεν επρόκειτο να έχουν ποτέ ανακωχή. Αυτός ο πνευματικός πόλεμος βέβαια ξέσπασε από τότε που ο Αδάμ έπεσε στην αμαρτία, ενώ η πρώτη φορά που ήρθε στην επιφάνεια ήταν τότε που ο Κάιν σκότωσε τον αδελφό του Άβελ επειδή ο Άβελ είχε μέσα του πίστη ενώ ο Κάιν όχι. Με τον ερχομό όμως του Χριστού αυτή η πνευματική αντιπαλότητα έγινε πιο ευδιάκριτη. Η διάκριση είναι πιο σαφής και κανείς δεν μπορεί να κρύψει σε ποια συμμαχία ανήκει. Το τεστ αναγνώρισης της πνευματικής συμμαχίας στην οποία ανήκει κάποιος είναι απλό: ποια είναι η σχέση ενός ανθρώπου με τον Ιησού; Εάν ανήκει στο στρατόπεδο του κόσμου, είναι εχθρός του Θεού· εάν ανήκει στο στρατόπεδο του Χριστού, ο κόσμος είναι εχθρός απέναντί του. Τέτοια ήταν η τροπή που πήραν τα πράγματα με την γέννηση του Χριστού στον κόσμο. Ο ερχομός Του δεν είχε σκοπό να φέρει ειρήνη μεταξύ των ανθρώπων αλλά ειρήνη με τον Θεό. Η ειρήνη με τον Θεό θα είχε φυσικά σαν αποτέλεσμα και την ειρήνη μεταξύ των ανθρώπων. Όσο όμως θα υπάρχουν άνθρωποι που δεν παραδίδονται στο Χριστό τόσο θα υπάρχει και η έχθρα ανάμεσα στο σπέρμα της γυναίκας και το σπέρμα του διαβόλου (Γέν.γ' 15), η πνευματική έχθρα ανάμεσα στους αναγεννημένους Χριστιανούς και στους υπόλοιπους. Ο Κύριος δεν ήρθε να φέρει ειρήνη μεταξύ όλων των

ανθρώπων ανεξαιρέτως. Κάτι τέτοιο είναι αδύνατον όσο θα υπάρχουν εκείνοι που δεν πιστεύουν εις Αυτόν. Άλλωστε ο ίδιος ο Κύριος είπε, «**Μη νομίσητε ότι ήλθον να βάλω ειρήνην επί την γην· δεν ήλθον να βάλω ειρήνην, αλλά μάχαιραν**». Η γέννησή Του σημαίνει και ειρήνη, και μάχαιρα.

Πιο σοβαρές είναι οι σχέσεις του ανθρώπου με τον Θεό από τις σχέσεις του με τους άλλους γύρω του. Ο ερχομός του Χριστού είτε θα αφήσει τις ήδη γκρεμισμένες σχέσεις του ανθρώπου με τον Θεό να παραμείνουν γκρεμισμένες είτε θα ανοικοδομήσει τα ερείπια. Αυτό, όπως ήδη εξηγήσαμε, εξαρτάται από το εάν ζητήσεις την σωτηρία σου από τον Κύριο ή περιφρονητικά Τον προσπεράσεις. Με την γέννησή Του ο Χριστός ήρθε να φέρει πρωτίτως τον καρπό της ειρήνης και της συμφιλίωσης με τον Θεό. Για εκείνον που απορρίπτει τον Χριστό ως Σωτήρα παραμένει ο διαχωρισμός και η αποξένωσή του με τον Θεό που υπήρχε και πριν· μόνο που μετά την απόρριψη του Υιού του Θεού εκ μέρους του συγκεκριμένου ανθρώπου η μάχαιρα του διαχωρισμού του από τον Θεό γίνεται οξύτερη. Μεταξύ των ανθρώπων του κόσμου κυριαρχεί μία αξιοθρήνητη κατάσταση: η κατάσταση της αποξένωσής τους από τον Θεό. Αυτή η τραγωδία δεν μπορεί να επικλυφθεί ούτε με την εορταστική ατμόσφαιρα των Χριστουγέννων, ούτε με τα λαμπάκια που αναβοσβήνουν και το στόλισμα των καταστημάτων, ούτε με τον ήχο των τριγώνων και τα κάλαντα που ακούγονται από τα μεγάφωνα του δήμου στους κεντρικούς δρόμους κάθε πόλης, ούτε με τα δώρα, τα ψώνια και τα χρυσοπεριτύλιχτα κουτιά από τα μαγαζιά, ούτε με τα Χριστουγεννιάτικα δέντρα, παρά

μόνο με την συμφιλίωση του ανθρώπου με τον Θεό μέσω της εγκάρδιας πίστης στον Χριστό. Ο εξ αιτίας της αμαρτίας διαχωρισμός του ανθρώπου από τον Θεό είναι μία πένθιμη πραγματικότητα που δεν θεραπεύεται απλά με το να της αλλάξουμε τα ρούχα παρά μόνο με το να επιστρέψουμε στον Θεό. Αυτή είναι η αλήθεια σχετικά με την γέννηση του Χριστού. Ήρθε επειδή κάτι δεν πήγαινε καλά με το ανθρώπινο γένος. Η γέννησή Του μας υπενθυμίζει αυτήν την ζοφερή πραγματικότητα. Ήρθε να υποφέρει για να σώσει εμάς. Η γνώση αυτής της αλήθειας δίνει χαρά, αλλά μόνο σε εκείνους που βλέπουν τη προσωπική τους σωτηρία να ζωγραφίζεται στη γέννησή Του, στη ζωή Του, στις θλίψεις Του, στα πάθη Του, στο αίμα Του, στην ανάστασή Του. Για τους υπόλοιπους ανθρώπους η γέννηση του Χριστού αυξάνει την ενοχή τους, μεγαλώνει την ευθύνη τους, κάνει πιο απαίσια την αδιαφορία τους, τους στερεί από κάθε ελαφρυντικό στοιχείο, βάζει την μάχαιρα της κρίσης του Θεού στην καρδιά τους, τους αφήνει στην πορεία τους προς τον θάνατο και φανερώνει την δικαιοσύνη του Θεού στην αιώνια καταδίκη τους. Και όλα αυτά με αποκλειστική ευθύνη του ανθρώπου. Ω, είτε να γνωρίζεις αγαπητέ αναγνώστη τουλάχιστον την ημέρα αυτή τα προς ειρήνην σου αποβλέποντα και να παρέμενες σταθερός σ' αυτή τη γνώση. Είθε να στήριζες τη σωτηρία σου στον Χριστό και να αφιέρωνες τη ζωή σου στην υπηρεσία του ευαγγελίου και του Θεού.

Ο κ. Λ. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

2ος Τόμος
ΚΑΘΕ ΠΡΩΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Μία έκδοση του περιοδικού *Αστήρ της Ανατολής*

Εκδόμενη από την πένα του Γεωργίου Α. Χατζηγιαννίου, τα καθημερινά αναγνώσματα διαβάζονται κάθε χρόνο. Σε μια μοναδική καλαίσθητη έκδοση.

Παραγγελίες, τηλ. 210 3231079
ημερ. 210 3316577
ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: astir@ecp.gr

ΤΙΜΑΤΑΙ ΕΠΤΑ ΕΥΡΩ

Ισραήλ και Εκκλησία:

σχέση παρένθεσης ή εκπλήρωσης; / 4

του Αιδ. Γεωργίου Αδάμ

Ποιος "Ισραήλ" είναι ο εκλεκτός λαός του Θεού;

Ο Χριστός, το επίκεντρο της Παλαιάς Διαθήκης!

Πώς πρέπει να ερμηνεύονται οι προφητείες; Πώς πρέπει να κατανοήσουμε τις προφητείες που αφορούν το λαό Ισραήλ; Ιδιαίτερα δε, τις προφητείες που μιλούν για «εθνική αποκατάσταση»;

Με αυτό το ερώτημα θα ασχοληθούμε σε αυτό το άρθρο, προσπαθώντας να περιγράψουμε το πλαίσιο και τη μέθοδο μέσα στο οποίο πρέπει ο ερμηνευτής των Γραφών να κινηθεί.

Στο πεδίο της ερμηνείας των προφητειών, η μελέτη της μεθόδου έχει συχνά παραμεληθεί. Με ποια ερμηνευτική μέθοδο πρέπει να κατανοήσουμε και να εξηγήσουμε τις προφητείες; Στην πορεία των ως τώρα άρθρων, έχουμε ήδη διανύσει ένα μεγάλο μέρος προς αυτή την κατεύθυνση αποσαφηνίζοντας δύο πολύ βασικές αρχές.

Πρώτο, έχουμε ήδη μάθει πως ο Χριστός και η Καινή Διαθήκη αποτελούν το πιο βασικό κλειδί και το αλάθητο μοντέλο για την γενικότερη κατανόηση της Παλαιάς Διαθήκης και συγκεκριμένα για τη «θεολογική» κατανόηση της ιστορίας του Ισραήλ, των προφητειών, της σοφολογικής λογοτεχνίας και ποίησης.

Δεύτερο, είδαμε πως η προφορική άμεση προφητεία και η τυπολογία (ως έμμεση προφητεία) δεν είναι άσχετες μεταξύ τους, ώστε να απαιτείται διαφορετικός τρόπος ερμηνείας. Η προφητεία που προβλέπει μελλοντικά γεγονότα και η προφητεία με τη μορφή των «τύπων», βρίσκονται σε οργανική ενότητα μεταξύ τους.

Προχωρώντας ένα βήμα περισσότερο σήμερα,¹ θα ασχοληθούμε με τις **μεσσιανικές προφητείες** για τις οποίες εύκολα παρατηρούμε πως αποτελούν την καρδιά της εσχατολογικής ελπίδας της Παλαιάς Διαθήκης. Στις προφητείες για τον Μεσσία, όλες οι υποσχέσεις που έδωσε ο Θεός στον Ισραήλ (μέσω των διαθηκών με τον Αβραάμ, τον Μωυσή, τον Δαβίδ) συναντιούνται και μέσα από αυτές η αποστολή του Ισραήλ στον κόσμο αναδύεται. Ακόμη και οι πολύ συγκεκριμένες αποκαλυπτικές προφητείες με τον πολυπόικλο συμβολισμό τους έχουν ως κέντρο τους τον Μεσσία.

Οι μεσσιανικές προφητείες (προφητείες που αφορούν το Χριστό)

Υπό το φως της Καινής Διαθήκης, ξεχωρίζουν τριών ειδών μεσσιανικές προφητείες στην Παλαιά Διαθήκη. Πρώτο, υπάρχουν οι **άμεσες προφητείες**, όπως αυτές για παράδειγμα που προέλεγαν για το μέρος που θα γεννηθεί ο Μεσσίας (Μιχαίας 5:2, σύγκρινε με Ματθαίο 2:5-6), για την αντικαταστατική Του λύτρωση (Ησαΐας 53, σύγκρινε με Λουκά 23:27, Ρωμαίους 5:19, Α' Πέτρου 2:24), για το γεγονός ότι ο Χριστός «θα εκκοπεί» και πως «θα σταματήσει η θυσία και η προσφορά» (Δανιήλ 9:26-27, σύγκρινε με Ματθαίο 27:51, Εβραίους 10:8-9), η ανάστασή Του (Ψαλμός 16:19 σύγκρινε με Πράξεις 2:27, 31), για τη θριαμβευτική είσοδο στην Ιερουσαλήμ (Ζαχαρίας 9:9, σύγκρινε με το Ματθαίος 21:12, 23), και ακόμη για τη βασιλεία Του η οποία θα είναι αιώνια και ειρηνική (Ησαΐας 9:5-7, σύγκρινε με Λουκά 1:32-33, Αποκάλυψη 11:15). Προφητείες όπως αυτές έχουν εκπληρωθεί ή θα εκπληρωθούν άμεσα και αποκλειστικά εν Χριστώ. Επομένως μπορούν να μελετηθούν με βάση το απλό σχήμα: πρόβλεψη-εκπλήρωση. Η εκπλήρωση αυτών των προφητειών πραγματικά εξυψώνει την πρόγνωση και κυριαρχία του Θεού. Οι προβλέψεις αυτές, βέβαια δεν είναι ασύνδετες μεταξύ τους, αλλά αποτελούν η καθεμιά ένα μέρος από το συνεχώς εξελισσόμενο σχέδιο για τη σωτηρία μας.

Δεύτερο, υπάρχουν οι **τυπολογικές μεσσιανικές προφητείες**, οι οποίες ήδη έχουν αρχίσει να εκπληρώνονται *μερικώς* καθώς οι προφήτες μετά τον Μωυσή διαδέχονται ο ένας τον άλλο (Δευτερονόμιο 18:15, 18-19), όπως και οι βασιλιάδες της Ιερουσαλήμ (Β' Σαμουήλ 7:12-16), ωστόσο αυτά τα δύο αξιώματα κορυφωθούν και συγχωνευθούν στο πρόσωπο του Μεσσία. Παρόλο που η πρώτη εκπλήρωση για τον υποσχεθέντα προφήτη ήρθε στο πρόσωπο του Ιησού του Ναυή (Αριθμοί 27:18-23) και η πρώτη εκπλήρωση για τον υποσχεθέντα βασιλιά έλαβε χώρα στο γιο του Δαβίδ τον Σολομώντα (Β' Σαμουήλ 7:14, Ψαλμός 132:12), μόνο ο Χριστός, ως Μεσσίας μπορούσε να είναι τελικά «ο» μεγαλύτερος Προφήτης και «ο» αιώνιος Βασιλιάς σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη (Πράξεις 3:22-26, Λουκάς 1:32-33). Σε αυτή την κατηγορία των τυπολογικών υποσχέσεων ανήκει η πλειοψηφία των μεσσιανικών προφητειών, ιδιαίτερα οι βασιλικοί Ψαλμοί 2:7 κ.ε., 18:43 κ.ε., 22, 45:6-8, 89:26 κ.ε., 110:1, 4, 118:22-23, 132:11-18.

Στην Καινή Διαθήκη θεωρείται δεδομένο πως οι Δαβιδοί ψαλμοί έχουν μια επιπλέον μεσσιανική διάσταση. Στην προς Εβραίους επιστολή για παράδειγμα, τέσσερις Ψαλμοί αναφέρονται, εξηγούνται και εφαρμόζονται εσχολογικά, δηλαδή έχουν εκπληρωθεί στο πρόσωπο του Χριστού. Ο Ψαλμός 8:4-6 (η τέλεια ανθρώπινη φύση), αναφέρεται στο Εβραίους 2:12-13, ο Ψαλμός 95:7-11 (η τέλεια ανάπαυσή του) στο 3:7-11, ο Ψαλμός 110:4 (ο τέλειος μεσίτης) στο 5:6 και ο Ψαλμός 40:6-8 (η τέλεια αυτοθυσία) στο Εβραίους 10:5-7. Ο συγγραφέας της προς Εβραίους, λοιπόν, καθώς ανέφερε τους Ψαλμούς προσέθεσε την θεολογική (τυπολογική) ερμηνεία του στο ιστορικό-γραμματικό νόημα που αρχικά είχαν. Συνδέθηκε, δηλαδή η προφητεία στην αρχική της ιστορική συνάφεια με την εκπλήρωση της τον καιρό που γραφόταν η προς Εβραίους.² Στην ιστορική συνάφεια των Ψαλμών, ο προφήτης, ή ο ιερέας ή ο Δαβιδικός βασιλιάς καθώς υπηρετούσαν με το αξίωμά τους, ήταν «τύποι» του μεγαλύτερου Λυτρωτή του οποίου έμελλε να έρθει.

Αυτού του είδους η τυπολογική προφητεία αφήνει χώρο για μια διπλή εκπλήρωση, ξεκινώντας με μια αρχική και μερική εκπλήρωση χωρίς να έχει «διπλή» ή «αμφιλεγόμενη» σημασία. Η άμεση ιστορική εκπλήρωσή (π.χ. Ιησούς του Ναυή, Σολομώντας) αποτελεί «τύπο» ο οποίος επιβεβαιώνει και ενισχύει την ελπίδα για την μελλοντική εκπλήρωσή της. Η Μεσσιανική τυπολογική προφητεία δεν αποτελεί κατώτερο είδος προφητείας, επειδή ο τύπος δεν είναι τυχαίος, αλλά προσδιορισμένος από το Θεό, σύμφωνα με το δικό Του σχέδιο.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πως οι μεσσιανικές τυπολογικές προφητείες δεν είναι αποκομμένες και διασπαρμένες προβλέψεις, αντίθετα αποτελούν όλες μαζί το ένα σχέδιο του Θεού. Το σχέδιο αυτό ξεκίνησε μετά την πώση του ανθρώπου στον κήπο της Εδέμ όταν δόθηκε η υπόσχεση για τον Λυτρωτή από το σπέρμα της γυναίκας (Γεν. 3:15). Προκειμένου να εκπληρωθεί αυτή η αρχική υπόσχεση, ο Θεός κάλεσε τον Αβραάμ και του υποσχέθηκε πως ο Λυτρωτής θα έρθει από το δικό του σπέρμα (Γεν. 12:2-3, 22:17-18, 28:13-14). Στη συνέχεια ο Θεός περιόρισε την εκπλήρωση της υπόσχεσης στη φυλή του Ιούδα (Γεν. 49:10, σύγκρισε με Αριθμούς 24:17). Τέλος, ο Θεός περιόρισε την εκπλήρωση της υπόσχεσης για τον Λυτρωτή Βασιλιά, του οποίου η βασιλεία θα ήταν αιώνια και παγκόσμια στον οίκο του Δαβίδ (Β' Σαμουήλ 7:12-15). Αυτή η επαναλαμβανόμενη και προοδευτική αποκάλυψη για τον Λυτρωτή-Βασιλιά είναι βασικότερη για την κατανόηση των πολυάριθμων μεσσιανικών προβλέψεων στο πλαίσιο του ενός σχεδίου του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου το οποίο ολοκληρώνεται στους καινούργιους ουρανούς και στην καινή γη (Β' Πέτρου 3:13). Κάθε καινούργια τυπολογική μεσσιανική προφητεία δίνει περισσότερο φως στην υπόσχεση που ο Θεός έδωσε.

Υπάρχει όμως, κι ένας αριθμός μη-προφητικών

ιστορικών περικοπών, για τις οποίες διαβάζουμε στην Καινή Διαθήκη πως «εκπληρώθηκαν» εν Χριστώ. Μελετώντας το πλαίσιο των περικοπών αυτών διαπιστώνει εύκολα κάποιος πως δεν υπήρχε προφητική πρόθεση εκ μέρους των συγγραφέων, δηλαδή δεν γράφτηκαν ως προφητείες. Αυτές οι περικοπές μπορεί να περιλαμβάνουν ιστορίες, θρήνους, αιτήσεις, ή ευχαριστίες από τους ψαλμωδούς ή ακόμη περιγραφές στα προφητικά βιβλία.

Ορισμένα παραδείγματα, θα μας βοηθήσουν να καταλάβουν αυτό το συγκεκριμένο είδος της υπόσχεσης-εκπλήρωσης στην Καινή Διαθήκη. Ο Χριστός αναφέρει την εμπειρία του Ιωνά μέσα στο κήτος για τρεις μέρες και τρεις νύχτες (Ιωνάς 1:17) ως ένα σημείο προς τους γραμματείς και Φαρισαίους οι οποίοι δεν πίστευαν (Ματθαίος 12:40, Λουκάς 11:29-30, 32). Παρόλο που στο βιβλίο του Ιωνά, η εμπειρία του είναι μια περιγραφή καθαρά ιστορική η οποία αφορούσε τον ίδιο και τους κατοίκους της Νινευή, ο Χριστός «εφαρμόζει» αυτό το συμβάν ως μεσσιανικό «σημείο», δηλαδή ως προφητικό τύπο του δικού Του θανάτου και ανάστασης. Αυτό που θέλει να διδάξει ο Χριστός στους άπιστους ανθρώπους που τον άκουγαν ήταν πως όπως ο Ιωνάς εξουσιοδοτή-

θηκε από αυτή την εμπειρία να κηρύξει στους Νινευίτες, έτσι και ο Χριστός με παρόμοιο τρόπο (με το θάνατο και την ανάστασή του) θα αποδειχθεί πως είχε την εξουσία να κηρύξει στο λαό Ισραήλ. Ο Χριστός όμως, είναι μεγαλύτερος από τον Ιωνά, επομένως η καταδίκη σε όσους δεν υπακούν στο μήνυμα του Χριστού θα είναι μεγαλύτερη από αυτή που θα εισέπρατταν οι Νινευίτες αν δεν είχαν μετανοήσει.

Με παρόμοιο τρόπο όταν Χριστός επικαλείται τη σοφία του Σολομώντα (Ματθαίος 12:42, Λουκάς 11:31) και την

εξουσία του Δαβίδ για να προφυλάξει την τήρηση του Σαββάτου από συγκεκριμένους τελετουργικούς περιορισμούς (Μάρκος 2:25-26, Ματθαίος 12:3-4, Λουκάς 6:3-4), στην πραγματικότητα ερμηνεύει αυτά τα ιστορικά γεγονότα ως μεσσιανικές προφητείες οι οποίες εκπληρώνονται στο δικό Του πρόσωπο, επειδή ήταν τελικά «τύποι». Υπήρχαν τριών ειδών μεσίτες ανάμεσα στο Θεό και το λαό Του, ο προφήτης, ο βασιλιάς και ο ιερέας. Ο Χριστός με τη συγκεκριμένη ερμηνεία που έκανε και χρήση των περικοπών της Παλαιάς Διαθήκης έδειξε πως αυτά τα τρία αξιώματα (προφήτη, βασιλιά, ιερέα) τα θεωρούσε «τύπους» της δικής του διακονίας στον Ισραήλ και στον κόσμο.

Επομένως είναι πολύ σημαντικό να μελετήσει κάποιος τους μεσσιανικούς «τύπους» που εμφανίζονται στην θρησκευτική και πολιτική ζωή του Ισραήλ. Είναι βασικοί για μια πλήρη κατανόηση του έργου και της αποστολής του Χριστού. Ολοκλήρωσε η Παλαιά Διαθήκη παραμένει σημαντική και αναγκαία ώστε να γίνει κατανοητό ποια ήταν τελικά η αποστολή του Χριστού. Μια πληρέστερη κατανόηση μπορεί να κερδηθεί όταν κάποιος μελετήσει **πώς ο Χριστός «είδε» και «εφάρμοσε» την ιστορία του Ισραήλ στον εαυτό Του!**

Ο Χριστός ως ο διορισμένος αντιπρόσωπος του Ισραήλ, επανέλαβε και εκπλήρωσε κλιμακωτά το σχέδιο του Θεού για τον Ισραήλ και μέσω του Ισραήλ το σχέδιο του Θεού για τον άνθρωπο. Ενσυνείδητα περπάτησε το ίδιο «έδαφος» ώστε να νικήσει εκεί που ο Ισραήλ ηττήθηκε, να πετύχει αυτό που ο Ισραήλ απέτυχε

Ο Χριστός, η «επιτομή» του λαού Ισραήλ

Ο Χριστός ως ο διορισμένος αντιπρόσωπος του Ισραήλ, επανέλαβε και εκπλήρωσε κλιμακωτά το σχέδιο του Θεού για τον Ισραήλ και μέσω του Ισραήλ το σχέδιο του Θεού για τον άνθρωπο. Ενσυνείδητα περπάτησε το ίδιο «έδαφος» ώστε να νικήσει εκεί που ο Ισραήλ ηττήθηκε, να πετύχει αυτό που ο Ισραήλ απέτυχε. Ο Χριστός γνώριζε πως ήταν ο «υπηρέτης του Κυρίου» (από τον Ησαΐα 42-53). Ο Πατέρας Θεός δημόσια αναγνώρισε πως αυτός ήταν ο αγαπητός Υιός Του (Ματθαίος 3:17) και δημόσια Τον έχρισε με το Πνεύμα Του (Ματθαίος 3:16, σύγκρινε με Ησαΐα 42:1). Ως κεχρισμένος (Μεσσίας) δεν ήταν απλά ταυτισμένος με τον Ισραήλ, ήταν η επιτομή του Ισραήλ, για αυτό και αποκλήθηκε «πρωτότοκος», όπως ο λαός Ισραήλ. (βλέπε Έξοδος 4:22).

Οι ευαγγελιστές εμφατικά τονίζουν πως ο Χριστός μετά τη βάπτισή Του, αμέσως οδηγήθηκε από το Πνεύμα του θεού στην έρημο για να πειραστεί από τον διάβολο (Ματθαίος 4:1, Μάρκος 1:12, Λουκάς 4:1). Ο λαός Ισραήλ μετά την έξοδο του από την Αίγυπτο και τη «βάπτισή» του στην Ερυθρά Θάλασσα, δοκιμάστηκε από το Θεό για σαράντα χρόνια στην έρημο, πριν να εισαχθεί στη γη της Επαγγελίας. (Δευτερονόμιο 8:2). Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο και ο Χριστός για σαράντα μέρες οδηγήθηκε στην έρημο ώστε να δοκιμαστεί η εμπιστοσύνη Του ως Μεσσία στο κυρίαρχο θέλημα του Θεού, πριν να ξεκινήσει την πραγματικά μοναδική αποστολή του. Με την ηθελημένη νηστεία του για σαράντα μέρες αναβίωσε την εμπειρία του Ισραήλ, επιδεικνύοντας όμως, υπακοή στο Θεό επικαλούμενος τρεις φορές τον αποκαλυμμένο Λόγο του Θεού (Ματθαίος 4:4, 7, 10, αναφέροντας αντίστοιχα το Δευτερονόμιο 6:13, 16, 8:3). Είναι πραγματικά αξιοσημείωτο το γεγονός ότι ο Χριστός χρησιμοποίησε αυτές τις περικοπές (από το Δευτερονόμιο κεφ. 6-8) τη στιγμή που υπήρχαν και πολλές άλλες. Ο λόγος ήταν πως «είδε» στα κεφάλαια αυτά ένα μοντέλο για τη δική Του δοκιμασία. Ο Θεός είχε δοκιμάσει την υπακοή του υιού Του Ισραήλ (Έξοδος 4:22) για σαράντα χρόνια πριν την αποστολή τους που ήταν η κατάκτηση της γης Χαναάν. Τώρα δοκίμαζε την πίστη του Υιού Του, του Χριστού πριν την μεγάλη απελευθερωτική διακονία Του.³

Είδε λοιπόν, ο Χριστός τον εαυτό Του ως τον Ισραήλ! Και τις δύο φορές «ο υιός του Θεού» δοκιμάστηκε, και τις δύο φορές η δοκιμασία έλαβε χώρα αμέσως μετά τη βάπτισή (Α' Κορ. 10:2), και κάθε φορά υπάρχει ο πειρασμός να δοκιμάσει κατά πόσο ο Θεός θα κάνει ένα θαύμα για να εκπληρώσει τις υποσχέσεις Του (Δευτ. 6:16, Έξοδος 17:2-7, Ματθ. 4:3-7) όπως επίσης ο πειρασμός αν εν τέλει ο Ισραήλ θα λατρεύσει το Θεό μόνο (Δευτ. 6:13-15, Ματθ. 4:10). Ο λαός Ισραήλ

ήλ απέτυχε σε αυτές τις δοκιμασίες, ο Χριστός όμως, υπάκουσε αντιπροσωπεύοντας τον Ισραήλ αλλά και όλη την ανθρωπότητα. Η ιστορία λοιπόν επαναλήφθηκε στο πρόσωπο το Χριστού, μόνο που τη φορά αυτή υπήρξε επιτυχημένη εκπλήρωση εν Χριστώ.⁴

Για αυτό το λόγο λοιπόν, η Καινή Διαθήκη διδάσκει πως όχι μόνο οι άμεσες και οι τυπολογικές προφητείες αλλά και η ιστορία του λαού Ισραήλ, καθώς και συγκεκριμένες εμπειρίες στη ζωή κάποιων από τους ήρωες της Παλαιάς Διαθήκης εκπληρώνονται εν Χριστώ. Η Καινή Διαθήκη θεωρεί πως τόσο η «ιστορία» όσο και η «προφητεία» ήταν τύποι της απείρωσ πιο σημαντικής «ιστορίας» του Μεσσία του Ισραήλ ο οποίος θα υποφέρει και θα εξυψωθεί πολύ περισσότερο και πολύ βαθύτερα από όσο μπορεί κανείς να καταλάβει. Ο Χριστός, στο πρόσωπο και τη διακονία Του, «ενσωματώνει και περιλαμβάνει» όλο τον λαό Ισραήλ και οδηγεί την εκπλήρωση της ιστορίας και των προφητειών στη δική Του ζωή. Η ζωή, η διακονία, ο θάνατος και η ανάστασή Του είναι κάτι πολύ περισσότερο από την προσφορά ενός μόνο προσώπου. Εκπληρώνουν τα αιώνια σχέδια του Θεού με τον Ισραήλ για την ανθρωπότητα.

Ο Χριστός, στο πρόσωπο και τη διακονία Του, «ενσωματώνει και περιλαμβάνει» όλο τον λαό Ισραήλ και οδηγεί την εκπλήρωση της ιστορίας και των προφητειών στη δική Του ζωή. Η ζωή, η διακονία, ο θάνατος και η ανάστασή Του είναι κάτι πολύ περισσότερο από την προσφορά ενός μόνο προσώπου. Εκπληρώνουν τα αιώνια σχέδια του Θεού με τον Ισραήλ για την ανθρωπότητα

Η παλαιότερη (πιθανώς) χριστιανική ομολογία πίστης στην Καινή Διαθήκη αποκαλύπτει αυτή την «Χριστολογική» ερμηνεία για το λαό Ισραήλ:

Χριστός απέθανεν υπέρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς (Α' Κορ. 15:3-4).

Σε ποια περικοπή της Παλαιάς Διαθήκης αναφέρεται όταν λέει δύο φορές «σύμφωνα με τις Γραφές»; Πώς το γράφει αυτό ο απόστολος Παύλος; Με ποια λογική; Πού είναι αυτές οι Γραφές; Ποια είναι δηλαδή τα εδάφια; Ας θυμόμαστε πως οι συγγραφείς

της Καινής Διαθήκης, δεν επιχειρηματολογούν απλά αναφέροντας μεμονωμένα εδάφια. Αναφέρονται σε φράσεις ή προτάσεις μιας περικοπής με σκοπό να μας οδηγήσουν να δούμε όλο το πλαίσιο της περικοπής εκείνης. Αυτό το ευρύτερο, λοιπόν, πλαίσιο της κάθε περικοπής ξεδιπλώνει το σενάριο της ιστορίας του Ισραήλ και αποτελεί το κλειδί για την κατανόηση της σημασίας της ζωής του θανάτου και της ανάστασης του Χριστού και της Εκκλησίας Του. Αυτό που συνέβη με το Χριστό δεν ήταν το αποτέλεσμα μιας τραγικής αναβολής ή αλλαγής των σχεδίων του Θεού. Αντίθετα ήταν σύμφωνο με τη βουλή του Θεού (Πράξεις 2:23, 4:28). Πώς αποκαλύφθηκε λοιπόν, αυτό το σχέδιο του Θεού;

Αυτό που θα δούμε αμέσως τώρα είναι ο τρόπος με τον οποίο οι συγγραφείς της Καινής Διαθήκης κατανόησαν τη **συλλογική εμπειρία του Ισραήλ** ως **τυπολογική** για τον Μεσσία (έξοδος, βάπτισή, πειρασμοί στην έρημο). Είδαν μια βαθύτερη, πληρέστερη σημασία στις προφητείες για την εθνική αποκατάσταση του Ισραήλ μετά την Ασσυριο-Βαβυλωνιακή εξορία.

Η ανάσταση του Χριστού «κατά την τρίτη ημέρα» στην Παλαιά Διαθήκη

Αρκετές φορές ο Κύριός μας είπε πως η ανάσταση του θα λάβει χώρα «μετά τρείς ημέρας» (Μάρκος 8:31, 9:31, 10:34), ή «τῆ τρίτη ημέρα» (Ματθαίος 16:21, 17:23, 20:19, Λουκάς 9:22, 18:33, 24:7, 46). Συγκεκριμένα δήλωσε πως όχι μόνο το πάθος και ο θάνατος, αλλά και η ανάσταση την τρίτη μέρα είχε προφητευθεί στην Παλαιά Διαθήκη: «Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτοὺς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσόλυμα καὶ τελειωθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου, παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὕβρισθήσεται καὶ ἐμπυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῆ ἡμέρᾳ τῆ τρίτῃ ἀναστήσεται» (Λουκάς 18:31-33). Και στο Λουκά 24:46 επαναλαμβάνει στους δύο μαθητές στο δρόμο προς τους Εμμαούς: «καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτοὺς· ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῆ καρδίας τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;»

Ποιες περικοπές όμως, στην Παλαιά Διαθήκη περιέχουν αυτή τη συγκεκριμένη προφητεία; Οι απόστολοι χρησιμοποίησαν τρεις Ψαλμούς για να στηρίξουν την πεποίθησή τους πως οι υποσχέσεις του Θεού στους πατριάρχες εκπληρώθηκαν με την ανάσταση του Χριστού (Ψαλμός 2:7 στο Πράξεις 13:33, Ψαλμός 16:10 στο Πράξεις 2:31, 13:35 και Ψαλμός 118:22, στο Πράξεις 4:11). Σε καμιά από αυτές τις τρεις περικοπές όμως δεν γίνεται συζήτηση για ανάσταση μετά από τρεις μέρες. Επομένως δεν μπορούν να υπολογιστούν ως οι προφητείες στις οποίες αναφέρεται ο Χριστός όταν μιλά για την ανάστασή Του.

Υπάρχουν, βέβαια, δύο άλλες περικοπές οι οποίες θα μπορούσαν να είναι αυτές τις οποίες ο Χριστός επικαλούνταν: Ιωνάς 1:17, και Ωσηέ 6:2.

Αναφορικά με το Ιωνάς 1:17 (Και διέταξε Κύριος μέγα κήτος να καταπίη τον Ιωνάν. Και ήτο ο Ιωνάς εν τη κοιλία του κήτους τρεις ημέρας και τρεις νύκτας) είναι προφανές πώς ο Χριστός «είδε» στην εμπειρία του Ιωνά ένα μεσσιανικό «τύπο» της δικής του παραμονής στον τάφο. Αναφερθήκαμε ήδη σε αυτό.

Αναφορικά όμως, με την προφητεία του Ωσηέ έχουμε να σημειώσουμε τα εξής. Αυτή η προφητεία είναι «διδασκτική» στο πως ο Χριστός χρησιμοποίησε την προφητεία για το έθνος του Ισραήλ, δίνοντας της μεσσιανική εκπλήρωση. Δηλαδή, **χρησιμοποίησε προφητείες που αφορούσαν το έθνος και ουσιαστικά έδειχνε πως εκπληρώνονταν στη δική Του διακονία!** Η προφητεία του Ωσηέ είναι μια πραγματικά καταπληκτική προφητεία (η οποία έγινε πριν το 722 π.Χ.) πως ο Ισραήλ θα αποκατασταθεί μετά την Ασσυριακή αιχμαλωσία. Ενώ λοιπόν βρισκόμαστε στο στάδιο εκείνο όπου η κρίση του Θεού βρίσκεται προ των θυρών για τις δέκα βόρειες φυ-

λές διαμέσου των Ασυριών, ο Ωσηέ ζωγραφίζει ένα μετανοημένο λαό Ισραήλ, ο οποίος θα δείχνει πως πραγματικά άλλαξε η καρδιά του λέγοντας (μετ. Βάμβα): Έλθετε και ας επιστρέψωμεν προς τον Κύριον· διότι αυτός διεσπάρξε, και θέλει μας ιατρεύσει· επάταξε, και θέλει περιδέσει την πληγὴν ἡμῶν. Θέλει αναζωοποιήσει ἡμᾶς **μετά δύο ἡμέρας· ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ** θέλει μας ἀναστήσει, και θέλομεν ζῆ ἐνώπιον αὐτοῦ (Ωσηέ 6:1-2). Λεκτικά και μόνο, λοιπόν, αυτό το εδάφιο είναι ο πιο κοντινός παραλληλισμός της Παλαιάς Διαθήκης με τις προβλέψεις του Χριστού για την ανάστασή Του.⁵

Αυτή η προφητεία ξεκάθαρα αναφερόταν στην επιστροφή του Ισραήλ από την Ασσυριακή εξορία και μάλιστα στο άμεσο μέλλον. Η εξορία αυτή ξεκίνησε το 722 π.Χ. και τερματίστηκε μετά την πτώση της Βαβυλώνας το 539 π.Χ. Μετά την εξορία, όμως, οι Ραββίνοι πήραν την προφητεία του Ωσηέ και την εφάρμοσαν εσχατολογικά, αναφερόμενοι στην ανάσταση των Ισραηλιτών από τους νεκρούς. Η χρήση επομένως αυτού του εδαφίου για την ανάσταση δεν είναι χριστιανική εφεύρεση. Είναι μια πολύ παλιά εβραϊκή παραδοσιακή κατανόηση.⁶ Οι ραββίνοι επίσης συνδύασαν με το Ωσηέ 6:2 και το Ιωνάς 1:17, ώστε να δυναμωθεί η πίστη του Ισραήλ στην ανάσταση των νεκρών. Συμπεραίνουμε, λοιπόν, πως οι προφήτες στους οποίους αναφερόταν ο Χριστός στο Λουκά 18:31-33, 24:26 και αλλού ήταν ένας συνδυασμός αυτών των δύο περικοπών (Ωσηέ 6:2 & Ιωνάς 1:17).

Τη συμβολική έκφραση του Ωσηέ για την αποκατάσταση του λαού Ισραήλ την «εφάρμοσε» στον εαυτό Του, στη θυσία και ανάστασή Του. Μια προφητεία η οποία μιλούσε για «εθνική αποκατάσταση» του πιστού υπολοίπου την χρησιμοποίησε για τη δική Του διακονία. Ενώ οι ραββίνοι ερμήνευσαν εσχατολογικά την προφητεία για όλο το λαό, ο Χριστός με ένα μοναδικό και βαθύτερο τρόπο, το εφάρμοσε στη ζωή Του. Αυτό είναι το βαθύτερο νόημα (sensus plenior) της προφητείας. Τι σημαίνει αυτό; Πως ο Χριστός είναι ο Ισραήλ! Στου Χριστού την ανάσταση, η αποκατάσταση του Ισραήλ πραγματοποιείται!⁷

Οι όροι «Ισραήλ» και «αποκατάσταση» πρέπει να κατανοηθούν μεσσιανικά, δηλαδή χριστολογικά. Η κυριολεκτική προφητική εκπλήρωση περνά από το σταυρό του Χριστού και μεταμορφώνεται σε ανάσταση του Χριστού. Η αποστολή του Ισραήλ έχει πληρωθεί στην αποστολή του Χριστού. Στη δική Του ανάσταση, η ελπίδα για αποκατάσταση έχει πραγματοποιηθεί.

Αυτό του είδους η «χριστοκεντρική» κατανόηση των προφητειών φέρνει πολλές αλλαγές στον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τις προφητείες της Παλαιάς Διαθήκης. Μάλιστα αποκαλύπτεται και στον τρόπο με τον οποίο η Καινή Διαθήκη «βλέπει» και άλλα συμβάντα της ιστορίας του Ισραήλ ή μεμονωμένων ατόμων ως εκπληρωμένα στη ζωή του Χριστού.

Συνέχεια στο επόμενο

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών.

Υποσημειώσεις

¹ Το άρθρο αυτό στο μεγαλύτερο μέρος του είναι παρμένο από το κεφ. 5, του βιβλίου του Hans K. LaRondelle, *The Israel of God in Prophecy, Principles of Prophetic Interpretation* (Andrews University Press, Berrien Springs, Michigan, 1983).

² Simon Kistemaker, *The Psalm Citations in the Epistle to the Hebrews* (Amsterdam: G. van Soest, 1961), σελ. 145-146.

³ R. T. France, *Jesus and the Old Testament*, (London: Tyndale, 1971) σελ. 50-53

⁴ Gregory K. Beale, *New Testament Theology, Αδημοσίητες Σημειώσεις Παραδόσεων* (South Hamilton, MA: Gordon-Conwell Theological Seminary, 2000).

⁵ R. T. France, *Jesus and the Old Testament*, σελ. 54.

⁶ M. Black, "The Christological Use of the OT in the NT," *New Testament Studies* 18 (1972), σελ. 6.

Όταν κερδίζει η Αγάπη

του Frew Tamrat¹

Σύντομο ερμηνευτικό υπόμνημα στην Επιστολή προς Φιλήμονα

[Ιστορία – Θεολογία – Εφαρμογές]

Ιστορικό πλαίσιο

Η πιο μικρή επιστολή του αποστόλου Παύλου, αυτή προς τον Φιλήμονα –αλλά κι ένα όμορφο γράμμα σ' ένα φίλο. Δείχνει καθαρά τον τρόπο που ο Παύλος, και πιθανόν και άλλοι χριστιανοί εκείνης της εποχής, αντιμετώπιζαν το πρόβλημα της δουλείας. Αποκαλύπτει επίσης τον εσωτερικό κόσμο του Παύλου και προβάλλει μια όμορφη εικόνα του νοήματος του ευαγγελικού μηνύματος.

Σχετικά με τον συγγραφέα της επιστολής, κανένας ερευνητής δεν έχει αμφισβητήσει σοβαρά την παύλεια πατρότητά της. Απ' την αρχή ως το τέλος της είναι σαν ν' ακούγεται του Παύλου η φωνή. Τρεις φορές στο κείμενο της επιστολής ο συγγραφέας αναφέρεται στον εαυτό του σαν Παύλος (εδ. 1, 9 και 19). Το ύφος και η γλώσσα μάς θυμίζουν τον Παύλο. Χρησιμοποιεί τις γνωστές εκφράσεις του ευχαριστίας προς τον Θεό: «ευχαριστώ πάντοτε το Θεό μου» (εδ. 4, *NMB* – πρβλ. Φιλ 1,3-4). Μοιάζει να υπάρχει μια στενή σχέση της επιστολής με αυτήν προς τους Κολοσσαείς, γιατί και οι δύο επιστολές αναφέρουν τον Άρχιππο, τον Επαφρά, τον Αρίσταρχο, τον Δημά και τον Λουκά (πρβλ. Κολ 4,10.12.14.17).

Σχετικά με τη χρονολογία και τον τόπο συγγραφής, να πούμε ότι ο Παύλος ήταν στη φυλακή όταν έγραψε την προς Φιλήμονα επιστολή (εδ. 1 και 9). Η επιστολή συμπεριλαμβάνεται στις ονομαζόμενες «Επιστολές της Αιχμαλωσίας». Γράφτηκε της διάρκειας της πρώτης φυλάκισης του αποστόλου στη Ρώμη (Πραξ κεφ. 28), το 61-63 μ.Χ. Επειδή ο Ονήσιμος συνόδευε τον Τυχικό, που μετέφερε την επιστολή στους Κολοσσαείς, είναι προφανές ότι οι δύο επιστολές γράφτηκαν την ίδια περίπου εποχή, πιθανώς το 62 μ.Χ. (Κολ 4,7-9).

Η επιστολή απευθύνεται τουλάχιστον σε τέσσερις παραλήπτες: Πρωτίστως απευθύνεται στον Φιλήμονα, τον οποίο ο Παύλος αποκαλεί «αγαπητό συνεργάτη μας». Κατά δεύτερον, απευθύνεται στην Απφία, που μνημονεύεται (στο κριτικό κείμενο) ως «η αδελφή μας». Από πολλούς ερμηνευτές πιστεύεται πως είναι σαρκική αδελφή του Φιλήμονα. Κατά τρίτον απευθύνεται στον Άρχιππο, ο οποίος χαρακτηρίζεται από τον Παύλο σαν κάποιος «που αγωνίζεται τον ίδιο μ' εμάς αγώνα» (εδ. 2). Το πρόσωπο αυτό πιστεύεται πως είναι είτε γιος του Φιλήμονα ή κάποιος τοπικός εκκλησιαστικός ποιμένας, αφού αποκαλείται «συστρατιώτης ημών». Τέλος, η επιστολή απευθύνεται και «στην εκκλησία που συναθροίζεται στο σπίτι του Φιλήμονα» (εδ. 2).

Η αιτία συγγραφής της επιστολής φαίνεται καθαρά από το περιεχόμενό της. Υπήρχε ένας δούλος που ονομαζόταν Ονήσιμος. Υπηρετούσε το αφεντικό του, τον Φιλήμονα, που είναι κι ο παραλήπτης της επιστολής. Ο δούλος αυτός

πιθανότατα κατάκλειψε το αφεντικό του και δραπετεύσε (εδ. 18). Το γεγονός αυτό, βέβαια, δεν μπορεί ν' αποδειχτεί αλλά είναι το λογικό συμπέρασμα από το όλο περιεχόμενο της επιστολής. Πιθανότατα ο Φιλήμων έστειλε τον Ονήσιμο σε κάποια δουλειά, από την οποία δεν ξαναγύρισε ποτέ. Όπως και να 'χε το πράγμα, ήταν ένας δραπετής.

Ο Φιλήμων εμφανίζεται σαν ένας πλούσιος Κολοσσαεύς που είχε δούλους, όπως συνήθιζαν τότε οι περισσότεροι πλούσιοι². Προφανώς είχε δεχτεί την πίστη του Χριστού κάτω από την επίδραση του Παύλου (εδ. 19), ίσως τον καιρό που ο Παύλος έμενε στην Έφεσο. Στην επιστολή δεν αναφέρεται τίποτε για τη σχέση του Φιλήμονα με τον Ονήσιμο πριν ο τελευταίος δραπετεύσει. Ο Ονήσιμος δραπετεύσε από το αφεντικό του όχι επειδή αυτός τον κακομεταχειριζόταν· αντίθετα, μοιάζει να του φερόταν με καλοσύνη.

Οι περιπλανήσεις του Ονήσιμου τον έφεραν με κάποιον τρόπο στη Ρώμη, όπου η θεία πρόνοια τον έφερε σε επαφή με τον Παύλο. Και μέσα απ' αυτήν την επαφή οδηγήθηκε να δεχτεί την πίστη του Χριστού. Με κάποιον τρόπο τότε ο Ονήσιμος έγινε χρήσιμος στον Παύλο (εδ. 12-13). Φαίνεται πως ο Παύλος ήξερε το λογοπαίγνιο με το όνομα του Ονήσιμου, που σημαίνει «εύχρηστος». Δεν ζούσε όμως ούτε ενεργούσε σύμφωνα με το όνομά του. Όταν ο Ονήσιμος δέχτηκε τον Χριστό, ο Παύλος κατάλαβε πως αυτός ο νέος είχε γίνει ένας πολύ χρήσιμος βοηθός. Κι αυτό το έδειξε ο Ονήσιμος βοηθώντας τον απόστολο στη φυλακή.

Βλέποντας αυτήν του τη χρησιμότητα, ο Παύλος αποφάσισε να κρατήσει τον Ονήσιμο μαζί του. Ένωσε όμως πως είχε μεγαλύτερη ευθύνη να επιστρέψει τον δούλο στον αφέντη του, που ήταν και χριστιανός (εδ. 13-14). Έβλεπε πως ο Ονήσιμος είχε μια ευθύνη απέναντι στον Φιλήμονα, και πως έπρεπε να κάνει αποκατάσταση για την κλοπή του εναντίον του. Ο Παύλος και ο Ονήσιμος ήξεραν πολύ καλά τον κίνδυνο που αντιμετώπιζαν οι δούλοι που ξαναγύριζαν στο αφεντικό τους, γιατί οι ιδιοκτήτες τους, έχοντας απόλυτη εξουσία πάνω τους, τους φέρονταν σαν να ήταν άψυχα πράγματα και όχι άνθρωποι³.

Διαβλέποντας ο Παύλος τον κίνδυνο που διέτρεχε ο Ονήσιμος καθώς θα επέστρεφε στο αφεντικό του, έγραψε αυτήν τη μικρή έκκληση για να κατευνάσει τον Φιλήμονα και να επιφέρει τη συμφιλίωση ανάμεσα στον αφέντη και στον δούλο. Ο Τυχικός ανέλαβε την ευθύνη να μεταφέρει την επιστολή αυτή του Παύλου από τη Ρώμη στην εκκλησία των Κολοσσών, κι ο Ονήσιμος ταξίδεψε μαζί του για να παραδοθεί στον Φιλήμονα (Κολ 4,7-9).

Δεν αναφέρεται τίποτα στην επιστολή ή σε άλλες πηγές για το πώς αντέδρασε ο Φιλήμων στη συμφιλίωτική επιστολή του Παύλου. Από το γεγονός, όμως, ότι το κείμενο της επιστολής διασώθηκε, συμπεραίνει κανείς ότι ο Φιλήμων

εκπλήρωσε την ευχή του Παύλου κι απελευθέρωσε τον Ονήσιμο. Αν δεν είχε συμβεί αυτό, ο Φιλήμων θα είχε καταστρέψει την επιστολή κι εμείς δεν θα μαθαίναμε τίποτε για το περιστατικό.

Άλλοι σκοποί του Παύλου μέσα απ' αυτήν την επιστολή, πέρα από το κύριο θέμα της, ήταν να συγχαρεί τον Φιλήμονα «για την αγάπη που δείχνει σ' όλους τους χριστιανούς» (εδ. 1-7), να του γνωστοποιήσει τα σχέδιά του να τον επισκεφθεί, μετά την αναμενόμενη απελευθέρωσή του (εδ. 8-22) και να του στείλει τους χαιρετισμούς των συνεργατών του (εδ. 23-24).

Το κύριο θεολογικό θέμα

Το βασικό θεολογικό ζήτημα που προβάλλεται σ' αυτήν τη μικρή επιστολή, είναι η ανάγκη ο χριστιανός να δείχνει το γεγονός της λύτρωσης στο κοινωνικό του περιβάλλον. Στο κύριο σώμα της επιστολής αυτό που ζητάει ο Παύλος, είναι ο Φιλήμων να δεχτεί πίσω τον Ονήσιμο –αλλά σαν αδελφό μάλλον παρά σαν δούλο (εδ. 8-22).

Με την επιστολή του αυτή ο Παύλος προβάλλει ένα καλό παράδειγμα για τους χριστιανούς, πώς να προσεγγίσουν το κοινωνικό πρόβλημα της δουλείας. Ποτέ ο Παύλος δεν άσκησε κριτική στον θεσμό αυτό. Αν χτυπούσε ευθέως τον θεσμό, ίσως να μην είχε αποτέλεσμα. Ο απόστολος, όμως, τόσο στην προς Φιλήμονα επιστολή του όσο και στην προς Κολοσσαείς (4,1) προτρέπει τους κυρίους να συμπεριφέρονται με αγάπη στους δούλους. Δεν θέλει να ξεσηκώσει τους δούλους σε ένοπλο αγώνα ενάντια στους καταπιεστές τους, αλλά προσπαθεί να απαλύνει την αντιπαλότητα ανάμεσα στα δύο μέρη με την επικράτηση της χριστιανικής αγάπης. Προτρέπει τον Φιλήμονα να δεχτεί πίσω τον Ονήσιμο «ως αγαπητό αδελφό». Αν φτάσει ο αφέντης να ονομάζει τον δούλο του «αδελφό εν Χριστώ», τότε η χειραφέτηση δεν είναι μακριά.

Έτσι, ο χριστιανισμός διαμόρφωσε συνθήκες τέτοιες, που να μην μπορεί να επιβιώσει η δουλεία, παρ' ό,τι ούτε ο Παύλος ούτε κανένας από τους συγγραφείς της Καινής Διαθήκης καταδίκασαν ποτέ ευθέως τον θεσμό της δουλείας σαν ανήθικο⁴.

Εφαρμογές

Πολλά μπορούμε να μάθουμε απ' αυτήν τη μικρή επιστολή.

Το πρώτο είναι η συγχωρητικότητα. Ο Φιλήμων ήταν φίλος του Παύλου και ιδιοκτήτης του Ονήσιμου. Ο Παύλος παρακάλεσε τον φίλο του να μην τιμωρήσει τον δούλο του αλλά να τον συγχωρήσει και να τον αποκαταστήσει στην κοινότητα σαν έναν νέο χριστιανό αδελφό. Οι χριστιανικές σχέσεις πρέπει να διέπονται από συγχωρητικότητα και αλληλοσεβασμό. Πέρα από τη θέση που κατέχουμε στην κοινωνία, οικονομική, πολιτική ή ακαδημαϊκή, εν Χριστώ είμαστε ένα μ' εκείνους που είναι λιγότερο προνομιούχοι κοινωνικά. Η κοινωνική μας θέση δεν θα πρέπει να γίνεται εμπόδιο στο να συγχωρούμε και ν' αποδεχόμαστε τους άλλους σαν αδελφούς και αδελφές εν Χριστώ.

Κατά δεύτερον, το κείμενο αυτό μας διδάσκει πώς να αντιμετωπίζουμε τις *διαχωριστικές γραμμές* στη χριστιανική κοινωνία. Η δουλεία ήταν μια τέτοια διαχωριστική γραμμή, ένας φράκτης ανάμεσα στον Φιλήμονα και τον Ονήσιμο. Ο Παύλος, όμως, στην προς Φιλήμονα επιστολή του του λέει να ξεπεράσει αυτή τη γραμμή. Η αγάπη των χριστιανών και η κοινωνία μεταξύ τους πρέπει να υπερνικούν τέτοια εμπόδια. Είμαστε μία οικογένεια εν Χριστώ. Δεν πρέπει να υπάρχουν τείχη φυλετικά, οικονομικού επιπέδου ή πολιτικών διαφορών που να μας χωρίζουν. Αντί να γινόμαστε όργανα που βάζουν χωρίσματα ανάμεσα στους χριστιανούς, θα πρέπει να αφήνουμε τον Χριστό να εργάζεται μέσα από μας, ώστε να παραμερίζονται όλα τα εμπόδια ανάμεσά μας.

Τρίτον, η επιστολή αυτή μας μιλάει για την ανάγκη να υπάρχει *σεβασμός* στη χριστιανική κοινότητα. Ο Παύλος ήταν κοινός φίλος και του Φιλήμονα και του Ονήσιμου. Είχε την εξουσία του αποστόλου να πει στον Φιλήμονα τι να κάνει. Κι όμως ο Παύλος διάλεξε να απευθυνθεί στον φίλο του με χριστιανική αγάπη, παρά να του δώσει κάποια εντολή. Στις σχέσεις μας με τους ανθρώπους μεγάλη σημασία έχει ο τρόπος που τους προσεγγίζουμε. Το επιτακτικό πνεύμα και η αυταρχικότητα εμποδίζουν την επικοινωνία. Όποια κι αν είναι η θέση μας στην κοινωνία ή στην εκκλησία του Χριστού, είναι ανάγκη να συμπεριφερόμαστε στους ανθρώπους με σεβασμό.

Τέταρτον, το κείμενο αυτό μας διδάσκει για την ανάγκη της *πνευματικής φροντίδας των νέων πιστών*. Ο Παύλος, όταν ο Ονήσιμος δέχτηκε τη νέα πίστη, τον ρώτησε για το παρελθόν του. Κι ανακάλυψε πως ο Ονήσιμος ήταν ένας δούλος φυγής. Οι χριστιανοί ηγέτες θα πρέπει να φροντίζουν πνευματικά τους νέους πιστούς και να ενδιαφέρονται για το παρελθόν τους. Στις εκκλησίες μας υπάρχουν ενδεχομένως πολλοί πιστοί που ζουν με συναισθήματα ενοχής από το παρελθόν, πριν γνωρίσουν τον Χριστό. Ο Παύλος ρώτησε τον Ονήσιμο, και έτσι έμαθε ότι κάτι δεν πήγαινε καλά, κι αυτό το κάτι ο Ονήσιμος έπρεπε να το διορθώσει. Θα πρέπει να βοηθούμε τους ανθρώπους να εξομολογούνται τις αμαρτίες τους, και να δημιουργούν καλές σχέσεις με τους άλλους εν Χριστώ αδελφούς τους.

Μετάφραση: Χάρης Ι. Νταγκουνάκης

Βιβλιογραφία

- Barclay, John M.G., "Paul, Philemon and Christian Slave-Ownership", NTS 37, 1991. Commentary. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978.
- Dunn, James D.G. *The Epistle to the Colossians and to Philemon: A commentary on the Greek Text*. Grand Rapids: Eerdmans, 1996.
- Elwell, Walter A. *Evangelical Commentary on the Bible*. Grand Rapids: Baker Book House, 1996.
- Lea D. Thomas & David A. Black, *The New Testament, Its Background and Message*. Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2003.
- NLT, *Life Application Study Bible*. Wheaton: Tyndale House Publishers, 1996.
- Ruppel, Arthur A. "Philemon" in *Ephesian-Philemon Vol. 11 Expositors Bible*.

Υποσημειώσεις

¹ Κοσμήτορα του Ευαγγελικού Θεολογικού Κολλεγίου της Αντίς Αμπέμπα, Αιθιοπία.

² James D.G. Dunn, *The Epistle to the Colossians and to Philemon: A commentary on the Greek Text* (Grand Rapids: Eerdmans, 1996) σελ. 252.

³ Arthur A. Ruppel "Philemon" in *Ephesian-Philemon* τόμ. 11 *Expositors Bible Commentary* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1978), σελ. 40.

⁴ John M.G. Barkley, "Paul, Philemon and the Christian Slave-Ownership", NTS 37 (1991): 161-86.

Ἡ pragmatikh; eñmoia tou 'Aoristou ejw einai hJeñh". Hdh apo; thn epochn tou 'Eujripidou, 'Aristofanou", kai; Platwno" kai; sunecw" neeri twh hMerwh na" hJofistikh; tou 'apristou crhsimpoieitai ejpote kata; efan ijliaiteron, ijliwnatikon tropon dia; na; ekfrash/kati to; ofoibn einai bebaion kai; epikeimenon. P.c. sto; Eujripidou, 'Alkhsti" 386, ejw hJ'Alkhsti" eujrisketai xaplwnenh kai; prokeitai na; peqanh/ oJgemato" apognwsin suzugoñ th", 'Adnhto", qrhnei fwnazonta": «apolwnhn af'Æi[ne dh; leiyei", gunai» (ejaqhka ejan ne; afhsh/, ajgaphmenh nou gunaika). 'Ef'Æson, ofw", hJ'Alkhsti" den epei peqamei akouh, hJeñmoia einai «qa; caqw' ejan ne; afhsh/ ...», to; ofoibn einai nevlwn, ofi 'apristo". Eprepe, loipon, na; eiph/«apol esqhsomai eijne; dh; leiyei" gunai». D logo", ofw", dia; ton ofoibn crhsimpoieit' ton 'apriston einai na; tonish/to; bebaion kai; to; epikeimenon aujou' pou; prokeitai na; sunbh/ To; iflion kai; ne; ton serbitoron. Otan legei «efqasa (kurie)!»), den shmainei ofi eufisketai ejpro;" tou' pelatou pou; ton epei kalesei, ofw" ejnouse oJ Dodd, aj l a; crhsimpoieit' ton 'apriston dia; na; bebaiwsh/ ton pelatwn ofi qa; el qei ekapanto" kai; ofi qa; to; kamei ajnesw", dhl. moyi" tou' to; epitreyoun oiJperistasei", dioti isw" na; prepei na; ejuphrethsh/ kapoion aj lon pelatwn, oJ ofoib" epei proteraiothta, ktl. Me; thn crhsin tou' 'apristou oJserbitoro" prospaqei' na; kaqhsucash/ ton pelatwn kai; na; ton krathsh/⁶ (Aujh; hJcrhsi" tou' 'apristou apantatai ne; polla; aj l a rhwata).

Ta; ajwterw dedomena shmainoun ofi ofan oJ 'Ahsou" diekhruken «eijde; ejw; ejn pneumati Qeou' ekbaylw ta; daimonia, afa efqasen ef'Autwn" hJBtQ» den ejnoouse ofi hJBtQ eice hllh fqasei, aj l a; ofi hto polu; kontav qa; ejcotan opwsdhpote, kai; qa; ejcotan suntoma. H el eusiñ th" hto bebaia kai; epikeimenh. 'Epi sh", den qa; prepei na; na" diafugh/hJ skeyi" ofi ejan hJBtQ eice pragmati fqasei, tote qa; hto pleon ajga; dia; tou' 'Abudaiou" ne; tou' ofoiou" oñilouse oJ 'Ahsou". 'Enw' ejan katanohswmen ta; logia tou' 'Ahsou' kata; thn el l hnikhn crhsin tou' 'Aoristou, dhl. ofi prokeitai dia; kati to; ofoibn einai bebaion kai; epikeimenon, tote katalanbauwmen ofi oJ 'Ahsou" prospaqei' na; proeidopoihsh/kai; na; protreyh/ tou' ajkroatañ tou na; pausoun na; einai skl hrotravhl oi kai; na; paradecqouh ofi ta; efga tou einai pragmati ek Qeou'. To; cwriw tauto, loipon, qa; eprepe na; to; efñhneuswmen prifrastikw" wJ eñh":

«'Ean ejw; dia; tou' Pneumato" tou' Qeou' (ki'Æ ofi dia; tou' Beelzeboul, ofw" epei" iJscurizesqe), ekbaylw ta; daimonia (dhl. eJoinazw to; eJlafa»

dia; thn el eusin th" Basileia" tou' Qeou', katatropwonta" ti;" ponhre;" dunamei") tote hJ Basileia tou' Qeou' einai efoinh na; xespash/ epaww sa" (kai; na; sa" piash/ eif thn skl hrotravhl on kai; ajnetanotlon katastasin sa")».

Uparcoun, ofw" kai; aj l a epiceirhwata ejnantion th" apoyew" peri; Pragmatopoihqeish" 'Escatologia". P.c. hJejsarkwsi" tou' Uiou' tou' Qeou' ejine dia; na; katasthsh/dunathn thn eifodon twh ajqrwpon eif thn BtQ, dhl. oJ 'Ahsou" hJ qen eif thn gh dia; na; ferh/thn BtQ. Twra, ejan hJBtQ eice hllh el qei kata; thn diakonian tou' 'Ahsou', tote poiwn eñmoian epei pleon oJ qanatoñ tou' EDiativeqainei oJ 'Ahsou" epi; tou' staurou' E'Ef joñon hJBtQ eice el qei—kata; to; epiceirhma tou' Dodd—afa den ejreiazeto na; peqamei oJ 'Ahsou" epi; tou' staurou'! To; deuteron cwriw einai:

b. Oujnh; piw apo; tou' genhwato" th" ajpeyrou efw" ofou hJ basileia tou' Qeou' el qh/ (Louk 22:18)

Ἡ πυλὴ th" Basileia" tou' Qeou' ajoigetai s'aujou', pou; pisteuoun, aj l jaufo; einai monon hJpυλh. Ἡ Basileia tou' Qeou' einai ekeinon eif to; ofoibn eijsercontai dia; th" stenh" πυλh" th" pistew" kai; aujaparnhsew" twh pantwn dia; thn Basileian tou' Qeou'

Kata; to; mustikon deipnon, oJ 'Ahsou" legei stou'; maqhta'; tou ofi den qa; pih' apo; tou' genhwato" th" ajpeyrou aj l a; qa; perinemei na; to; pih/kainon eif thn BtQ. 'Edw ginetai teleiw" kaqaron ofi neeri to; tefo" th" epigeiou diakonia" tou' 'Ahsou' hJBtQ qewreitai wJ kati to; nel l ontikon. Den epei el qei akouh.

Touto shmainei ofi to; sumperasma tou' Dodd kai; aj l wn ejeunhtwn, dhl. ofi hJBtQ prepei na; tautisqh/ ne; ta; qaunata tou' 'Ahsou', ijliw" thn dunamin tou ofan ekebalen ta; daimonia apo; tou'; daimonizonenou", einai lanqasmenon. H BtQ einai kati to; polu; megal uteron apo; ta; qaunata tou' 'Ahsou'. Auja; hsan ajagkaia, kai; eican thn sunbolikhn eñmoian ofi mesa eif thn BtQ oiJ ajqrwpoi qa; hsan el euerwmenoi apo; ta; desma; tou' Satana'. 'Al l a; hJ BtQ kaq'Æauthn hto kati to; apeirw" uJ hloteron, megal uteron kai; ajwteron ol wn twh qaumatwn tou' 'Ahsou'. H BtQ hto oJ neo" kosmo" pou; qa; eJl hniourgei oJ Qeo'; di'Ækeinou" pou; ton agapouh, hJnea zwh; hJ aijmio" zwh; hJ zwh; cwri;" tefo" eif thn parousian tou' Qeou', nia nea diastasi", nia katastasi" hJ ofoia den epei uparxei pote; prin. Kai; dia; na; eijseylqh/ oJ ajqrwpo" eif aujhn thn katastasin, eif aujon ton neon kosmon, na; metasch/th" aijmiou zwh" tou' Qeou', na; metanorfwqh/ eif to; oh eif to; ofoibn ton eproorisen oJ Qeo'; na; metalabh/th" qeia" fusew", hto ajagkaib" oJ stauriko'; qanato" tou' Uiou' tou' Qeou'. Cwri;" ton qanaton tou' 'Ahsou' den uparcei BtQ.

To; triton cwriw einai:

g. Eijsia tine" twh wfe esthkotwn oifine" oujnh;
geuswntai qanatu efw" ah ifhswi thn basileian tou
Qeou' eJhl quian ej dunanei (Mk 9:1)

Εαν αυjoi; dia; tou' ofoiou" omilei' oJhsou"
hsan nhpioi, tote hJBasileia tou' Qeou' qa; eprepe
na; eJqh/ ejto; penhnta—exhnta ejwn. Omw' aujo;
pou; qepei na; ufoqrammish/ to; eJlafion na" einai to;
suntomon th" eJfanisew" th" Basileia" tou' Qeou'.
Eponeuw", oikahqrwpoi stou' ofoiou" ajaferetai qa;
eprepe na; einai megavh" hlikia" kai; to; periqwriwion
ofi megaluteron twh pente—deka ejwn. Ento; aujwn
twh periqwriwn, akonh kai; oJoklhrou tou' prwtou
aijwno", hIistoria th" Aekklhsia" den gnrwzei
kanewa gegono; megaluteron kai; spoudaioteron
th" Penthkosth", ofan to; Agion Pneuma epesen epi;
twh naqhtwn ne; oJhn tou thn dunamin. Isw' aujo;
einai kai; oJlogo" dia; ton ofoion oJhsou" omilei'
ofi hJBasileia tou' Qeou' qa; eJqh/ «ej dunanei».
Omw', den prepei na; ma" diafugh/ pavin, ofi hJpeira
th" Penthkosth" den einai to; iflio pragma ne; thn
Basileian tou' Qeou'. Aplw' hJpuyh th" Basileia"
tou' Qeou' ajoigetai s/ aujou; pou; pisteuoun, aJl j
aujo; einai monon hJpuyh. H Basileia tou' Qeou'
einai ekeihon eif to; ofoion eijsercontai dia; th"
stenh" puyh" th" pistew" kai; aujaparnhsew" twh
pautwn dia; thn Basileian tou' Qeou'.

To; tetarton cwriwn einai:

d. Otan de; eJqh/ oJUiδ; tou' Anqrwpou ej th' doxh/
aujou' kai; pante" oikaggeloi met/ aujou; tote
kaqisei epi; qronou doxh" aujou'. Kai; sunacqhsontai
ehprosqa aujou' panta ta; eJnh, kai; aforisei
aujou; ap/ aJlhwn, ktI. Tote epei' oJBasileu; toi'
ek dexiwn, ktI. (Mtq 25:31-34).

Αδw' eponen thn telikhn fasin th" Iistoria",
ofan oJparwn Aijwn lhgei kai; ajcizei oJaijwn
oJnevlwn, oJnew" Aijwn, ston ofoion kuberna/ oJ
Mega" Basileu'. Epish" bleponen ofi oJUiδ; tou'
Anqrwpou einai oJBasileu; th" Basileia" tou'
Qeou'. Adw' pleon ginetai logo" peri; Basileia"
tou' Qeou' kaqeauthu. Einai faneron, loipou,
ofi hJBasileia tou' Qeou' einai mia nellontikh;
pragmatikoth". Eponeuw" den hJporei' na; ginh/ logo"
peri; Pragmatopoihqeish" Aescatologia" (dhl. ofi
hJBtQ epei hJh eJqei). Ta; cwria th" K.D. ta; ofoia
fainetai na; omilouh peri; Basileia" tou' Qeou'
ston epestwta cronon, to; kanoun aujo; dioti einai
shwera kai; twra pou; apofasizetai hJaijwio" tuch
tou' ajqrwpou. Shwera einai hJshwera th" swthria",
shwera didetai hJekairia stou' ajqrwpou" na;
pisteusoun to; Eupgeveion, kai; aujh; hJpisti"
ajoigei thn puyh th" Basileia" tou' Qeou'. AfE
ofon, loipou, hJpisti" na" hJhJapistia na" shwera
prosdiorizei to; ejan qa; eijseJqwnen hJofci eif thn
Basileian tou' Qeou', hJporei' kanei; na; eijh/ ofi
dia; pistew" eijsercomeqa eif thn Basileian tou'
Qeou', hJapofasi" dia; touto lanbanetai shwera, parE
ofi hJBasileia tou' Qeou' aujh; kaqEauthu einai
nellontikhv kai; qa; eJqh ne; oJhn th" thn dunamin kai;
megaloprepeian ofan oJQeo; sunplhrwsh/ kai; qesh/
terma eif thn istorian tou' kosmou kai; eJkainiash/
ton Neon Aijwna, ton Neon Kosmon. Anhu. Touto
shmainei, ofi, isw" qa; hto protinoteron na; omilwhen
dia; mian eJscatologian hJofia einai dunhtikw" hJ
dunanei parousa sto; khrugma tou' Ahsou' kata; thn
diakonian tou.⁷

Ο κ. Χρ. Καραγκούνης είναι Καθηγής της "Καinh" Διαqhkh",
Lund University, Σουηδία.

Υποσημειώσεις

¹ Ritschl, A., *Die christliche Lehre von der Rechtfertigung und Versöhnung*, Bonn tom A vH eJd. 1903, tom B vH eJd. 1900, tom G vH eJd. 1888.

² Ide Johannes Weiss, *Die Predigt Jesu vom Reiche Gottes*, Göttingen 1892.

³ Schweitzer, A., *Von Reimarus zu Wrede*. Eine Geschichte der Leben-Jesu-Forschung, Tübingen 1906.

⁴ H ajch; eJgine ne; ton W. G. Kümmel, *Verheissung und Erfüllung*. Untersuchungen zur eschatologischen Verkündigung Jesu (AzThANT 6), Basle 1945. Alle" sunafei" qesei" einai ekeine" tou' J. Jeremias, «sich realisierende Eschatologie = eJscatologia ufo; pragmatopoihsim», tou' R.H. Fuller, «Proleptic Eschatology = prolhptikh; eJscatologia», tou' George Florofsky, «inaugurated Eschatology = eJkainiasqeisa eJscatologia» kai; tou' G. E. Ladd «Eschatology of Biblical Realism = eJscatologia biblikou' realismou».

⁵ Sharman, H.B., *Son of Man and Kingdom of God*, New York 1943.

⁶ Dia; diexodikoteron suzhthsin aujou' tou' problhwato" kai; twh glwssikwn apodeixewn, ife Chrys C. Caragounis, «Kingdom of God, Son of Man, and Jesus' Self-Understanding», *Tyndale Bulletin*, 40 (1989), sel. 3-23, kai; 40.2 (1989) sel. 223-238, kaqw; kai; to; pleon profaton *The Development of Greek and the New Testament*, etc. sel. 261-278.

⁷ Ep/ aujou' tou' qenato", ife Chrys C. Caragounis, «The Kingdom of God in John and the Synoptics» in *John and the Synoptics* (ed. A. Denaux), Leuven 1992, 473-480; tou' iJliou, «Kingdom of God / Kingdom of Heaven» in *Dictionary of Jesus and the Gospels*, eJd. J.B. Green, S. McKnight, I.H. Marshall, Leicester, 1992, 417-430; tou' iJliou, « H Basileia tou' Qeou' in Johannine and Synoptic Tradition» eJ Diakonia-Leitourgia-Carisma (eJd. A Galanh" k.aJ), Lebadeia 2006, 161-174.

Το "Πνεύμα" των Χριστουγέννων

του κ. Β. Κωνσταντινίδη

«Επειδή, παιδί γεννήθηκε σε μας, γιος δόθηκε σε μας.»

- **Ησαΐας 9:6.**

«Επειδή, με τέτοιον τρόπο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό Του τον μονογενή, για να μη χαθεί καθένας που πιστεύει σ'Αυτόν, αλλά να έχει αιώνια ζωή.»

- **Ιωάννης 3:16**

Πλησίαζαν τα Χριστούγεννα και η δασκάλα της μικρής Κατερίνας ζήτησε από τους μαθητές της να ζωγραφίσουν μια σκηνή από την ιστορία των Χριστουγέννων.

Ένας ζωγράφισε τον άγγελο με τη Μαριάμ, άλλος την φάτνη με τα ζώα, άλλος τους βοσκούς. Η μικρή Κατερίνα ζωγράφισε τους μάγους. Ζωγράφισε το σπίτι όπου έμενε ο μικρός Χριστός και ακριβώς από πάνω του βρισκόταν ένα λαμπερό αστέρι. Οι τρεις μάγοι ήταν καθισμένοι πάνω σε καμήλες. Οι δύο απ' αυτούς κατευθύνονταν προς το σπίτι ενώ έβλεπαν το αστέρι που τους οδηγούσε. Ο τρίτος, όμως, έβλεπε και κατευθύνονταν προς την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση! Η μητέρα της, που είδε τη ζωγραφιά, τη ρώτησε: «Κατερίνα μου, γιατί ο τρίτος μάγος κοιτάζει σε λάθος κατεύθυνση;» «Μα μαμά», απαντά με σπιρτάδα η μικρή Κατερίνα, «ψάχνει για ένα μέρος να παρκάρει!»

Μπορεί η αφέλεια και ο αυθορμητισμός της μικρής Κατερίνας να μας κάνει ίσως να χαμογελάμε αλλά έχετε σκεφτεί πόσοι άνθρωποι σήμερα στον κόσμο, ενώ το αστέρι της Βηθλεέμ μας έδειξε το δρόμο για τον Σωτήρα, κοιτάζουν προς τη λάθος κατεύθυνση;

Όλα γύρω μας σήμερα, μας κατευθύνουν μακριά από το πραγματικό νόημα των Χριστουγέννων. Πάρτε για παράδειγμα τις διαφημίσεις στην τηλεόραση και στα διάφορα έντυπα που προσπαθούν να μας πείσουν ότι Χριστούγεννα είναι ένα τραπέζι γεμάτο εδέσματα που θυμίζει τα λουκούλεια γεύματα των Ρωμαίων. Ή πάλι ότι τα Χριστούγεννα είναι να κάνεις ψώνια με πίστωση κι ας είναι γεμάτη η γκαρνταρόμπα μας με ρούχα που ούτε καν φορέσαμε αρκετά τον περασμένο χρόνο. Χριστούγεννα, για κάποιους άλλους, σημαίνει διασκόδαση μέχρι τελικής πτώσης, γλέντι, χορός, ξεφάντωμα, ποτό, ακόμη και μεθύσι. Για μερικούς άλλους είναι τα φώτα και τα στολίδια, για άλλους τα κάλαντα, για άλλους τα δώρα. Υπάρχουν και κάποιοι πιο παραδοσιακοί και συντηρητικοί τύποι με αρχές και ιδανικά που μιλούν για την «εποχή της αγάπης, της ειρήνης, της αλληλεγγύης», που όμως τα

ξεχνούν τις υπόλοιπες μέρες του χρόνου.

Πάντως όλοι μιλούν για το «πνεύμα» των Χριστουγέννων. Ποιό είναι όμως αυτό το «πνεύμα» των Χριστουγέννων; Τι είναι αυτό που κάνει αυτή την γιορτή να ξεχωρίζει απ' όλες τις άλλες; Το «πνεύμα» των Χριστουγέννων δεν είναι άλλο από το **Ιωάννης 3:16!** Ίσως να σας κάνει εντύπωση που συσχετίζω το γνωστό αυτό εδάφιο με τα Χριστούγεννα, μιας και πολύ σπάνια αναφέρεται αυτό το εδάφιο στις Χριστουγεννιάτικες ιστορίες που ακούμε κάθε χρόνο. «Επειδή, τόσο αγάπησε ο Θεός τον κόσμο, ώστε έδωσε τον Υιό Του τον μονογενή, για να μη χαθεί καθένας που πιστεύει σ'Αυτόν, αλλά να έχει αιώνια ζωή.» Δεν είναι μήπως αυτό το εδάφιο μια πολύ σύντομη περίληψη της ιστορίας των Χριστουγέννων;

Τι έγινε λοιπόν εκείνα τα πρώτα Χριστούγεννα; Ο Θεός, από αγάπη, έδωσε τον Γιο Του για μας. Ποιό είναι λοιπόν το πραγματικό «πνεύμα» των Χριστουγέννων; **Το πραγματικό πνεύμα των Χριστουγέννων είναι η προσφορά της αγάπης του Θεού!** Τα Χριστούγεννα είναι, και θα πρέπει να είναι, γιορτή προσφοράς. Συνήθως τα Χριστούγεννα τα μικρά παιδιά κάνουν μακριές λίστες με δώρα που θέλουν να λάβουν. Καμιά φορά κάνουμε παρόμοιες λίστες κι εμείς οι μεγάλοι. Μπορεί να μην τις γράφουμε σε χαρτί αλλά νοερά, στο μυαλό μας, και τις δίνουμε στο Θεό. «Ας είχα μια καλύτερη δουλειά με καλύτερο μισθό, ένα πιο μεγάλο σπίτι και κανένα εξοχικό, έναν/μία σύντροφο, ένα πιο γρήγορο αυτοκίνητο, έναν υπολογιστή, και η λίστα συνεχίζεται. Μήπως είναι καιρός ν' αρχίσουμε να γράφουμε λίστες με πράγματα που θα θέλαμε να δώσουμε αντί να λάβουμε; Ο ίδιος ο Κύριος μας μήπως δεν είπε: «**Μακάριο είναι το να δίνει κάποιος μάλλον, παρά να παίρνει**» (Πραξ. 20:35);

Λίγες μόνο μέρες πριν τα Χριστούγεννα, ο κ. Ανέστης παίρνει μαζί του τον εξάχρονο γιο του, το Νικολάκη, και πηγαίνουν στο βενζινάδικο. Ο άνθρωπος εκεί που τους εξυπηρετούσε ρωτά το Νικολάκη: «Είσαι έτοιμος για τον Άγιο Βασίλη;» Φυσικά ο Νικολάκης απάντησε όπως θ' απαντούσε κάθε αγόρι της ηλικίας του. Ο υπάλληλος του βενζινάδικου έμενε και ρώτησε και πάλι τον μικρό: «Σ' αρέσει ο Άγιος Βασίλης;» Ο Νικολάκης απάντησε: «Ναι, αλλά ... μου αρέσει ο Θεός περισσότερο!» Γεμάτος περιέργεια ο υπάλληλος ζήτησε να μάθει γιατί. «Επειδή», απάντησε ο Νικολάκης, «τα δώρα που μας δίνει ο Θεός δεν τα πληρώνουμε!»

Ο μικρός Νικόλας είχε καταλάβει πολύ καλά κάτι που ο Σίμων ο μάγος (Πράξεις κεφ.8) δεν είχε

καταλάβει. Ο Σίμων είχε προσφέρει χρήματα τους αποστόλους Πέτρο και Ιωάννη για να λάβει το Άγιο Πνεύμα και τότε ο Πέτρος του απάντησε (εδ.20): «*Το ασήμι σου ας είναι μαζί με σένα σε απώλεια, επειδή νόμιμες ότι η δωρεά του Θεού αποκτιέται με χρήματα.*» Ο απ. Παύλος γράφοντας την δεύτερή του επιστολή προς Κορινθίους ξεσπά σε δοξολογία και λέει: «*Ας ευχαριστούμε τον Θεό για την δωρεά Του, η οποία δεν μπορεί να περιγραφεί με λόγια*» (Β' Κορ.9:15).

Ο Θεός τα Χριστούγεννα έδωσε το Γιο του για μας, **δωρεάν**. Απλόχερα. Χωρίς να ζητά ανταλλάγματα. Προσέξατε όμως τι έδωσε; Το Γιο Του, το ΜΟΝΟΓΕΝΗ! Ο Θεός δεν πρόσφερε απλά κάτι που Του περίσσευε, αλλά ό,τι είχε και δεν είχε. Τον εαυτό Του τον ίδιο. Όταν ο Θεός δίνει, δίνεται! Άραγε όταν εμείς δίνουμε, τι δίνουμε; Και πώς το δίνουμε; Δίνουμε απ'το περίσσευμα ή απ'το υστέρημά μας; Τις μέρες αυτές των Χριστουγέννων συνηθίζουμε να δίνουμε δώρα. Και καλά κάνουμε! Τι γίνεται όμως τον υπόλοιπο χρόνο; Ένας χρόνος πέρασε κιόλας. Τι δώσαμε άραγε αυτόν τον χρόνο στον Θεό μας αλλά και στον πλησίον μας; Ξέρετε όμως, πριν δώσουμε ό,τιδήποτε πρέπει να προηγηθεί κάτι. Πριν να είμαι σε θέση να μπορώ να δώσω, πρέπει πρώτα να κάνω κάτι άλλο.

Ιδού τι γράφει ο απ. Παύλος στους Κορινθίους για τους πιστούς της τότε Μακεδονίας, τους οποίους θα κάνουμε καλά να μιμηθούμε: «*Σας πληροφορώ, αδελφοί μου, τι κατόρθωσε η χάρη που έδωσε ο Θεός στις εκκλησίες της Μακεδονίας. Μέσα στις πολλές δοκιμασίες και θλίψεις που πέρασαν, η χαρά τους ήταν τόσο μεγάλη, κι η έσχατη φτώχεια τους ξεχειλίσε σε μια πλούσια γενναίοδωρία. Σας βεβαιώνω ότι πρόσφεραν σύμφωνα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, και μάλιστα παραπάνω απ' αυτές, χωρίς κανέναν να τους το ζητήσει. Με πολλά παρακάλια μας ζητούσαν να τους κάνουμε τη χάρη να πάρουν μέρος στην προσφορά για τους Χριστιανούς της Ιερουσαλήμ. Και δεν πρόσφεραν μόνο αυτοί που περιμέναμε, αλλά πρώτα δόθηκαν οι ίδιοι στον Κύριο και σ' εμάς, σύμφωνα με το θέλημα του Θεού*» (Β' Κορ. 8:1-5).

Προτού λοιπόν μπορέσουμε να δώσουμε κάτι στους άλλους, θα πρέπει προηγουμένως να δοθούμε εμείς οι ίδιοι στον Κύριο. Κάποιος είπε ότι τα Χριστούγεννα που γιορτάζει ο Χριστός τα γενέθλιά Του, περιμένει το δικό Του δώρο κι αυτό δεν είναι άλλο απ' την καρδιά μας. Ο Θεός, μέσω του Παροιμιστή, μας παρακαλεί: «*Γιε μου, δώσε την καρδιά σου σε Μένα*» (Παρ.23:26). Γιατί άραγε ο Θεός ζητά την καρδιά μου και την καρδιά σου;

Όλοι έχουμε ακούσει και έχουμε κατά καιρούς χρησιμοποιήσει την αρχαία ρήση «ουκ αν λάβεις παρά του μη έχοντος» που σημαίνει σε απλά ελληνικά «Τι μπορείς να λάβεις απ' αυτόν που δεν έχει;» Κι αυτό είναι μια διαχρονική αλήθεια. Αν δεν έχουμε, δεν μπορούμε να δώσουμε στους άλλους. Αν δεν έχω

λάβει από τον Θεό πρώτα δεν έχω τίποτα να προσφέρω στους άλλους. Γι' αυτό ο Θεός ζητά πρώτα την καρδιά μας, για να την καθαρίσει πρώτα από κάθε βρωμιά και να την γεμίσει με τις δικές Του ευλογίες για να μπορούμε να μοιραστούμε αυτές τις ευλογίες με άλλους.

Αλήθεια, καθώς τρέχεις από δω κι από κει για να προλάβεις τα Χριστουγεννιάτικα ψώνια και τα δώρα που πρέπει ν' αγοράσεις, κάθησες να σκεφτείς: «Άραγε έχω λάβει;» «Έχω δώσει χρόνο στον Θεό για να πάρω απ' Αυτόν;» Αφού λοιπόν δοθούμε ολοκληρωτικά στον Θεό θα μπορούσαμε ν' αρχίσουμε να δίνουμε στους άλλους όπως ο Θεός μας οδηγεί να δώσουμε. Τι μπορούμε όμως να δώσουμε;

Η λέξη «Χριστούγεννα» αρχίζει με το γράμμα «χ» γι' αυτό θα ήθελα να μοιραστώ μαζί σας τρεις μόνο λεξούλες που επίσης αρχίζουν με το ίδιο γράμμα και που μπορούμε να δώσουμε πρώτα στον Θεό και μετά στους άλλους γύρω μας.

Η πρώτη λεξούλα που αρχίζει από «χ» είναι **ο Χρόνος μας**. Μια πολύ λεπτή χορδή της ζωής όλων μας. Ένα ίσως από τα πολυτιμότερα δώρα που μας έδωσε ο Θεός. Πόσο χρόνο λοιπόν, τη χρονιά αυτή που πάει να τελειώσει, δώσαμε στον Θεό και στον πλησίον μας; Είναι πολύ εύκολο σήμερα να δώσεις πέντε Ευρώ για ένα δώρο που θέλεις να δώσεις σ' ένα αγαπητό σου πρόσωπο. Πόσο εύκολα όμως θα δίναμε πέντε ώρες από τον χρόνο μας στον Θεό, ή σε κάποιον άνθρωπο που έχει την ανάγκη μας;

Ας ρωτήσουμε τους εαυτούς μας: αυτή την χρονιά πόσο χρόνο δώσαμε στον Θεό σε προσευχή και σε μελέτη του Λόγου Του; Πόσο χρόνο δώσαμε στις οικογένειες μας, στους γονείς μας, στ' αδελφία μας, στα παιδιά μας, στους φίλους μας, στ' αδελφία μας εν Χριστώ; Πόσο χρόνο στον ευαγγελισμό ψυχών και σε υπηρεσία στο έργο του Θεού; Ας δώσουμε τον χρόνο που ο Θεός μάς δίνει πίσω σ' Αυτόν κι ας Του ζητήσουμε να μας δίνει σοφία στο πώς να τον αξιοποιούμε σωστά.

Η δεύτερη λεξούλα που αρχίζει από «χ» είναι **τα Χρήματα μας**. Άλλη μια λεπτή χορδή της ζωής μας. Τα χρήματα, καλώς ή κακώς, είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της ζωής όλων μας. Ίσως τα Χριστούγεννα, με τους 13ους μισθούς να ξεδεύουμε λίγα περισσότερα απ' ότι τους υπόλοιπους μήνες του χρόνου, αλλά πώς επενδύουμε αλήθεια αυτό το δώρο του Θεού σε μας; Το 2006 πόσα ξοδέψαμε για τον εαυτό μας, για τους άλλους, και πόσα για την Βασιλεία του Θεού; Έχουμε άραγε παραδώσει το πορτοφόλι μας σ' Εκείνον που αποκαλούμε «Κύριο» της ζωής μας; Αν είναι Κύριος σε όλα, αν είναι Κύριος της ζωής μας (όπως λέμε) είναι άραγε Κύριος και στα οικονομικά μας;

Η τρίτη και τελευταία λεξούλα που αρχίζει από

Ποιό είναι λοιπόν το
πραγματικό «πνεύμα» των
Χριστουγέννων; Το πραγματικό
πνεύμα των Χριστουγέννων είναι
η προσφορά της αγάπης του Θεού!
Τα Χριστούγεννα είναι,
και θα πρέπει να είναι,
γιορτή προσφοράς.

«χ» και που πρέπει να δώσουμε στον Θεό και στους άλλους ανθρώπους είναι **τα Χαρίσματά μας**. Ίσως κάποιοι να σκέφτεστε: «Μα εγώ δεν έχω κανένα χάρισμα! Τι μπορώ εγώ να κάνω; Πού μπορώ εγώ να προσφέρω;» Αν είσαι γνήσιο παιδί του Θεού έχεις σίγουρα τουλάχιστον ένα χάρισμα. Ο απ. Πέτρος, στην πρώτη του επιστολή, **κεφ. 4 και εδ.10** μας το λέει ξεκάθαρα: «Κάθε ένας, ανάλογα με το χάρισμα που πήρε, υπηρετείτε ο ένας τον άλλον σύμφωνα μ' αυτό, ως καλοί οικονόμοι της πολυειδούς χάριτος του Θεού.» Εσύ τι έκανες με το χάρισμα, που σου έδωσε ο Θεός, μέσα στο 2006; Ο Θεός μας έδωσε τα χαρίσματα για να τα χρησιμοποιούμε για την οικοδομή του σώματος Του που είναι η εκκλησία. Ο Κύριος στην παραβολή των ταλάντων θύμωσε με τον πονηρό εκείνο δούλο που έκρυψε το τάλαντό του στο χώμα και ούτε καν τόκο δεν είχε αποφέρει. Υπηρετούμε άραγε ο ένας τον άλλον ως καλοί οικονόμοι της χάριτος του Θεού;

Τα Χριστούγεννα, λοιπόν, ο Θεός από αγάπη πρόσφερε τον Γιο Του. Άραγε αυτά τα Χριστούγεννα ποιά θα είναι η προσφορά της δικής μας αγάπης στον Θεό και στον πλησίον μας; Αγαπητοί φίλοι, φέτος ας πρωτοτυπήσουμε! Ας κάσουμε να σκεφτούμε λιγάκι. Ας πάρουμε χαρτί και μολύβι, και με οδηγό το Άγιο Πνεύμα, ας κάνουμε, ο καθένας την δική του λίστα με πράγματα που θέλει, όχι να λάβει, αλλά να δώσει στον Θεό και στους ανθρώπους αυτά τα Χριστούγεννα και αυτόν το νέο χρόνο. Υπάρχουν κάποιοι που φέτος δεν θα πάρουν 13^ο μισθό απλά επειδή δεν έχουν καν δουλειά. Κάποιοι αυτά τα Χριστούγεννα θα είναι μόνοι τους. Κάποιοι άλλοι ίσως είναι άρρωστοι και ανήμποροι. Υπάρχουν πολλές ανάγκες γύρω μας που μπορούμε να καλύψουμε. Ας ζητήσουμε από τον Κύριο να μας οδηγήσει Εκείνος στο πώς μπορούμε να βοηθήσουμε να καλυφθούν αυτές οι ανάγκες.

Ας σταθούμε μπροστά στον Κύριο μας όπως ακριβώς είμαστε κι ας Του ζητήσουμε να πάρει τα λίγα ψωμάκια και τα λίγα ψαράκια μας και μ' αυτά να ταΐσει πολλούς πνευματικά, αλλά και φυσικά, πεινασμένους. Ας Του πούμε: «Κύριε, δεν ξέρω πού και πώς θέλεις να με χρησιμοποιήσεις αλλά Σου προσφέρομαι σαν ζωντανή θυσία. Είμαι διαθέσιμος στα χέρια Σου. Χρησιμοποίησε με για την επέκταση της Βασιλείας Σου εδώ στη γη. Σου δίνω τη ζωή μου, τον χρόνο μου, τα χρήματά μου, τα χαρίσματά μου. Αναγνωρίζω ότι όλα αυτά από Σένα έρχονται γι' αυτό κι εγώ Σου τα επιστρέφω. Μάθε με να δίνω, και να δίνω από αγάπη, και με αγάπη. Ξέρετε πόσα δώρα θα δοθούν φέτος τα Χριστούγεννα **χωρίς** αγάπη; Είτε από συνήθεια είτε από παράδοση; Η προσφορά του Θεού

σε μας είχε και έχει αξία ακριβώς επειδή έγινε από αγάπη και με αγάπη. Το ίδιο θα πρέπει και οποιαδήποτε δική μας προσφορά να γίνεται από αγάπη και με αγάπη.

Η ιστορία που ακολουθεί είναι μια πραγματική ιστορία που έλαβε χώρα κάποια Χριστούγεννα πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σ' ένα Χριστιανικό σχολείο στην Ινδία. Στο σχολείο αυτό φοιτούσαν φτωχά παιδιά, οι γονείς των οποίων ήταν άνθρωποι του περιθωρίου. Τα παιδιά αυτά, λοιπόν, κάθε Χριστούγεννα λάμβαναν δώρα από παιδιά στην Αγγλία. Τα κορίτσια λάμβαναν μια κούκλα και τ' αγόρια ένα παιχνίδι. Αυτήν την συγκεκριμένη χρονιά, ο γιατρός από το Ιεραποστολικό Νοσοκομείο που βρισκόταν κοντά στο σχολείο των παιδιών ανέλαβε να διανείμει τα δώρα. Κατά την διάρκεια της επίσκεψής του στο σχολείο είπε στα παιδιά ότι υπήρχε ένα χωριό όπου αγόρια και κορίτσια της ηλικίας τους δεν είχαν ακούσει ποτέ για τον Χριστό. Τους εισηγήθηκε λοιπόν, αν ήθελαν,

να δώσουν σ' αυτά τα παιδιά μερικά από τα παλιά τους παιχνίδια ως δώρα για τα Χριστούγεννα. Τους άρεσε η ιδέα και συμφώνησαν να το πράξουν. Μια βδομάδα αργότερα, ο γιατρός ήρθε να παραλάβει τα δώρα. Ένα-ένα τα παιδιά έκαναν ουρά για να δώσουν στον γιατρό μια κούκλα ή ένα παιχνίδι. Για μεγάλη του έκπληξη όλα τα παιδιά είχαν δώσει τα ολοκλήρως δώρα τους που είχαν λάβει μόλις πριν μερικές μέρες! Όταν τους ρώτησε γιατί το έκαναν αυτό, ένα μικρό κοριτσάκι μίλησε και είπε: «Σκεφτείτε τι έκανε ο Θεός για μας, δίνοντας μας τον μόνο Του

Γιο. Μπορούμε εμείς να δώσουμε κάτι λιγότερο από το καλύτερό μας;»

Τι λέτε αγαπητοί φίλοι; Αξίζει να δώσουμε στον Θεό κάτι λιγότερο από το καλύτερό μας; Φέτος τα Χριστούγεννα ας μην ταυτιστούμε με τον τρίτο μάγο της μικρής Κατερίνας που ενώ ο Θεός έδειχνε με το αστέρι στον ουρανό τον δρόμο για τον Σωτήρα αυτός κοιτούσε σε λάθος κατεύθυνση. Ας εστιάσουμε φέτος στο πραγματικό νόημα των Χριστουγέννων, ότι δηλαδή, ο Θεός από αγάπη έδωσε τον Γιο Του για μας και ας είναι και η δική μας προσφορά δοσμένη από αγάπη και με αγάπη. Και είτε η προσφορά της αγάπης μας να λάμψει όπως το αστέρι της Βηθλεέμ και να οδηγήσει πολλούς αμαρτωλούς στον Σωτήρα. **ΑΜΗΝ!**

Ο κ. Βασίλης Κωνσταντινίδης είναι Πρεσβύτερος της Ε.Ε.Ε. Λευκωσίας στην Κύπρο. Εργάζεται σε εταιρία Δημοσίων Σχέσεων.

Το Άστρο της Βηθλεέμ

των Στρ. Θεοδοσίου και Μάνου Δανέζη

Το όλο θέμα για το άστρο της Βηθλεέμ σχετίζεται με την ιστορικότητα ή όχι του προσώπου του Ιησού. Έτσι:

- α)** Αν ο Ιησούς ήταν ανύπαρκτο πρόσωπο –όπως υποστηρίζουν ο μαρξισμός και οι ορθολογιστές Δυτικοί φιλόσοφοι– τότε δεν υφίσταται και άστρο της Βηθλεέμ.
Αν, όμως, ο Ιησούς Χριστός είναι ιστορικό πρόσωπο, τότε:
- β)** Η εμφάνιση του άστρου μπορεί να είναι ένας καλοστημένος μύθος για να τονισθεί η θεία φύση του Ιησού προσδίδοντας παράλληλα εξαιρετική λαμπρότητα και ιδιαίτερο μεγαλείο κατά τη γέννησή του.
- γ)** Ίσως ακόμη να είναι ένα καθαρά υπερβατικό γεγονός που εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο της ενσάρκωσης επί της Γης του Υιού και Λόγου του Θεού. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης δεν θεωρούν κατ' ουδένα τρόπο το άστρο ως αστρονομικό θέμα και δεν το εξετάζουν καθόλου έτσι, αφού η μελέτη του ξεφεύγει από τα όρια της γήινης επιστήμης.
- δ)** Μπορεί να είναι ένα ουράνιο σημάδι, συμβολικό άστρο των προφητειών της Παλαιάς Διαθήκης για τον αναμενόμενο Μεσσία. Άλλωστε η γέννηση σημαντικών προσώπων συνδέεται με ουράνια ή με μεγαλειώδη φυσικά φαινόμενα και με υπερβάσεις των γνωστών φυσικών νόμων, αφού μ' αυτό τον τρόπο ο Θεός γνωστοποιεί στους ανθρώπους την άφιξη στη Γη των εκλεκτών του.
- ε)** Τέλος, μπορεί πραγματικά να είναι ένα αστρονομικό γεγονός. Βέβαια, το πρόβλημα αστρονομικής επίλυσης του άστρου της Βηθλεέμ άρχισε κατά τον 16ο αιώνα όταν οι ορθολογιστές θεολόγοι της Δύσης θέλησαν με επιστημονικοφανή τρόπο να αποδείξουν την ύπαρξη του άστρου. Η σκέψη ήταν απλή: Αν μπορούσε η αστρονομία να αποδείξει με στοιχεία την ύπαρξη του άστρου της Βηθλεέμ, την περίοδο που οι ιστορικοί τοποθετούσαν τη γέννηση του Ιησού στην Ιουδαία, τότε αυτόματα αποδεικνυόταν η ιστορικότητα αυτής ταύτης της γέννησης!
- Εδώ έχουμε και την εμπλοκή της αστρολογίας (Μάγοι και εβραϊκή Καμπαλά): *εν αυτή γάρ οι τοις άστροις λατρεύοντες υπό αστέρος διδάσκοντο*. Κάτω από αυτό το πρίσμα και ο αείμνηστος αστρονόμος Κωνσταντίνος Χασάπης υποστηρίζει ότι: *Ο αστήρ του βασιλέως των Ιουδαίων είναι αστρονομικόν φαινόμενον ερμηνευόμενον όμως αστρολογικώς* (1970).
- Εμείς υποστηρίζουμε ότι είναι «αδύνατον» να περιγράψουμε τη φύση, τη θέση και τον ακριβή χρόνο εμφάνισης του άστρου γιατί δεν υπάρχουν ούτε τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία, ούτε και οι κατάλληλες αστρονομικές καταγραφές. Επίσης δεν γνωρίζουμε τον ακριβή χρόνο της γέννησης του Θεανθρώπου και έτσι σε ποια χρονικής περιόδου τον ουρανό να ανατρέξουμε.
- Παρ' όλα αυτά θα αναφέρουμε όλες τις πιθανές εκδοχές και απόψεις για τη φύση του άστρου της

Βηθλεέμ. Αυτό προϋποθέτει ότι αποδεχόμαστε κατ' αρχήν την άποψη ότι το άστρο της Βηθλεέμ, που περιγράφεται μόνο από τον Ευαγγελιστή Ματθαίο, είναι ένα καθαρά αστρονομικό φαινόμενο, όπως το παρατήρησαν οι Μάγοι: *Είδομεν γαρ αυτού τόν αστέρα εν τη ανατολή και ήλθομεν προσκυνήσαι αυτόν. .... ηκρίβωσεν παρ' αυτών τόν χρόνον του φαινομένου αστέρος. .... και ιδού ο αστήρ ον είδον εν τη ανατολή προήγεν αυτούς, έως ελθών έστη επάνω ου ην το παιδίον· ιδόντες δέ τόν αστέρα εχάρησαν χαράν μεγάλην σφόδρα* (Ματθ. Β', 1-12).

Για τους Μάγους, όμως, ανακλύπτουν κάμποσα ερωτήματα.

Από που ήλθαν; *Ιδού μάγοι από ανατολών...* Αυτό προϋποθέτει χώρες από τη Συρία και τη Μεσοποταμία μέχρι την Αραβία και την Περσία. Ο Ιουστίνος ο Μάρτυρας υποστηρίζει ότι ήταν Άραβες. Ο Τερτυλλιανός και ο Ιερώνυμος υποστήριζαν ότι ήταν Ναβαταίοι, από την Πετραία Αραβία. Ο Ιάκωβος, ο Ησύχιος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος τους θεωρούν Πέρσες και αυτό διατήρησε η ελληνική παράδοση... *«εκ της Περσίας έρχονται τρεις μάγοι με τα δώρα»...* Ο Μέγας Αθανάσιος τους αναφέρει ως Αιγυπτίους επαοιδούς. Τέλος, ο Κέπλερ υποστήριζε ότι ήταν Χαλδαίοι, από τη χώρα όπου άκμαζε η αστρολογία.

Οι ορθολογιστές ερευνητές θεωρούν ότι πλάστηκε ο μύθος των Μάγων από την Ανατολή, επειδή με την παρουσίαση και το προσκύνημά τους επικύρωναν προκαταβολικά την κοσμοσωτήρια αποστολή του νέου κυρίαρχου της Γης.

Τα ονόματά τους μας είναι γνωστά από ένα μωσαϊκό του βόρειου μεσαιού τοίχου του Αγίου Απολλιναρίου του Νέου (Ραβέννα, 560 μ.Χ.): Γκεθασπώ, Μελχιώρ και Βιθισαρέα. Ο Βέδας ο Αιδέσιμος (Venerable Bede, 672-735 μ.Χ.) τους ονομάζει: Γκαθεσπά, Μελχιώρ, Βιθισαρέα.

Η παράδοση όμως διατήρησε τα ονόματα των συγγραφέων του 9ου μ.Χ. αιώνα.

1) Μελχιώρ, νεαρός, πρόσφερε τον λίβανον που θα έκαψε μετά τον θάνατόν Του και την αναμενόμενη ανάστασή Του γιατί ήταν θνητός και θεός μαζί.

2) Γκάσπαρ, μεσήλικας, που πρόσφερε τον χρυσό, που συμβολίζει τη βασιλική Του ιδιότητα και την κοσμική βασιλεία του.

3) Βαλτάσαρ, ηλικιωμένος, πρόσφερε τη σμύρνα που συμβόλιζε την εξιλαστήρια θυσία Του πάνω στο σταυρό του μαρτυρίου Του. Παρουσιάζεται μελαψός, από τη χώρα Σαβά (Αιθιοπία): *«βασιλείς Αράβων και Σαβά δώρα προσάξουσιν»* (Ψαλμός 71, 10).

Η προσκύνηση των Μάγων για τους Πατέρες της Εκκλησίας έλαβε συμβολικό χαρακτήρα. Η γονυκλισία τους είναι η υπόκλιση των αρχαίων ηλιολατρικών θρησκειών στον αληθινό Ήλιο της Δικαιοσύνης και εκφράζει την εύνοιά τους προς τη νέα θρησκεία.

Όσον αφορά το άστρο, πουθενά στο κείμενο του Ματθαίου δεν αναφέρεται η φύση του, ούτε ότι ήταν λαμπρό. Αυτό αναφέρεται μόνο στο απόκρυφο Πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου (XXI, 1-2): *Είδομεν αστέρα παμμεγέθη λάμπαντα εν τοις άστροις, τούτοις μη φαίνεσθαι· και ημεις ούτως εγνωμεν ότι βασιλεύς*

εγεννήθη τω Ισραήλ και ήλθομεν προσκυνήσαι αυτόν.

Εκείνο που μας κάνει εντύπωση είναι ότι το Πρωτοευαγγέλιο του Ιακώβου περιγράφει επιπλέον μια φωτεινή νεφέλη και ένα μέγα φως στο σπήλαιο όπου γεννήθηκε το θείο βρέφος: *Καί έστησαν εν τω τόπω του σπηλαίου και ιδού νεφέλη φωτεινή επισκιάζουσα το σπήλαιον ..... και παραχρήμα η νεφέλη υπεστέλλετο εκ του σπηλαίου, και εφάνη φως μέγα εν τω σπηλαίω* (ΧΙΧ, 2, σελ. 35-36).

Ο Ευαγγελιστής Ματθαίος αναφέρει για ένα νέο άστρο, που προκάλεσε την προσοχή των Μάγων και που τους καθοδήγησε για μεγάλο χρονικό διάστημα στο ταξίδι τους. Κι όμως ως φαινόμενο ήταν δυσδιάκριτο για τους άλλους, τους πολλούς. Πράγματι, αν ήταν λαμπρό έπρεπε όλοι να το αντιληφθούν, ο Ηρώδης και η ελληνοποιημένη Αυλή του με τον σύμβουλό του τον αστρονόμο Νικόλαο τον Δαμασκηνό, καθώς και όλος ο λαός της Ιουδαίας.

Εκείνη, όμως, η πληροφορία που δημιουργεί πλήθος ερωτημάτων στους αστρονόμους είναι η φράση ότι το άστρο στάθηκε πάνω από την οικία, όπου κατέλυε η αγία οικογένεια.

Είναι δυνατόν; Ένα άστρο που εγκαταλείπει τελείως το αστρικό σύστημα στο οποίο ανήκει για να υποδείξει μια καθορισμένη διαδρομή σε κάποιους σοφούς ανθρώπους και τέλος να σταθεί πάνω από ένα συγκεκριμένο σημείο της Γης στα χαμηλά στρώματα της ατμόσφαιρας.

Πάνω σ' αυτό πολλοί ερευνητές υποστήριξαν ότι το άστρο πιθανώς να ήταν κάποιος πλανήτης, ουράνιο σώμα που εμφανίζει στάσεις στον ουρανό. Άλλοι λένε ότι ήταν μια φωτεινή νεφέλη ή ένα είδος ακτίνας φωτός που υποδείκνυε τον δρόμο στους Μάγους, αλλά όχι άστρο.

Σκοπός λοιπόν του Ευαγγελιστή Ματθαίου ήταν: *«να διατηρήσει την ανάμνησιν ενός αξιοσημειώτου ουρανού φαινομένου καθώς και την έξαρσιν των συνθηκών υπό τας οποίας εγένετο η ενανθρώπιση του Σωτήρος»*.

Σημειώνουμε ότι τα απόκρυφα Πρωτοευαγγέλια ίσως από τη φράση της Αποκάλυψης *«οι επτά αστέρες άγγελοι των επτά εκκλησιών»*, θεωρούν εν γένει ότι το έκτακτο αυτό γεγονός ήταν κάποιος άγγελος που συμβολικά ονομάστηκε άστρο από τον Ματθαίο: *Άγγελος εστάλη εις Περσίαν, όστις υπό μορφήν λάμποντος αστέρος φανείς, εφώτισεν όλην την Περσικήν χώραν ως μέγας ήλιος και οδήγησεν τους βασιλείς της Περσίας εις Ιερουσαλήμ*. Άποψη που υποστηρίζεται από τον ψευδο-Καισάριο και τον Γρηγόριο τον Θεολόγο.

Ο Ιγνάτιος ο Θεοφόρος (35-107 μ.Χ.) είναι ο πρώτος μετά τον Ματθαίο που αναφέρει: *έλαμψε εις τόν ουρανόν ένας αστήρ που το φως του ήταν ανεκλάλητον*.

Πάντως ως αστρονόμοι, αν και δεν τις υποστηρίζουμε, θα αναφέρουμε όλες τις περιπτώσεις, που πιθανώς θα μπορούσαν να ερμηνευτούν από τους Μάγους ως θεϊκό σημάδι γέννησης του Μεσσία, συσχετίζοντάς τες με άλλα ουράνια φαινόμενα ή σώματα, που καταγράφηκαν σε σχετικά κοντινές χρονικές ημερομηνίες μ' αυτό.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ

Η λέξη αστήρ περιλάμβανε τότε όλα τα πιθανά σταθερά ουράνια σώματα: πλανήτες, αστέρες, αστεροειδείς, κομήτες, μετέωρα, μετεωρίτες.

1. Κομήτες
2. Διάττοντες, βολίδες, μετέωρα, μετεωρίτες
3. Απλανείς

4. Καινοφανείς, υπερκαινοφανείς
5. Πλανήτες
6. Ζωδιακό φως
7. Σύνοδοι πλανητών και οι επιπροσθήσεις τους

1. Κομήτες

Έχουν αρκετή λαμπρότητα και διάρκεια πάνω στην ουράνια σφαίρα για να τραβήξουν την προσοχή των Μάγων. Ο Ιταλός ζωγράφος Giotto (1266-1337) πίστευε ότι το άστρο της Βηθλεέμ ήταν ο κομήτης του Halley –από τον Άγγλο αστρονόμο Edmund Halley (1656-1742)– και αυτόν τον κομήτη ζωγράφισε το 1303 ως άστρο της Βηθλεέμ σε νωπογραφία L' Adorazione dei Magi στο Παρεκκλήσι των Σκροβέτι στην Πάδοβα. Ο κομήτης του Halley είχε παρουσιάσει στο περιήλιό του το 1301.

Μετά τη ζωγραφική παράσταση του Giotto, ο κομήτης, ως άστρο της Βηθλεέμ, με τον λαμπρό αστρικό πυρήνα και τη μακριά ουρά ενέπνευσε πολλούς καλλιτέχνες και έγινε η συνηθισμένη παράσταση του άστρου σε ζωγραφικές απεικονίσεις του και στις ευχετήριες χριστουγεννιάτικες κάρτες.

Πάντως οι κομήτες προαναγγέλουν τραγικά συμβάντα και θανάτους. Έτσι ένας κομήτης ως προάγγελος δεινών, καταστροφών και θανάτων μάλλον απορρίπτεται. Άλλωστε ένα κομήτης δεν εμφανίζεται δύο φορές ούτε βέβαια στέκεται πάνω από ένα σπίτι για να υποδείξει ένα ακριβές σημείο πάνω στη Γη.

Πάντως ο μέγας Ωριγένης (185-254 μ.Χ) θεωρούσε το άστρο της Βηθλεέμ ως κομήτη. Ομοίως και ο αστρονόμος A. Stenzel (1913) πιθανώς επηρεασμένος από τη "φοβερή" εμφάνιση του κομήτη του Halley το 1910.

2. Μετέωρα

Διάττοντες - Βολίδες - Μετεωρίτες

Διάττοντες: ουράνια σώματα ασήμαντης μάζας που εξατμίζονται στην ανώτερη ατμόσφαιρα (πεφτάστερα). Καίγονται σε βραχύ χρονικό διάστημα 2-3 δευτερόλεπτα.

Βολίδες: μετέωρα μεγαλύτερων διαστάσεων, το υλικό που απομένει στην επιφάνεια της Γης είναι οι μετεωρίτες (αερόλιθοι). Βροχές διαττόντων: εντυπωσιακό φαινόμενο βραχείας διάρκειας. Είναι απίθανο να είδαν οι Μάγοι διάττοντες ή βολίδες, αφού όλα αυτά έχουν στιγμιαία λάμψη, ενώ το άστρο έλαμπε πολλούς μήνες στον ουρανό. Άλλωστε είναι στιγμιαία φαινόμενα και αδύνατον να εμφανιστούν δύο φορές.

3. Μεμονωμένος Απλανής

Αυτό υποστήριζε το 1911 ο Alfred Jeremias (1864-1935) που θεωρούσε ότι το άστρο της Βηθλεέμ ήταν ο αστέρας α του Λέοντα (α Leo), ο Βασιλίσκος, αφού ολόκληρος ο αστερισμός είναι έμβλημα ισχύος και μεγαλείου. Τα στοιχεία του A. Jeremias ήταν διαισθητικά και δεν δίνουν απαντήσεις ούτε στο γεγονός ότι ο αστέρας οδηγούσε τους Μάγους, ούτε στη στάση του αστέρα, ούτε γενικότερα στην όλη ευαγγελική αφήγηση.

Άλλοι αστρονόμοι, όπως ο C. Daniel (1967), θεωρούν ότι ο λαμπρός απλανής ίσως ήταν ο αστέρας Κάνωπος, α Τρόπιδας, άστρο του νότιου ουρανού και δύσκολα παρατηρήσιμο.

4. Καινοφανείς

Οι καινοφανείς (novae) είναι ξαφνικές απαστράπτουσες εμφανίσεις. Ένα καταστροφικό γεγονός. Ένα αμυδρό άστρο εκρήγνυται απότομα πολλαπλασιάζοντας τη φωτεινότητά του. Στο αντίστοιχο χρονικό

πλαίσιο της γέννησης του Ιησού ταιριάζει η έκρηξη του καινοφανούς του Αιγόκερω του 5 π.Χ. στον αστερισμό του Αετού δίπλα στον Αλτάιρ, το λαμπρότερο άστρο του αστερισμού.

Ένα νέο αστέρι, που πιθανώς να εντυπωσίασε τους Μάγους. Το αδύνατο σημείο αυτής της υπόθεσης είναι ότι η ανάλαμψη του καινοφανούς θα ήταν εύκολα αντιληπτή από όλους! Οι αστρονόμοι: D.H. Clark, F.R. Stephenson και J.H. Parkinson υποστηρίζουν ανεπιφύλακτα την άποψη του καινοφανούς και θεωρούν ότι ο Μεσσίας γεννήθηκε την άνοιξη του 5 π.Χ. Το ίδιο υποστήριζε, το 1952, ο ομότιμος καθηγητής της Αστρονομίας Σταύρος Πλακίδης.

5. Πλανήτης

Ίσως η φαντασμαγορική Αφροδίτη, μολονότι ο ομότιμος καθηγητής της Αστρονομίας Γεώργιος Μπάνος (1981) διατύπωσε την άποψη ότι το άστρο της Βηθλεέμ πιθανώς να ήταν ο άγνωστος τότε πλανήτης Ουρανός.

6. Σύνοδοι Πλανητών

I. Διπλή σύνοδος πλανητών

Την υπόθεση του A. Jeremias ανέσυρε από τη λήθη ο R.W. Sinnott με δύο εργασίες του το 1968 και το 1986. Ερεύνησε όλες τις πλανητικές συνόδους από το 12 π.Χ. μέχρι το 6 μ.Χ. και βρήκε ότι δύο σύνοδοι των πλανητών Αφροδίτης και Δία του 3 π.Χ. και 2 π.Χ. αντίστοιχα στον αστερισμό του Λέοντα, κοντά στον Βασιλίσκο, πιθανώς, να σχετίζονται με το άστρο της Βηθλεέμ.

Ιδιαίτερα η σύνοδος της 17ης Ιουνίου του 2 π.Χ. ήταν ένα ασύνηθες αξιοπρόσεκτο γεγονός. Όμως η σύνοδος αυτή είναι έξω από το χρονικό μας πλαίσιο, αφού ο Ηρώδης πέθανε μάλλον το 4 π.Χ.

Τη θεωρία του Sinnott υποστηρίζουν οι J.A. DeYoung και J.L. Hilton του Naval Observatory και ο Robert Victor του Michigan State University.

Σύνοδος στην αστρονομία είναι το φαινόμενο κατά το οποίο δύο ή περισσότεροι πλανήτες –όπως παρατηρούνται από τη Γη– προσεγγίζουν και βρίσκονται στη μικρότερη δυνατή μεταξύ τους απόσταση. Τότε βρίσκονται σε σύνοδο με τη Γη.

II. Τριπλή σύνοδος πλανητών

Ο Δίας και ο Κρόνος το 7 π.Χ. βρίσκονταν για 8 μήνες σε απόσταση 3 μοίρες και τρεις φορές μεταξύ Μαΐου και Δεκεμβρίου του 7 π.Χ. σχεδόν ενώθηκαν οπτικά σε μια τριπλή σύνοδο, αφού πλησίασαν σε απόσταση 1 μοίρας.

1η σύνοδος 28/29 Μαΐου

2η σύνοδος 3 Οκτωβρίου

3η σύνοδος 3/4 Δεκεμβρίου 7 π.Χ.

Ένα πραγματικά σπάνιο γεγονός, αφού οι τριπλές σύνοδοι είναι σπάνιοι και ακόμα σπανιότερες αυτές που προβάλλονται στον αστερισμό των Ιχθύων.

Την τριπλή σύνοδο πλανητών υποστηρίζουν ο R. Henniry (1936) ο Konstantin Ferrari D' Occhieppo (1978) ο I. Elliot (1978) του Dansinn Observatory στο Δουβλίνο, ο John Mosley (Los Angeles) ο David Hughes, από το Πανεπιστήμιο του Σέφιλντ, οι J. και M. Seymour (1978) που θεωρούν ότι οι Μάγοι ξεκίνησαν με τη σύνοδο του 7 π.Χ. όταν ανέλαμψε ο καινοφανής του Αετού του 5 π.Χ. που σηματοδότησε τη γέννηση του Μεσσία.

Ο Johannes Kepler (1571-1630) πίστευε ότι η τριπλή σύνοδος Δία-Κρόνου του 7 π.Χ. ή 747 A.U.C., που προβαλλόταν στον αστερισμό των Ιχθύων ήταν το άστρο της Βηθλεέμ στην οποία στα όρια των αστερι-

σμών Κριού-Ιχθύων προστέθηκε και ο Άρης το 6 π.Χ.

Τότε σχηματίστηκε το τρίγωνο Άρη-Κρόνου-Δία που προβαλλόταν στον αστερισμό των Ιχθύων. Υποστηρίζει δε ότι ο Ιησούς γεννήθηκε 1-2 χρόνια μετά από αυτό το εντυπωσιακό γεγονός και συνδυάζει την τριπλή σύνοδο του 7 π.Χ. με την ανάλαμψη του καινοφανούς στο 5 π.Χ., που προανήγγειλε τη βασιλική γέννηση. Ο ίδιος αναφέρει: *Ο αστήρ των Μάγων δεν ήταν ένας της συνήθους σειράς των κομητών ή των νέων αστερών, αφού εκινείτο λόγω ειδικού θαύματος εις το κατώτερον στρώμα της ατμόσφαιρας.*

7. Πολλαπλή ή Μεγάλη Συγκέντρωση Πλανητών

Ο Κωνσταντίνος Χασάπης (1970) προτείνει τη μεγάλη σύνοδο των πλανητών και είναι υπέρμαχος της αστρολογικής ερμηνείας με την πολλαπλή σύνοδο των 7 τότε γνωστών πλανητών: Ερμής, Αφροδίτη, Άρης, Κρόνος, Ξελήνη, Ήλιος, που ήρθαν σε σύνοδο τον Απρίλιο του 6 π.Χ. στους ζωδιακούς αστερισμούς των Ιχθύων και του Κριού. Η μεγάλη συγκέντρωση των 7 πλανητών διήρκεσε από 3-6 έτη. Συνεπώς κατά τον Κ. Χασάπη: *Ο αστήρ του βασιλέως των Ιουδαίων είναι αστρονομικόν φαινόμενον ερμηνευόμενον όμως αστρολογικώς.*

8. Ζωδιακό Φως

Τέλος, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βιέννης K. Ferrari d' Occhieppo (1978) υποστηρίζει την εμφάνιση του ζωδιακού φωτός με τη σύνοδο των πλανητών Δία-Κρόνου.

Ζωδιακό φως είναι ένα διάχυτο –συνήθως– λευκό φως, που παρατηρείται στον δυτικό ορίζοντα μετά το λυκόφως και στον αντίστοιχο ανατολικό πριν από το λυκαυγές.

Ο Occhieppo υποστηρίζει ότι το άστρο της Βηθλεέμ ήταν ο Δίας στη στάση του τη 12η Νοεμβρίου του 7 π.Χ. Η υπόθεση αυτή έχει πολλά αδύνατα σημεία, αλλά υποστηρίχθηκε ενθέρμως από τον B.L. Van der Waerden.

Η ΑΠΟΨΗ ΜΑΣ

Θεωρούμε ότι οι αστρονομικές ερμηνείες για το άστρο της Βηθλεέμ, για όσους τις ασπάζονται δεν βρίσκονται σε σύγκρουση με τις προσωπικές τους θρησκευτικές πεποιθήσεις. Το σημαντικό στην όλη υπόθεση δεν είναι αν το άστρο της Βηθλεέμ υπήρξε, αλλά το τι στην πραγματικότητα συμβολίζει. Δεν πρέπει να μας απασχολεί αυτή καθαυτή η εμφάνιση του άστρου, αλλά η έλευση, ο ερχομός του Θεανθρώπου!

Για εμάς το άστρο της Βηθλεέμ, είναι το άστρο της αληθινής αγάπης, που δεν αποτελεί έπαθλο μιας κάποιας αλαζονικής επιστημονικής κατάκτησης, ούτε απόδειξη οποιασδήποτε μεταφυσικής πίστης. Το φως του αποκαλύπτεται αυθόρμητα σε όλους εκείνους, που δεν θα χαθούν στα απροσέλαστα ορθολογιστικά μονοπάτια μιας κάποιας επιστημονικής γνώσης, αλλά θα νιώσουν την ύπαρξη του στα κατάβαθα της ψυχής τους.

Ο κ. Μ. Δανέζης είναι Επικ. Καθηγητής και ο κ. Ε. Θεοδοσίου Av. Καθηγητής στον τομέα Αστροφυσικής του Πανεπ. Αθηνών.

Βιβλιογραφία

Θεοδοσίου Στράτος και Δανέζης Μάνος, *Στα ίχνη του Ι.Χ.Θ.Υ.Σ.-Αστρονομία-Ιστορία, Φιλοσοφία*, Εκδόσεις Δίαυλος, Αθήνα 2000.

Τα γένια του Προφήτη

του Samuel M. Zwemer

Βουδαπέστη 1948

Όταν ανακαλούμε την προ-Ισλαμική εποχή στην Αραβία, δεν μας εκπλήσσει το γεγονός ότι μεγάλος βαθμός Ανιμισμού υπάρχει στο δημοφιλές Ισλάμ ακόμα και σήμερα. Ο Snouck Hurgronje, στο έργο του "the Achenese", προκαλεί την προσοχή σε διάφορα ανιμιστικά έθιμα ανάμεσα στους Μουσουλμάνους της Σουμάτρα, που δεν καταδικάζονται από τους ορθόδοξους ηγέτες γιατί βρίσκουν παράλληλα στις αρχές του Ισλάμ. (σελ 287-288). Ενώ ο Johannes Warneck και ο Gottfried Simon προχωρούν να συμφωνήσουν ότι «το Ισλάμ φυσικά κλίνει προς τον Ανιμισμό και εύκολα μπλέκεται στα δίκτυα του» (Simon, *Islam in Sumatra*, σελ 157 – 109). «Θα φαινόταν ότι ο Ανιμισμός είναι η πρωτόγονη μορφή του παγανισμού, και συντηρείται ανάμεσα σε όλες τις εξελίξεις του πολιτισμού. Η μελέτη πρωτόγωνων Ελληνικών και Γερμανικών θρησκειών εκθέτει τα ίδια ανιμιστικά στοιχεία όπως τα βρίσκουμε στον Ινδουισμό και στο Ισλάμ» (Warneck, *Living Christ and Dying Heathenism*, σελ.7)

Και ο Frazer σημειώνει: «ο Βραχμανισμός, ο Βουδισμός και το Ισλάμ μπορεί να πάνε και να έρθουν, αλλά η πίστη στη μαγεία και στους δαίμονες παραμένει ακλόνητη μέσα σε όλα, και αν μπορούσαμε να κρίνουμε το μέλλον από το παρελθόν είναι πολύ πιθανόν να επιζήσει ενώ άλλες ιστορικές θρησκείες πέφτουν». Η δεισιδαιμονία φαίνεται να ξεπερνάει σε ανθεκτικότητα την πίστη και την απιστία ακόμα και στην Χριστιανισμότητα.

Στο μεγάλο τόμο του, «Ο Ανιμισμός», ο Α.Α. Κρuijt, ο Ολλανδός ιεραπόστολος, αναλύει τη ρίζα των ανιμιστικών πεποιθήσεων με το να δείχνει ότι προσωπικά ψυχικά υλικά υπάρχουν σε μέρη του ανθρώπινου σώματος, ειδικά στο αίμα, τα μαλλιά, τα δόντια, το σάλιο κλπ. Αυτό το υλικό με πιθανότητα να προκαλέσει καλό ή κακό μπορεί να μεταφερθεί ή να εκτιμηθεί από άλλους σε διάφορους τρόπους.

Ανάμεσα σε ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες που αναφέρονται στην Μουσουλμανική παράδοση είναι αυτές που σχετίζονται με τα μαλλιά και τα γένια του Προφήτη Μωάμεθ κατά τη διάρκεια της ζωής του και μετά τον θάνατό του. Η παράδοση είναι πολύ ιδιαίτερη όταν αναφέρεται στα μαλλιά του Προφήτη. Δεν ήταν ούτε σγουρά ούτε ίσια αλλά είχε τέσσερις σγουρές μπούκλες. Συνήθιζε να πιάνει το μουστάκι του και να αφήνει το μούσι του να μεγαλώνει. Πολύ συχνά λάδωνε τα μαλλιά του και τα αρωμάτιζε, όπως και το μούσι του. Ο Προφήτης λέγεται να είπε: «κάντε το αντίθετο από τους πολυθεϊστές και αφήστε το μούσι σας να μεγαλώσει» (Μισκάτ ΧΧ:4). Η αγιοσύνη στο μούσι του Μωάμεθ σαν σημείο ανδρισμού και αξιοπρέπειας αναγνωρίζεται

Ο S. Zwemer

σε κοινούς όρκους. Όπως και οι Άραβες ορκίζονται στη ζωή τους ή στα γένια τους (walahyeti), το ίδιο σοβαρά και η Μουσουλμανική κοινότητα ορκίζεται στα γένια του Προφήτη (Lahyet al-nabi). Κάποιος ακούει αυτό τον όρκο παντού στη Μέση Ανατολή. Ο Westermarck μιλάει για σημερινά έθιμα ανάμεσα σε Μουσουλμάνους στο Μαρόκκο που σχετίζονται με τα γένια και το ενδεχόμενο καλού ή κακού. Αυτό ισχύει και στις άλλες χώρες. Σχετίζεται με ιερά δέντρα και βωμούς αγίων, τα μαλλιά ενός παιδιού επτά ημερών προσφέρεται ως θυσία (aqiqah), το ξύρισμα των τριχών αποτελεί μια θρησκευτική τελετή, τα μαλλιά χρησιμοποιούνται ως φυλαχτά, τα μαλλιά «αγίων ανθρώπων» φυλάγονται για την ικανότητά τους να θεραπεύουν. Είναι ένα πολύ ενδι-

αφέρον γεγονός. Όπως δείχνει ο Wellhausen, η ρίζα όλων αυτών των πρακτικών πάει πίσω στον ίδιο τον Μωάμεθ. Στην αρχαία Αραβία ο kahin θα θεραπεύει τον άρρωστο αγγίζοντας με το χέρι του, ή ανασαίνοντας πάνω του και χρησιμοποιώντας το σάλιο του κλπ. Και προχωράει λέγοντας ότι ο Μωάμεθ έκανε το ίδιο. «Οι Μουσουλμάνοι άλειψαν το πρόσωπό τους με το σάλιο του Προφήτη και έμπαιναν στο νερό με το οποίο είχε πλυθεί, και το έπιναν» (Waqidi 252, Bukhari 1:31-37) Τα μαλλιά του προφήτη μαζευόταν προσεκτικά όταν κουρευόταν ή ξυριζόταν, και χρησιμοποιούνταν ως φυλαχτό.

Επιπλέον αυτά τα μαλλιά του προφήτη δεν ήταν μόνο ιερά τότε αλλά παρέμεναν έτσι μέσα στους αιώνες μέχρι σήμερα. Την άνοιξη του 1946 μια Μουσουλμανική «meià» (συνέλευση, συγκέντρωση) έγινε κοντά στο Μπαντιπούρ, στην Ινδία. Το κύριο έκθεμα ήταν «μια τρίχα από το μούσι του Μωάμεθ που φυλαγόταν μέσα σε ένα γυάλινο βάζο μπροστά από το οποίο συνωστίζονταν χιλιάδες. Ειδικά κεφάλαια βρίσκονται σε όλες τις δημοφιλείς βιογραφίες του Προφήτη στο θέμα του *fadhlat*, σάλιο, αίμα, μαλλιά κλπ κλπ. Υπάρχουν παραδόσεις στο *Bukhari* και στο Μουσουλμανισμό τόσο παράλογες ως απίστευτες. Ακόμη και περιπτώματα δεν ξέφυγαν από την περίπτωση.

Διαβάζουμε στην Βιογραφία του Μωάμεθ γραμμένη από τον Ahmad Zaini Dahlan: «Όταν ο Προφήτης ξύριζε το μούσι του και οι σύντροφοί του τον περιτριγύριζαν, ποτέ δεν άφηναν μια τρίχα να πέσει στο έδαφος αλλά τη χρησιμοποιούσαν ως καλό σημάδι ή ευλογία. Και αφού η Μεγαλειότητά του έκοβε τα μαλλιά του μόνο την ώρα του προσκυνήματος, αυτό είχε γίνει *sunna*, και έτσι σχετίζεται με το *Mawahib*, και αυτός που το αρνιόταν θα τιμωρείτο αυστηρά.

Διαβάζουμε ότι ο Muhammad ibn Darain είπε: έχω μερικές τρίχες του Προφήτη που τις πήρα από το Ανάς

και όταν το είπα στον Obeid al-Suleimani αυτός απάντησε, «Αν είχα μια μοναδική τρίχα θα ήταν για μένα περισσότερο από όλο τον κόσμο». Υπάρχουν πολλές τέτοιες παραδόσεις που μας δείχνουν πώς μαζεύονταν οι τρίχες τους Μωάμεθ, και πώς μοιράζονταν στους οπαδούς του όταν ξυριζόταν στη Μίνα, και χρησιμοποιούνταν εναντίον του κακού ματιού, και την αξία που δινόταν σε μια μοναδική τρίχα από το κεφάλι του ή το μούσι του. Επιπλέον μας έχουν πεί αν και πώς και πότε έβαψε τα μαλλιά του και το μούσι, επίσης πώς ντύθηκε αρχικά σαν τους «ανθρώπους του Βιβλίου» αλλά μετά σταμάτησε. Ο μεγάλος αριθμός αναφορών σε αυτό το θέμα και στις απλές παραδόσεις και στη ζωή του Μωάμεθ, δείχνει την σοβαρότητα στην αρχή και στη συνέχεια του Ισλάμ. Ο Ignace Goldziher άγγιξε το θέμα γράφοντας στο βιβλίο «*Η λατρεία των λειψάνων στο Ισλάμ*», και έδειξε ότι ειδικά 3 λείψανα του προφήτη οδηγήθηκαν «σε πολλαπλασιασμό χωρίς όρια – τα παπούτσια του, τα χειρόγραφα του, και τα μαλλιά του». Αλλά με το πέρασμα των αιώνων το λείψανο που έγινε αντικείμενο περισσότερης έρευνας είναι τα μαλλιά ή το μούσι του Μωάμεθ. «Τα μαλλιά», λέει ο Dr Goldziher, «τα έφεραν ως φυλακτό, και οι άνδρες στο νεκρικό κρεβάτι τους έδιναν εντολή για αυτό το πολύτιμο απόκτημα θα έπρεπε να πάει μαζί τους και να αναμιχθεί με το χώμα». Ο Τζαφάρ Ιβν Κινζαμπού, ο Βεζήρης ενός Αιγυπτίου πρίγκιπα, είχε 3 τέτοιες τρίχες που με τον θάνατό του τοποθετήθηκαν στο στόμα του, και τα οστά του σύμφωνα με τη τελευταία του διαθήκη μεταφέρθηκαν στην Μεδίνα....

Είναι ένα πολύ γνωστό γεγονός ότι ένα από τα επιχειρήματα που έρχονται για να δικαιολογήσει τους Χαλίφηδες της Κωνσταντινούπολης, (οι οποίοι αν δεν είναι Κορεσίτες δεν θεωρούνται από κάποιους παράνομοι για το Χαλιφάτο), είναι η κατοχή από αυτούς ιερών λειψάνων του Ισλάμ. Εκτός από το *khirka – I – sharif*, τον ιερό μανδύα, και το 'Ξίφος του Ομάρ' στο τζαμί Εγιούμπ, περιλαμβάνονται τρίχες από το μούσι του Προφήτη. Η ποσότητα των τελευταίων δεν φαίνεται να είναι ασήμαντη αν κρίνουμε από τις περιπτώσεις που ο Σουλτάνος τις παρέχει σε άλλες πόλεις. Στην περίπτωση του κτισίματος του τζαμιού Χαμίντιε που χτίστηκε από τον Σουλτάνο στην Σαμφούντα το 1889, μαθαίνουμε από κάποιο Μωαμεθανικό έντυπο ότι εκτός από κάποια τεύχη του Κορανίου, ο διοικητής των πιστών διέταξε να μεταφερθούν στην Αμισό κάποιες τρίχες που ανήκαν στον πρίγκιπα των δύο υπάρξεων και του καταφυγίου του κόσμου. Πυροβολισμοί έπεσαν από τον πύργο για να τιμήσουν τα μαλλιά του επιφανούς Προφήτη. Οι Shurifa και Ulema μετέφεραν το δώρο στο τζαμί. Ένα παρόμοιο δώρο δόθηκε μέσω ειδικών απεσταλμένων στην πόλη Χαλέπι (Συρία).

Οι δηλώσεις που έγιναν σε βιβλία του Μουσουλμανικού νόμου δεν αφήνουν καμμία αμφιβολία ότι κατά μια έννοια οι ανθρώπινες τρίχες θεωρούνται ιερές και δεν μπορούν να πωληθούν ή με όποιο τρόπο να υποτιμηθούν. Διαβάζουμε στην *Hedayat*, ένα λεξικό του Μουσουλμανικού νόμου, - «η πώληση των ανθρώπινων μαλλιών είναι παράνομη, με τον ίδιο τρόπο όπως είναι και χρήση τους, επειδή, καθώς είναι ένα μέρος του ανθρώπινου σώματος, είναι αναγκαίο να συντηρηθούν και να φυλαχτούν από την ντροπή που θα έφερνε μια έκθεση τους προς πώληση. Είναι επιπλέον καταχωρημένο, στο Hadith Sharif, ότι ο Θεός απήλυθε μια κατάρα πάνω σε ένα *wasila* και *mustawasila*. (το πρώτο σημαίνει μια γυναίκα της οποίας η δουλειά είναι να ενώνει τα κομμένα μαλλιά μιας γυναίκας στο κεφάλι μιας άλλης, για να κάνει τα μαλλιά της να φαίνονται μακρύτερα και το δεύτερο σημαίνει τη γυναίκα που είχε τα πρόσθετα μαλλιά). Επίσης, καθώς είχε

επιτραπεί σε γυναίκες να αυξάνουν τις μπούκλες τους με μαλλί από καμήλα, ίσως αυτό να επιβεβαιώνει ότι η χρήση των ανθρώπινων μαλλιών είναι παράνομο.

Αναφέρεται στο Ibn Sa'ad ότι στο τελευταίο του προσκύνημα, ο Μωάμεθ αφού χαιρέτησε την Μαύρη Πέτρα και έκανε τη θυσία, σφάζοντας εξήντα δύο καμήλες με τα χέρια του που συμβόλιζαν τα χρόνια της ζωής του « ξύρισε το κεφάλι του και μοίρασε τα ιερά μαλλιά, τα μισά στον Abu Talha και τα άλλα μισά στις παρθένες συζύγους, και μια ή δύο τρίχες σε καθένα από τους φίλους τους ανάλογα με τη σειρά.

Ο Χαλίφ, ο φημισμένος πολεμιστής, έλαβε μερικές τρίχες από «το μέτωπο του Μωάμεθ τις οποίες έβαλε στο καπέλο του» και πάντα νικούσε.

Τα οστά του Προφήτη περιλάμβαναν περισσότερα από τα μαλλιά του κεφαλιού του πολύ προσεχτικά μετρημένα. Μια λίστα από αυτά που στάλθηκε στο Σουλτάνο Σελίμ Α' και διατηρήθηκαν από αυτόν στο παλάτι της Κωνσταντινούπολης, περιλάμβανε μερικά από τα μαλλιά του, ένα δόντι, ένα ζευγάρι παπούτσια, τον μανδύα του, ένα χαλάκι προσευχής, τη λαβή του ξίφους του, μια πέτρα με το ίχνος του ποδιού του, ένα βέλος και τη σημαία του προφήτη. Τρίχες του Προφήτη βρίσκονται σαν λείψανα σήμερα στην Κωνσταντινούπολη, στο Αλεπό (Χαλέπι), στο Αιντάμπ (Αντέπ), στο Κασμίρ, στο Δελχί, στο Κάιρο, στο Σαφέντ της Παλαιστίνης και σε πολλά άλλα μέρη. Αυτά του Σαφέντ ήταν δώρο από το Σουλτάνο το 1911 στο Τζαμί του Binat Ya'qub που ανακαινίστηκε για να τα δεχτεί. Είκοσι στρατιώτες αρματωμένοι συνόδευσαν το λείψανο.

Και για να φέρουμε αυτή τη λατρεία του Προφήτη στις μέρες μας έχουμε τα παρακάτω από τον τύπο της Νέας Υόρκης: «ένα ρίγος διαπέρασε το Μουσουλμανικό κόσμο την περασμένη εβδομάδα: τρεις ιερές τρίχες από το μούσι του Προφήτη Μωάμεθ έλειπαν από το καθένα από τα δύο τζαμιά της Κωνσταντινούπολης. Προσεχτικά διατηρημένες σε 40 σακουλάκια, το ένα μέσα στο άλλο, και κλειδωμένα σε πολύτιμα κουτιά, οι τρίχες έχουν μείνει εκεί για γενεές. Κάθε χρόνο την νύχτα Kadir, στο τέλος της γιορτής του Ραμαζανιού, ανοίγονται οι σακούλες και οι τρίχες εκτίθενται στους πιστούς. Την περασμένη εβδομάδα όταν οι ιερείς πήγαν ως συνήθως να βρουν τα λείψανα, είχαν εξαφανιστεί. Οι απαρηγόρητοι Μουσουλμάνοι της Κωνσταντινούπολης παρηγορήθηκαν μόνο με την ιδέα ότι ίδιες τρίχες από το πλούσιο μούσι του Προφήτη υπάρχουν ακόμη σε αμέτρητα τζαμιά.

Βλέπουμε από αυτά τα παραδείγματα, πώς στην ιστορία του Ισλάμ αυτά τα λείψανα του Προφήτη, κάποτε αντικείμενα απομόνωσης και ευσέβειας, και στα οποία οι οπαδοί του Μωάμεθ έλπιζαν για ευλογία, έγιναν αντικείμενα δημόσιας έκθεσης. Τώρα είναι κάτι παραπάνω από λείψανα, και βρίσκονται σε τζαμιά ή σε ιερούς βωμούς και φτάνουν σε σημεία να γίνονται αντικείμενα λατρείας ή πηγής μαγικής δύναμης.

Φυσικά έχουν έρθει αντιδράσεις εναντίον αυτού του τρόπου λατρείας «*shirk*», από μέρους των αυστηρών Ορθόδοξων Μουσουλμάνων (λατρεία κάτι άλλο δίπλα από τον μοναδικό Θεό. Αυτό θεωρείται στο Ισλάμ ως θανάσιμη αμαρτία και κατά συνέπεια οι χριστιανοί που λατρεύουν την Αγ. Τριάδα θεωρούνται αμαρτωλοί...βλασφημοί).

Διαβάζουμε ότι στην Έκτη Σύνοδο των Ανατολιστών «ένας θεολόγος της Μεδίνας, ο Sheikh Amin, καταδίκασε αυτή τη χρήση των μαλλιών του Προφήτη που εφαρμόζεται στην Ινδία και την Τουρκία». Προειδοποίησε τους ακροατές του ότι ο Μωάμεθ λέγεται ότι είπε, «αυτός που βάζει κάτι δίπλα από εμένα θα βρει την Κόλαση σαν αιώνια κατοικία του» Το δόγμα

των Wahhabi κατέστρεψε πολλά τέτοια αντικείμενα που κάποτε θεωρήθηκαν ιερά και ακόμη και βωμοί αγίων, όταν κατέκτησαν την Μεδίνα και πιο πρόσφατα την Μέκκα κάτω από τις μεταρρυθμίσεις του Ιβν Σαούντ. Ακόμη και ο τάφος της Μητέρας Εύας στα προάστια της Τζέντα, που ήταν μέρος προσευχής και προσκυνήματος, καταστράφηκε.

Αλλά η προκατάληψη και η λατρεία των λειψάνων πεθαίνει δύσκολα. Η Μεταρρύθμιση του Λουθήρου και του Καλβίνου, για παράδειγμα, δεν στάθηκε δυνατή να εξαλείψει την λατρεία των λειψάνων στην Μεσαιωνική Ευρώπη, ούτε η Μεταρρύθμιση και ο Διαφωτισμός της Μοντέρνας εκπαίδευσης ξεφεύγουν από την λατρεία των λειψάνων των αγίων: μαλλιά, κόκαλα, ρούχα κλπ,

στις Ευρωπαϊκές Εκκλησίες.

Ο Ιωάννης Καλβίνος το 1543 έγραψε μια αξιοσημείωτη διατριβή στο θέμα που προδίδει την αίσθηση του χιούμορ του όπως και την ειρωνεία και την δυσαρέσκεια του. Εκεί αναφέρει ότι τα μαλλιά της Παρθένου Μαρίας και των αγίων, όπως και το αίμα, τα κόκκαλα, οι πετσέτες, το ξύλο του Σταυρού, τα καρφιά κλπ, διατηρήθηκαν σαν αντικείμενα λατρείας στις εκκλησίες. Πιθανώς κάποιος Μουσουλμάνος Μεταρρυθμιστής με αίσθηση του χιούμορ αλλά και αγανάκτηση, θα σηκωθεί να γράψει μια διατριβή για τα βήματα της ειδωλολατρίας (*Shirk*) στην σύγχρονη λατρεία των λειψάνων, περιλαμβανομένου και των μαλλιών του Μωάμεθ.

Μετάφραση: Β. Παντελιού

Το παραπάνω κείμενο μας ήλθε με το εξής συνοδευτικό σημείωμα:

«Όταν έφτασα στις Ηνωμένες Πολιτείες προς το τέλος του 1950 ήλπιζα πως κατά κάποιο τρόπο θα μπορούσα να συναντήσω τον Δρα. Σαμουήλ Ζβέμερ, μερικά από τα βιβλία του οποίου είχα ήδη διαβάσει και τα οποία μου άρεσαν πολύ. Ενώ επισκεπτόμουν κάποιους φίλους στη Νέα Υόρκη, μία ηλικιωμένη κυρία μου είπε «πρέπει να συναντήσεις τον δόκτορα Ζβέμερ». Αυτή η πρόταση ήταν ακριβώς αυτό που ήθελα να καταφέρω. Αμέσως τηλεφώνησε στον Δρα Ζνέμερ στο διαμέρισμά του στο Μανχάταν. Πολύ ευγενικά εκείνος απάντησε, «πες του να έλθει αμέσως τώρα». Με δέχτηκε με μεγάλη ευγένεια και θα πρέπει να πω ότι ήταν ένας από τους πιο εντυπωσιακούς ανθρώπους που είχα συναντήσει ποτέ – ένας ψηλός γαλανομάτης, με άσπρα μαλλιά, αξιοσέβαστος Ολλανδός. Άρχισε να μου διηγείται μερικές από τις ενδιαφέρουσες εμπειρίες του, μία από τις οποίες ήταν η επίσκεψή του στην Αγία Σοφία στην Κωνσταντινούπολη. Με ζωντάνια μου είπε πως στην μεγάλη αυλή αυτής της φημισμένης εκκλησίας είχε απευθυνθεί σε ένα μεγάλο πλήθος στα αραβικά, ενώ μερικοί Τούρκοι που ήξεραν την γλώσσα αυτή μετέφραζαν την ομιλία του. Το μήνυμά του ήταν για την «Σοφία του Θεού». Προχώρησε παρουσιάζοντας τον Χριστό στο ακροατήριό του, που παρακολουθούσε προσεκτικά αυτόν τον δυτικό που μιλούσε σε καλά αραβικά. Διηγήθηκε διάφορες άλλες ανάλογες ιστορίες για

την μαρτυρία του στις ισλαμικές χώρες. Μου πρόσφερε μερικά από τα βιβλία του τα οποία και υπέγραψε. Μεταξύ αυτών ήταν και ένα «Οι διάδοχοι του Προφήτη» (*The Heirs of the Prophet*) και ένα βιβλιαράκι «Τα μαλλιά του Προφήτη» (*The Hairs of the Prophet*) (Στα αγγλικά οι λέξεις διάδοχοι και μαλλιά είναι ταυτόσημες εκτός από το πρώτο φωνήεν). Κάποιος αμέσως ξεχωρίζει το έξυπνο χιούμορ του και το εκτιμά. Αυτά και άλλα βιβλία του τα αγαπώ. Βλέποντας ότι ήμουν ένας νέος από μία ισλαμική χώρα που ήθελε να σπουδάσει θεολογία και να κηρύξει το ευαγγέλιο στον τουρκικό λαό, άνοιξε το πορτοφόλι του και μου έδωσε πέντε δολάρια, ένα αξιόλογο δώρο εκείνο τον καιρό.

Θρηνούσε την αναχώρηση της δεύτερης γυναίκας του, ζώντας ολομόναχος στο ελκυστικό διαμέρισμά του στο Μανχάταν, που ήταν γεμάτο βιβλία και ενθύμια. Μου ζήτησε να τον επισκεφτώ ξανά. Αυτό και έκανα ένα μήνα αργότερα. Υπέφερε από την καρδιά του. Πάλι απόλαυσα μία θαυμάσια ευκαιρία επαφής μαζί του και μετά την προσευχή του, τον αποχαιρέτησα. Ήταν η τελευταία φορά που τον έβλεπα, αλλά διαμέσου των ετών η επιρροή του πάνω μου μέσω των γραπτών του, υπήρξε μεγάλη. Μακάρι να μπορούσατε να βρείτε και να διαβάσετε την βιογραφία του, «Απόστολος στο Ισλάμ» που γράφηκε από τον J.Christly Wilson, που τυπώθηκε από τον εκδοτικό οίκο Baker το 1952. Είναι ένας θησαυρός τώρα.

Θωμάς Κοσμάδης»

Ο Ζβέμερ υπήρξε ένας μέγας ιεραπόστολος προς το Ισλάμ. Ταξίδεψε σε όλες τις ισλαμικές χώρες, έμαθε επακριβώς τις συνήθειες και τα δόγματα των μουσουλμάνων, έγραψε περί τα 50 βιβλία, πολλά εκ των οποίων πραγματεύονται το ζήτημα του Ισλάμ από διάφορες απόψεις. Όλοι οι σύγχρονοι συγγραφείς, θεολόγοι και ιεραπόστολοι, που ασχολούνται με το θέμα αυτό, που γίνονται όλο και περισσότερο επίκαιρο, διαβάζουν οπωσδήποτε κάποια από τα βιβλία του, που είναι πλέον κλασικά στο είδος τους.

Ευχαριστούμε τον καλό φίλο του περιοδικού μας αδελφό Θωμά Κοσμάδη για το άρθρο του Ζβέμερ που είχε την καλοσύνη να μας στείλει. Μερικοί από μας ίσως έχουμε ακούσει ή διαβάσει αυτήν την ευχή των μουσουλμάνων «μα τα γένια του προφήτη!». Μαθαίνουμε με το άρθρο αυτό την μεγάλη σημασία που έχει για τους ισλαμιστές αυτός ο όρκος. Μαθαίνουμε επίσης ότι παρά τις περί του αντιθέτου διακηρύξεις τους, έχουν πολλές ανιμιστικές τάσεις στην πράξη της θρησκείας τους.

Λάβαμε τις συνδρομές των

Σ.Ξένος (Αμαλιάδα), Ι.Νταγκουνάκη (Αθήνα), Αθ.Μασούρας (Αθήνα), Δ.Βάσσου, Ν.Ελευθεριάδης, Σ.Ζαΐμη-Αθανασιάδου, Χ.Καρυπίδης, Μ.Κοκτσίδου, Ι.Μιχαηλίδης, Π.Παπαγεωργίου, Χ.Παπαδόπουλος, Γ.Σιδηροπούλου, Α.Σπυράντη, Σ.Τσιμπονίδου, (Κατερίνη), Ηρακλής Παναγιωτίδης (Κύπρος) Κ.Κουνάδης, Αγάπη Δεληγιαννίδου, Μαρία Μεταλλίδου, Βάσω Τσανκλίδου (Βοστώνη), Αντζελα Μελετιάδη για Ευαγγελία Μιχελάκη (ΗΠΑ), Παύλος Καράτσαλος (Αγρίνιο)

Ο κύριος Ζήσης Χατζηελευθεριάδης από την Βοστώνη μας απέστειλε 300 δολάρια ΗΠΑ για να τιμήσει την μνήμη της Σοφίας Χατζηελευθεριάδου του Θεόφιλου, της Φοίβης Δεληγιαννίδου και του Θεόφιλου Τιμοθέου Χατζηελευθεριάδη.

Ο κύριος Ευάγγελος Ζαρκάδας οδοντίατρος από την Αλεξανδρούπολη, μας έστειλε 50 Ευρώ για να τιμήσει τη μνήμη της μητέρας του Αγνής Ζαρκάδα.

Ο κύριος Ιωάννης Μωυσίδης από τη Σεβαστή Κατερίνης, μας έστειλε 50 Ευρώ για να τιμήσει τη μνήμη του αδελφού του Σωκράτη Μ. Μωυσίδη.

Τους αγαπητούς συνδρομητές και δωρητές ευχαριστούμε θερμά.

Ο κατάλογος των δημοσιεύσεων είναι κατά πολύ μικρότερος από άλλες φορές επειδή οι αποδείξεις αποστέλλονται.

Την Τετάρτη 18 Οκτωβρίου 2006 έφυγε από την επίγεια ζωή ο αδελφός μας Κώστας Μακρής, ύστερα από πρόσκληση του Κυρίου του για να είναι αιώνια μαζί του. Η κηδεία του σκηνώματός του έγινε τις πρώτες απογευματινές ώρες της Δευτέρας 23 Οκτωβρίου στην Α' Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία Αθηνών και στη συνέχεια η ταφή στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

Όπως και ο ίδιος το ήθελε, οι δικοί του δεν φορούσαν μαύρα πένθιμα ρούχα, επειδή το γνωρίζουν καλά ότι ο Κώστας «μετέβη εκ του θανάτου εις την ζωήν» και ότι τώρα αρχίζει για τον Κώστα η πραγματική ένδοξη ζωή, η απαλλαγμένη από τον κόπο και το μόχθο, τη θλίψη, τον πόνο και τη ματαιότητα.

Η τελετή διήρκεσε περίπου δυόμισι ώρες, μέσα σε μια ατμόσφαιρα πανηγυρικής εορτής. Μίλησαν πολλοί αδελφοί και συνεργάτες του για τη ζωή και τη δράση από τα παιδικά και νεανικά του χρόνια, τα χρόνια της υπηρεσίας του στη νεολαία, για την περίοδο των 16 χρόνων της ιεραποστολικής διακονίας στους ιθαγενείς της Νέας Γουϊνέας (Ιριάν Τζάγια), και για τα κατοπινά χρόνια της ώριμης ηλικίας του πίσω στην πατρίδα μας, με τη διακονία της Ελληνικής Ιεραποστολικής Ένωσης στις ευαγγελιστικές εκστρατείες, τα ιεραποστολικά συνέδρια, τις εκδόσεις και τόσες άλλες δραστηριότητες, για να μεταδώσει το μήνυμα της αγάπης του Θεού και της σωτηρίας του Ιησού Χριστού. Αρκετοί τίμησαν τον Κώστα και δόξασαν τον Κύριο για την προσωπική γνωριμία τους μαζί του και τις ευλογίες που πήραν από τα μηνύματά του, τις συμβουλές του, τα λόγια του και πολύ περισσότερο για το παράδειγμα της ζωής του.

Με πολλή συγκίνηση μίλησαν και τα έξη παιδιά του, με ιδιαίτερες πτυχές της οικογενειακής τους ζωής και δόξασαν τον Θεό που τους τίμησε και τους ευλόγησε χαρίζοντάς τους ένα τόσο πιστό, αφιερωμένο και υποδειγματικό πατέρα. Ήταν πολύ ευλογημένη και συγκινητική η ώρα που όλα μαζί τα παιδιά του, με τις οικογένειές τους, έψαλαν προς τιμή του, δοξάζοντας τον Κύριο, όπως είχαν συνηθίσει να κάνουν, στην οικογενειακή τους λατρεία, στην πατρική τους οικογένεια.

Ο Αιθ. Απόστολος Μπιλιάνης, στενός του συνεργάτης επί σειρά ετών γράφει:

Ο Κώστας μας, ήταν «ο Έλληνας Πρίγκιπας-Ιεραπόστολος» του Ουρανού Ενδόξου Βασιλέως μας! Ήταν τρυφερός σύζυγος, στοργικός πατέρας και καλός παππούς, ευσεβής χριστιανός και ευλογημένος αδελφός, γνήσιος πατριώτης με παγκόσμιο οραματισμό.

Γόνος Αθηναϊκής καλλιτεχνικής οικογένειας των Μακρῆδων, και γεννημένος από χαρισματικούς γονείς, τον θάνο και την Τζένη, στις 10 Ιουνίου 1935, ο Θεός τον προίκισε με ποικίλα χαρίσματα και τον προώριζε «ως σκεύος εκλογής», να συμμετέχει στην εκπλήρωση «της μεγάλης αποστολής».

Στη συνέχεια ο Ουράνιος Πατέρας μας, του χάρισε την Άλκη καθώς και τέσσερις υιούς και δύο θυγατέρες.

Ως «πρωτοπόρος Έλληνας Ιεραπόστολος» στη γενιά μας, έφτασε με την άξια γυναίκα του, την Άλκη, μέχρι τη ζούγκλα της Νέας Γουϊνέας. Ως «εξερευνητής Ιεραπόστολος» εντόπιζε με κίνδυνο της ζωής του, νέες άγριες φυλές, όπου μετέφερε το Ευαγγέλιο του Χριστού μαζί με την φιλανθρωπική και ιατρική περιθαλψη.

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα ίδρυσε την "Ελληνική Ιεραποστολική Ένωση», με σκοπό να προάγει το ευαγγελιστικό πνεύμα στη χώρα μας, και τον ιεραποστολικό οραματισμό στον κόσμο μας... Ζήσαμε μαζί τολημρές ευαγγελιστικές εκστρατείες σε πολλές πόλεις της Ελλάδος, με μεγάλη σπορά του ευαγγελίου ανάμεσα στους συνανθρώπους μας.

«Η στρατευόμενη Εκκλησία» φτώχυνε με την απουσία του επί της γης. Στερείται έναν γενναίο «στρατιώτη Χριστού»

για την επέκταση της βασιλείας Του, ως και έναν άξιο «Ιεραπόστολο Ολυμπιονίκη» για την εξάπλωση της δάδας του ευαγγελίου Του στα έθνη. «Η δοξασμένη Εκκλησία» επλούτησε με την παρουσία του εν τois Ουρανοίς.

Απολαμβάνει την αγάπη του Σωτήρα του και την δόξα του Βασιλέως του. Χαίρεται την ομήγυρη των αγίων και την χορεία των αγγέλων, καθώς και όλων των αγαπημένων του προσώπων, περιμένοντας να φτάσουμε κι εμείς εκεί.

Ο Κώστας είχε μάθει καλά και είχε κάνει βίωμα τη ρήση του αποστόλου «...πάσαν την μέριμναν υμών ρίψατε επ' αυτόν, διότι αυτός φροντίζει περι υμών.» (Α' Πέτρου 5:7)

Η αγαπημένη του σύζυγος Άλκη αναφέρει για τη σταθερότητά του στην εμπιστοσύνη του στον Κύριο, ότι από την ώρα που βεβαιωνόταν πως ο Κύριος του είχε βάλει στην καρδιά κάποιον ιδιαίτερο οραματισμό για το έργο Του δεν υπολόγιζε τίποτε και προχωρούσε στην πραγματοποίηση του έργου πιστεύοντας ότι ο Κύριος που του έδινε τον οραματισμό θα παραμέριζε κάθε εμπόδιο και θα προμήθευε και τα απαραίτητα χρήματα. Πράγματι ο Κύριος ποτέ δεν τον άφησε και δεν τον απογοήτευσε.

Χαρακτηριστικό είναι το ξεκίνημά του για τον ιεραποστολικό αγρό της Νέας Γουϊνέας, όπου έπρεπε να προλάβει να πάει και να εγκατασταθεί στο μεσοδιάστημα πριν παραδοθεί από την Ολλανδική Διοίκηση στην Ινδονησιακή, ενώ τα χρήματα για την υποστήριξη του δεν είχαν εξασφαλισθεί. Τόση ήταν η πίστη του και η εμπιστοσύνη στον Κύριο που τον κάλεσε, ώστε, με την επιμονή του, κατάφερε να πείσει την ηγεσία της ιεραποστολής του να του δώσει την έγκρισή της να ξεκινήσει για τον αγρό μόνο με το 75% της απαιτούμενης οικονομικής υποστήριξης. Και ο Κύριος δεν τον άφησε.

Ο Κώστας ήθελε πάντα να είναι βέβαιος πως ό,τι κάνει είναι σύμφωνο με το θέλημα του Θεού. Έτσι πριν να λάβει μεγάλες αποφάσεις ή πριν από κάθε σοβαρή αλλαγή στον τρόπο της υπηρεσίας του στο έργο (π.χ. για ν' αλλάξει σταθμό στις ζούγκλες της Νέας Γουϊνέας ή να ξεκινήσει ένα καινούριο πρόγραμμα του έργου) έπρεπε, μετά από προσευχή, να έχει και η Άλκη την ίδια πληροφορία και ειρήνη στην καρδιά τους και οι δύο κι έτσι να προχωρήσει στην πραγματοποίησή.

Κι ένα ακόμα χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του Κώστα, που σημειώνει η Άλκη, είναι η έντονη επιθυμία του για τη μετάδοση του ιεραποστολικού και ευαγγελιστικού πνεύματος στους νέους, που αγαπούσε ιδιαίτερα. Ήθελε να βλέπει όλο και περισσότερους νέους ν' αφιερώνουν τη ζωή τους στο έργο του Κυρίου και να μεταδίδουν το μήνυμα της αγάπης του Θεού και τους ενθάρρυνε να καταρτισθούν και με τις σχετικές σπουδές στις Βιβλικές Σχολές.

Τέτοια ήταν η αγάπη του Κώστα για τους ανθρώπους που χάνονταν μέσα στο σκοτάδι της αμαρτίας, που μπορούσε να πει μαζί με τον απ. Παύλο «εις πάντας έγεινα τα πάντα δια να σώσω παντί τρόπω τινάς» (Α' Κορ. 9:22), καθώς επίσης και «Τον αγώνα τον καλόν ηγωνίσθην, τον δρόμον ετελείωσα, την πίστιν διετήρησα. Του λοιπού μένει εις εμέ ο της δικαιοσύνης στέφανος, τον οποίον ο Κύριος θέλει μοι αποδώσει εν εκείνη τη ημερά...» (Β' Τιμ. 4:7-8)

Ο Κώστας, πιστός, άοκνος και ακούραστος εργάτης του Θεού, έτρεξε πολύ γρήγορα τον αγώνα του δρόμου στο στίβο της υπηρεσίας του Κυρίου που τόσο πολύ αγάπησε, κι' έκοψε νωρίς το νήμα του τερματισμού.

Καλή αντάμωση Κώστα, όταν σε δούμε πάνω στο βάθρο της στέψης με το στεφάνι του νικητή στο κεφάλι σου!

N. Χαριτωνίδης

αλληλο γραφία

Ο Αστήρ της Ανατολής ευχαρίστωσ δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών. Οι επιστολές πρέπει να είναι σύντομες, καθαρογραμμένες, σχετικές με δημοσιεύματα του περιοδικού (που να υποστηρίζουν και να συμπληρώνουν ή να αντιτίθενται σε κάποιο δημοσίευμα, με επαρκή δικαιολόγηση και βιβλιογραφικές αναφορές) ή ερωτήσεις, χωρίς καμία προσωπική αναφορά σχετικά με τον αρθρογράφο ή άλλα πρόσωπα. Δεν δημοσιεύονται επιστολές ανυπόγραφες ή με ύφος που δεν ταιριάζει στο περιοδικό. Θα καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρξει απάντηση του αρθρογράφου. Επιστολές μπορεί να αποσταλούν και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: astir@gec.gr

ΙΣΡΑΗΛ - ΑΡΑΒΕΣ

1/11/2006

Αγαπητέ κ. Εκδότη,

Επιτρέψτε μου, παρακαλώ, να κάνω μια διευκρινιστική-διορθωτική δήλωση σχετικά με το άρθρο μου «ΙΣΡΑΗΛ – ΑΡΑΒΕΣ» στο τεύχος Νο 8 του Σεπτεμβρίου 2006. Στο άρθρο, λόγω της διατύπωσης μου, αφήνεται ίσως να νοηθεί ότι κείμενα όπως αυτά του βιβλίου του Ιησού του Ναυή δεν έχουν ιστορική βάση. Λυπάμαι για την ελλειπή διατύπωση και τη σύγχυση που αυτή ίσως προκάλεσε. Δεν αμφισβητώ την ιστορικότητα αυτών των κειμένων που αφηγούνται την δίκαιη κρίση του Θεού, που χρησιμοποιεί τον Λαό Ισραήλ εναντίων των αρχικών κατοίκων της Παλαιστίνης για την άρνησή τους να μετανοήσουν για την αμαρτία τους. Τα κείμενα αυτά και μαζί ολόκληρη η Αγία Γραφή και ιστορικά είναι και θεόπνευστα. Έτσι, με δεδομένη αυτήν την θέση το ερώτημα που ως Χριστιανική Εκκλησία πρέπει να μας απασχολεί είναι η ερμηνευτική προσέγγιση και η σημερινή εφαρμογή. Δηλαδή, εάν τα κείμενα αυτά είναι Προγραμματικά και άρα δεσμευτικά να επαναληφθούν στο φυσικό επίπεδο όπως ισχυρίζονται οι Χριστιανοί Σιωνιστές ή Παραδειγματικά για το πνευματικό επίπεδο όπως διδάσκει ο θεόπνευστος Απόστολος των Εθνών στην Α΄ Κορινθίους 10.6,11.

Αιδ. Μ. Μελετιάδης

Η ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ

10/11/2006

Αγαπητέ κ. Εκδότη του “Αστέρα της Ανατολής”,

Διάβασα με ενδιαφέρον τα άρθρα σας σχετικά με το Ισραήλ στο τελευταίο αφιέρωμα, “Ο λαός του Θεού”, στον “Αστέρα”. Δεν μπορώ να πω ότι ενθουσιάστηκα.

Έχω διαφορετική γνώμη από τους αρθρογράφους, έτσι όπως παρουσιάζουν το Ισραήλ στο σχέδιο του Θεού, από όσο τουλάχιστον εγώ καταλαβαίνω ότι αναφέρεται μέσα στη

Βίβλο, χωρίς να υποστηρίζω ότι έχω το αλάθητο ή ότι έχω την «πλήρη αποκάλυψη της αλήθειας» σε ένα θέμα τόσο αμφιλεγόμενο.

Επειδή δεν μπορώ μέσα στα πλαίσια μιας επιστολής να αναφέρω λεπτομερώς κάθε μου αντίρρηση, η οποία επεκτείνεται σε όλα τα άρθρα, εκτός ίσως από το άρθρο του κ. Αδάμ, που μέχρι τώρα μάλλον δεν παίρνει ανοιχτά θέση, θέτει μόνο ερωτήματα, θα περιοριστώ στο βασικό άρθρο, “Χριστιανικός Σιωνισμός” του κ. John Hubers, που με μεγάλη μου λύπη είδα ότι υιοθετήθηκε ως επίσημη θέση της Γενικής Συνόδου της Αναμορφωμένης Εκκλησίας στην Αμερική.

Θέλω να αποφύγω να αντιμετωπίσω το δίλημμα τού να επιλέξω μεταξύ “της θεολογίας των Οικονομιών” ή “της αχλιετούς θεολογίας”. Θα προσπαθήσω μόνο να αναφέρω εδάφια της Γραφής, τα οποία κανείς που πιστεύει στη Θεοπνευστία της Βίβλου δε θα μπορούσε να παραβλέψει.

Είναι ή όχι πραγματικότητα ότι ο Θεός υποσχέθηκε στον Αβραάμ και στους απογόνους του μία γη, που βιβλικά ονομάζεται “γη της επαγγελίας” ή “γη του Ισραήλ”; Η λέξη “Παλαιστίνη”, δεν υπάρχει στην Αγ. Γραφή. Τη χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά οι Ρωμαίοι, όταν νίκησαν τους Εβραίους στην επανάσταση του Μπαρ-Κοχεβά το 132 μ.Χ., και θέλησαν να εξαλείψουν ακόμη και το όνομα “Ισραήλ”, από προσώπου γης. Προέρχεται από τη λέξη “Φιλιστία”, από τους Φιλισταίους δηλαδή, τους ορκισμένους εχθρούς των Εβραίων. Δυστυχώς αυτό το όνομα παρέμεινε έκτοτε στη βιβλιογραφία και έτσι γίνεται συχνά σύγχυση εννοιών, και αντί για “γη του Ισραήλ”, ισότιμα χρησιμοποιείται η λέξη “Παλαιστίνη”, ακόμη και σε θεολογικά βιβλία.

Ο Θεός λοιπόν αναφέρει ξεκάθαρα στον Αβραάμ τα όρια της γης που είχε σκοπό να δώσει στο λαό που θα προερχόταν από αυτόν. Αυτό είναι ΧΑΡΗ, απόφαση του κυρίαρχου Θεού, και δεν έχει σχέση με το πόσο θα παρέμενε πιστός ο λαός Ισραήλ στο κάλεσμά του. Βεβαίως υπάρχει η προειδοποίηση ότι αν δεν υπάκουαν στο Νόμο του Θεού θα έχαναν την ιδιοκτησία της γης τους, αλλά αυτό θα ήταν προσωρινό, όπως προσωρινή θα παρέμενε και η απιστία του λαού Ισραήλ.

Ας δούμε λοιπόν εδάφια:

“14 Και είπε ο Κύριος στον Άβραμ, αφού διαχωρίστηκε ο Λωτ από αυτόν: Σήκωσε τώρα τα μάτια σου ψηλά και δεξ από τον τόπο όπου είσαι, προς τα βορινά και μεσημβρινά, και ανατολικά και δυτικά. 15 Επειδή ολόκληρη τη γη την οποία βλέπεις, σ’ εσένα θα τη δώσω, και στο σπέρμα σου, παντοτινά”. (Γέν. 13:14-15).

“17 Και όταν έδυσε ο ήλιος και έγινε πυκνό σκοτάδι, να, ένα καμίνι που κάπνιζε, και μια λαμπάδα φωτιάς η οποία διαπέρασε ανάμεσα σε τούτα τα διχοτομημένα (ζώα). (Εδώ βλέπουμε τη διαθήκη που έκανε ο Θεός με τον Αβραάμ και τους απογόνους του σύμφωνα με τη συνθήκη της εποχής). 18 Εκείνη την ημέρα έκανε ο Κύριος διαθήκη στον Άβραμ, λέγοντας: Στο σπέρμα σου έδωσα αυτήν τη γη από τον ποταμό της Αιγύπτου μέχρι τον ποταμό τον μεγάλο τον ποταμό Ευφράτη”. (Γέν. 15:17-18).

Κάποιοι θα αντιτείνει: Ναι, αλλά ο Θεός είπε στους Εβραίους: “25 Αν, αφού γεννήσεις γιους, και γιους των γιών και πολυχρονίσετε επάνω στη γη διαφθαρείτε και κάνετε είδωλα εικόνα κάποιου και πράξετε πονηρά μπροστά στον Κύριο τον Θεό σου, ώστε να τον παροργίσετε, 26 επικαλούμαι σήμερα μάρτυρες εναντίον σου τον ουρανό και τη γη ότι εξάπαντος θα απολεσθείτε από τη γη προς την οποία διαβαίνετε τον Ιορδάνη, για να την κυριεύσετε, δεν θα πολυχρονίσετε σ’ αυτή αλλά θα αφανιστείτε ολοκληρωτικά. 27 Και ο Κύριος θα σας διασκορπίσει ανάμεσα στους λαούς και θα μείνετε λίγοι σε αριθμό ανάμεσα στα έθνη στα οποία σας φέρνει ο Κύριος” (Δευτ. 4:25-27).

Ας προσέξουμε όμως τι προσθέτει ο Θεός αμέσως παρακάτω: “29 Και από κει θα εκζητήσετε τον Κύριο τον Θεό σας και θα τον βρείτε όταν τον ζητήσετε με ολόκληρη την καρδιά σας και με ολόκληρη την ψυχή σας. 30 Όταν βρεθείς σε θλίψη και σε βρουν όλα αυτά στις εσχάτες ημέρες, τότε θα επιστρέψεις στον Κύριο τον Θεό σου και θα ακούσεις τη φωνή του. 31 Επειδή ο Κύριος ο Θεός σου είναι Θεός οικτίρων, δεν θα σε εγκαταλείψει ούτε θα σε εξολοθρεύσει ούτε θα λησμονήσει τη διαθήκη των πατέρων σου που ορκίστηκε σ’ αυτούς”. (Δευτ. 4:29-31).

Αν ο Θεός του Ισραήλ, που είναι ο δικός μας Θεός, για μας τους Χριστιανούς, δεν έχει τη δύναμη να κρατήσει την υπόσχεσή του και να δώσει αυτήν τη γη στους Εβραίους, που τόσο επίσημα υποσχέθηκε, πώς μπορούμε να είμαστε βέβαιοι πως θα κρατήσει τις υποσχέσεις του περί σωτηρίας των ψυχών μας, περί Παραδείσου και Κόλασης, περί αιώνιας ζωής κλπ; Όταν κάτι που υποσχέθηκε, γι’ αυτόν τον αιώνα, ορατό και υλικό, δεν το πραγματοποιεί ως υπόσχεση, πώς μπορούμε να πιστέψουμε ότι θα πραγματοποιήσει τα αόρατα, μελλοντικά και εσχατολογικά, εκείνα του “μέλλοντος αιώνος”, που ούτε τα αγγίζουμε ούτε τα βλέπουμε;

Μπορεί να υπάρξει θέση για τη δημιουργία άλλου κράτους στη βιβλική θέση της γης του Ισραήλ; Απ’ όσο φαίνεται στη Βίβλο, όχι. Και αν προσωρινά υπάρξει κάτι, δεν πρόκειται να παραμείνει, γιατί δεν είναι αυτό το τελικό σχέδιο του Θεού. Η γη του Ισραήλ είναι η μόνη γη στην Οικουμένη που υποσχέθηκε επίσημα ο Θεός σε ένα λαό, τον εβραϊκό, και περιέγραψε μάλιστα με ακρίβεια τα όριά της. Θα ρωτήσει κανείς: Και τι θα γίνει με τους Παλαιστίνιους, πρέπει να γίνει εθνοκάθαρση; Πρέπει να τους διώξουν ή να τους εξολοθρέψουν οι Εβραίοι; Όχι. Μπορούν να παραμένουν ως πολίτες αυτού του κράτους, χωρίς όμως να απαιτούν να δημιουργήσουν άλλη κρατική οντότητα, και μάλιστα μουσουλμανικό κράτος.

Στον Ιεζεκιήλ, στο προφητικό μέρος όπου αναφέρονται πάλι τα σύνορα του λαού Ισραήλ των τελευταίων ημερών, ο Θεός αναφέρει για τους ξένους, τους μη Ισραηλίτες, που θα κατοικούν τη γη τα εξής:

“21 Έτσι θα διαιρέσετε αυτή τη γη ανάμεσά σας σύμφωνα με τις φυλές του Ισραήλ.

22 Και θα την κληρώσετε στον εαυτό σας για κληρονομιά, μαζί με τους ξένους, που παροικούν ανάμεσά σας, όσοι γεννήσουν γιους ανάμεσά σας, και θα είναι σε σας ως αυτόχθονες ανάμεσα στους γιους Ισραήλ, και θα έχουν μαζί σας κληρονομιά ανάμεσα στις φυλές του Ισραήλ. 23 Και σε όποια φυλή παροικεί ο ξένος, εκεί θα του δώσετε την κληρονομιά του, λέει ο Κύριος ο Θεός”. (Ιεζεκιήλ 47:21-23).

Άρα, αυτοί που ονομάζονται σήμερα Άραβες Παλαιστίνιοι, θα μπορούν να κατοικούν χωρίς καταπίεση στο κράτος του Ισραήλ. Αλλά θα πει κανείς ότι δε συμβαίνει έτσι τώρα. Δυστυχώς ελάχιστοι είναι ενήμεροι του μίσους που ενσπείρει κρατική αρχή των Παλαιστίνιων στα παιδιά των Παλαιστίνιων, πώς αποκαλούν τους Εβραίους Ναζί, πώς πιστεύουν στα ψεύδη του βιβλίου “Τα πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών”, που γενικά οι Άραβες διαδίδουν ασύστολα. Ντύνουν τα μωρά “Μάρτυρες του Αλλάχ”, περιζωσμένα με βόμβες ψεύτικες, για να τα προετοιμάσουν όταν μεγαλώσουν να γίνουν καμικάζι για τη δόξα του Αλλάχ. Όσοι περισσότερους Εβραίους σκοτώσουν τόσο το καλύτερο. Θα πάνε αμέσως στον Παράδεισο μόλις σκοτωθούν. Οι Παλαιστίνιες μανάδες είναι έτοιμες να θυσιάσουν τα παιδιά τους, στέλνοντάς τα με μίσος και θρησκευτικό φανατισμό να σκοτώσουν Εβραίους, ενώ οι Εβραίες μανάδες θέλουν να προσπατήσουν τα παιδιά τους από φόνους και σκοτωμούς.

Πολλοί δεν καταλαβαίνουν ότι υπάρχει βαθύ μίσος και φθόνος των Αράβων κατά των Εβραίων, που συνεχίζεται

από την εποχή του Ισμαήλ και του Ισαάκ. Δεν μπορούν να παραδεχτούν με τίποτε πως νικήθηκαν σε τόσους πολέμους από τους Εβραίους που ήταν πάντα αριθμητικά λιγότεροι. Πώς είναι δυνατόν 5 εκατομμύρια Εβραίοι να αντιστέκονται σε 200 εκατομμύρια Άραβες, αν ο Θεός δεν προστάτευε αυτό το κράτος; Γιατί είναι τόσο δύσκολο να γίνει κατανοητό ότι δε θα μπορούσε ποτέ να δημιουργηθεί τέτοιο κράτος αν δεν ήταν έτσι το σχέδιο του Θεού! Ίδου τι λέει στον Ησαΐα:

“8 Ποιος άκουσε ένα τέτοιο πράγμα; Ποιος είδε τέτοια; Θα γεννούσε η γη μέσα σε μια ημέρα; Ή ένα έθνος θα γεννιόταν μονομιάς; Αλλά η Σιών μόλις κοιλοπόνεσε γέννησε τα παιδιά της. 9 Εγώ, που φέρνω στη γέννα, δεν θα έκανα να γεννήσει; λέει ο Κύριος. Εγώ, που κάνω να γεννούν, θα έκλεινα τη μήτρα; λέει ο Θεός σου. 10 Να ευφρανθείτε μαζί με την Ιερουσαλήμ και να αγάλλεστε μαζί της όλοι όσοι την αγαπάτε. Να χαρείτε χαρά μαζί της όλοι όσοι πενθείτε γι’ αυτή”. (Ησαΐας 66:8-10).

Αλλά είναι το σημερινό κράτος του Ισραήλ, το τελικό κράτος του Θεού; Οπωσδήποτε όχι. Είναι όμως η αρχή. Είναι το ξεκίνημα, ωστόσο όπως λέει ο Παύλος, “όλος ο Ισραήλ θα σωθεί”. (Ρωμ. 11:26).

Τώρα ο Ισραήλ βρίσκεται στη φάση όπου δημιουργείται ένα στράτευμα με σάρκα και οστά, χωρίς πνεύμα. (Ιεζεκιήλ 37:8). Θα έρθει η στιγμή που το Πνεύμα θα μπει μέσα τους. (Ιεζ. 37:10).

Και ας μη νομίζουμε ότι οι Εβραίοι είναι τόσο αρνητικοί στο ευαγγέλιο. Σήμερα στον κόσμο υπάρχουν περισσότεροι πιστοί Εβραίοι, αναγεννημένοι, που δέχονται ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας. Μόνο στην Αμερική οι λεγόμενοι Μεσσιανικοί Ιουδαίοι είναι περισσότεροι από 100.000.

Αν μπει κανείς στον Διαδίκτυο, θα δει εκατοντάδες ιστοσελίδες Μεσσιανικών Ιουδαίων. Σε αυτό δυστυχώς απέχουμε πολύ στην πατρίδα μας. Ακόμη και στο Ισραήλ οι Μεσσιανικοί Εβραίοι ενώ το 1948 ήταν μόνο 6 πιστοί, σήμερα υπολογίζονται από 3 με 6 χιλιάδες. Βλέπουμε μπροστά στα μάτια μας να υλοποιείται η προφητεία του Παύλου:

“29 Γιατί είναι αμεταμέλητα τα χαρίσματα και η κλήση του Θεού. (Αναφέρεται στους Εβραίους). 30 Γιατί, όπως ακριβώς εσείς (εθνικοί) κάποτε απειθήσατε στο Θεό, τώρα όμως ελεηθήκατε με την απείθεια τούτων (των Ιουδαίων), 31 έτσι και αυτοί (οι Ιουδαίοι) τώρα απείθησαν στο έλεος που έγινε σ’ εσάς, ώστε κι αυτοί να ελεηθούν. 32 Γιατί ο Θεός συνέκλεισε όλους σε απείθεια, για να τους ελεήσει όλους.

33 Ω βάθος πλούτου και σοφίας και γνώσης Θεού! Πόσο ανεξερεύνητες είναι οι κρίσεις του και ανεξιχνίαστες οι οδοί του!” (Ρωμ. 11:29-33).

Υπάρχουν ευτυχώς λίγοι Άραβες χριστιανοί που έχουν φωτιστεί από το Θεό ως προς αυτήν την κατεύθυνση και αγαπούν με πάθος τους Εβραίους σε αντίθεση με πολλούς κατ’ όνομα Χριστιανούς ή τους Μουσουλμάνους. Αυτούς ο Θεός τους ευλογεί αληθινά. Έχω γνωρίσει τέτοιους.

Θα αναφέρω τώρα μερικά λόγια του κ. Hubers που θεωρώ ότι είναι τουλάχιστον λανθασμένα. Στη σελ. 242 στην παράγραφο «Η μαρτυρία του Χριστού», αναφέρει: «Πουθενά δεν ακούμε (τον Ιησού) να μιλά για έναν σκοπό του Θεού για τους Ιουδαίους και έναν άλλο σκοπό του Θεού που θα αφορούσε μια σε μεγάλο μέρος εθνική εκκλησία». Και όμως ο Ιησούς στην αρχή της διακονίας του είχε συστήσει στους μαθητές του: «Σε οδό εθνών μην ηγαλιέστε και σε πόλη Σαμαρειτών μην εισέλθετε. 6 Αλλά πορεύεστε μάλλον προς τα πρόβατα τα χαμένα του οίκου Ισραήλ». (Ματθ. 10:5-6). Εδώ ο Ιησούς αναφέρεται στους εξ Εβραίων Χριστιανούς.

«16 Και άλλα πρόβατα έχω που δεν είναι από την αυλή αυτή. Κι εκείνα πρέπει να φέρω, και τη φωνή μου θα ακού-

σουν, και θα γίνουν ένα ποίμνιο, ένας ποιμένας». (Ιωάν. 10:16). Εδώ φαίνεται ο Ιησούς να αναφέρεται στους εθνικούς Χριστιανούς.

Ο κ. Hubers μιλά για συμφιλίωση: «Η καρδιά της διακοινίας και του σκοπού του Χριστού ήταν η συμφιλίωση». Το ερώτημα είναι πώς επέρχεται αυτή η συμφιλίωση. Πιστεύω ότι η συμφιλίωση επέρχεται στο Χριστό με την ενσωμάτωση των εθνικών στο πολίτευμα, στην πολιτεία του Ισραήλ, όπως αναφέρει ο Παύλος στους εθνικούς:

«11 Γι' αυτό να θυμάστε ότι κάποτε εσείς οι εθνικοί στη σάρκα – που λέγεστε “ακροβυστία” από αυτούς που λέγονται “περιτομή”, η οποία έγινε με το χέρι στη σάρκα – 12 ότι ήσασταν τον καιρό εκείνο χωρίς Χριστό, αποξενωμένοι από την πολιτεία του Ισραήλ και ξένοι από τις διαθήκες της υπόσχεσης, μην έχοντας ελπίδα και χωρίς θεό μέσα στον κόσμο. 13 Τώρα όμως ενωμένοι με το Χριστό Ιησού, εσείς που ήσασταν κάποτε μακριά ήρθατε κοντά με το αίμα του Χριστού. 14 Γιατί αυτός είναι η ειρήνη μας, που έκανε και τα δύο μέρη ένα, και που γκρέμισε το μεσότοιχο του φραγμού, αφού κατέργησε με τη σάρκα του την έχθρα 15 που προήλθε από το νόμο των εντολών με δόγματα, για να δημιουργήσει τους δύο μέσα του σε έναν καινούργιο άνθρωπο κάνοντας ειρήνη, 16 και για να συμφιλιώσει με το θεό και τους δύο μέσα σε ένα σώμα διαμέσου του σταυρού, αφού σκότωσε την έχθρα μέσα του.» (Εφεσίους 2:11-16).

Ο κ. Hubers αναφέρει επίσης: «...είναι αδιανόητο ένα εθνικό κράτος, που προβάλλει θρησκευτική αποκλειστικότητα και έχει φτάσει σήμερα κυριολεκτικά να κτίζει ένα πραγματικό διαχωριστικό τείχος εχθρότητας, να βρίσκεται στο κέντρο του απολυτρωτικού σχεδίου του Θεού». Αυτό δεν ισχύει. Πρώτον, στο Ισραήλ δεν υπάρχει θρησκευτική αποκλειστικότητα. Δεν είναι π.χ. Σαουδική Αραβία, όπου απαγορεύεται η ύπαρξη οποιασδήποτε εκκλησίας, ακόμη και για τους ξένους που ζουν εκεί. Όλα τα δόγματα και όλες οι θρησκείες είναι ελεύθερες στο Ισραήλ. Το ότι προτιμάται και ενισχύεται ο Ιουδαϊσμός είναι αλήθεια, αλλά αυτό συμβαίνει σε πολλά κράτη όπου υπάρχει κρατική εκκλησία. Όσον αφορά «το διαχωριστικό τείχος εχθρότητας», αυτό δεν είναι ακριβές. Για τους Εβραίους δεν είναι τείχος εχθρότητας, αλλά τείχος προστασίας από τρομοκράτες, ώστε να μην μπορούν εύκολα να εισέρχονται στο Ισραήλ και να ανατινάζονται σκορπώντας, φρίκη, θάνατο, αναπηρία σε αθώους πολίτες. Έπειτα, τείχος υπάρχει σε πολύ λίγα μέρη. Βασικά είναι ένας φράκτης με συρματοπλέγματα. Το τείχος βρίσκεται σε λίγα μέρη όπου ελεύθεροι σκοπευτές από ψηλά κτίρια σημάδευαν και σκότωναν αθώους πολίτες. Μετά τη δημιουργία του φράκτη και του τείχους το ποσό των τρομοκρατικών ενεργειών των Παλαιστινίων μειώθηκε κάθετα. Ένα κράτος πρέπει να προστατεύει τους πολίτες του. Και οι ΗΠΑ χρησιμοποιούν φράκτη στα σύνορά τους ανάμεσα στην Αμερική και το Μεξικό, για να εμποδίζουν παράνομους μετανάστες, αλλά κανείς δεν το χαρακτηρίζει «τείχος μίσους».

Σε άλλο σημείο αναφέρει: «Αυτό που αμφισβητούμε είναι η θέση που δίνεται στο Ισραήλ από εκείνους που θέλουν να το βλέπουν ως το κέντρο των απολυτρωτικών σχεδίων του Θεού. Δεν υπάρχει σίγουρα κανένα βιβλικό έρεισμα για κάτι τέτοιο, και σίγουρα όχι στο φως της αποκάλυψης που έχουμε λάβει δια του Κυρίου Ι. Χριστού». Οπωσδήποτε το κέντρο του απολυτρωτικού σχεδίου του Θεού είναι ο Χριστός και το εξιλαστήριο έργο του. Ας μην ξεχνούμε όμως κάποια πράγματα:

Κατ' αρχάς, ο ευαγγελιστής Ματθαίος ταυτίζει τον Υίο του Θεού με τον Ισραήλ στα εδ. 2:13-15 του ευαγγελίου του: «15 Και ήταν εκεί ως το θάνατο του Ηρώδη – για να εκπληρωθεί αυτό που ειπώθηκε από τον ΚΥΡΙΟ μέσω του προφήτη, όταν έλεγε: Από την Αίγυπτο κάλεσα τον Υίο

μου». Αυτό το χωρίο είναι αναφορά από το εδάφιο Ωσηέ 11:1. Εκεί αναφέρεται ξεκάθαρα στο λαό Ισραήλ. Ο λαός Ισραήλ ονομάζεται και στο Έξοδος 4:22, “γιος του Θεού”. Ο Ματθαίος υπαινίσσεται ότι ο Μεσσίας ταυτίζεται με το λαό Ισραήλ σ' αυτό το εδάφιο.

Νομίζω ότι πρέπει να αναθεωρήσουμε τη στάση μας απέναντι των Εβραίων αν προσέξουμε τα λόγια του Ιησού στη Σαμαριτίδα: «...η σωτηρία είναι από τους Ιουδαίους». (Ιωάν. 4:22). Ή αν προσέξουμε τα λόγια του αποστόλου των εθνών στα τελευταία κεφάλαια 9-11 της προς Ρωμαίους επιστολής, που περιλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της συστηματικής θεολογίας του Παύλου.

Ακόμα, τα λόγια του Ιησού για τα οποία τόσο υπερηφανεύομαστε εμείς οι Έλληνες, καθώς τα ερμηνεύουμε σαν ο Ιησούς να μιλούσε σε Έλληνες φιλετικά. Πρόκειται, όμως, για Ελληνιστές Ιουδαίους ή προσήλυτους Έλληνες στον Ιουδαϊσμό: «20 Ήταν τότε μερικοί Έλληνες από εκείνους που ανέβαιναν για να προσκυνήσουν στην εορτή. 21 Αυτοί λοιπόν πλησίασαν το Φίλιππο, που ήταν από τη Βηθσαϊδά της Γαλιλαίας, και τον παρακαλούσαν λέγοντας: «Κύριε, θέλουμε να δούμε τον Ιησού». 22 Έρχεται ο Φίλιππος και το λέει στον Ανδρέα. Έρχονται ο Ανδρέας και ο Φίλιππος και το λένε στον Ιησού. 23 Τότε ο Ιησούς τούς αποκρίνεται λέγοντας: «Έχει έρθει η ώρα να δοξαστεί ο Υιός του ανθρώπου...». (Ιωάν. 12:20-23). Το πιθανότερο είναι ότι αυτοί οι “Έλληνες” ήταν είτε Έλληνες προσήλυτοι στον Ιουδαϊσμό είτε ελληνοιστές Ιουδαίοι, δηλαδή Ιουδαίοι που είχαν ως μητρική γλώσσα την ελληνική. (Βλέπε Ιωάννης 7:35 [εδώ η λέξη “Ελληνας” αναφέρεται καθαρά σε ελληνόφωνους Ιουδαίους], Πράξεις 6:1 και 9:29 [σ' αυτό το εδάφιο μερικά χειρόγραφα αντί για “Ελληνιστάς” αναφέρουν “Ελληνας”]). (Ιουδαϊκό Σχολιαστήριο της Καινής Διαθήκης, David Stern).

Ο Παύλος τονίζει επανειλημμένα:

«11 Λέω, λοιπόν, μήπως (οι Ιουδαίοι) σκόνταψαν, για να πέσουν; Είθε ποτέ να μη γίνει! Αλλά με το παράπτωμά τους η σωτηρία ήρθε στα έθνη, για να τους παρακινήσει σε ζηλοτυπία. 12 Και αν το παράπτωμά τους είναι πλούτος για τον κόσμο και η ήττα τους είναι πλούτος για τα έθνη, πόσο μάλλον η πλήρης προσέλευσή τους!»

13 Λέω λοιπόν σ' εσάς τους εθνικούς: Βεβαιότατα, εφόσον εγώ είμαι απόστολος των εθνών, δοξάζω τη διακονία μου 14 μήπως παρακινήσω σε ζηλοτυπία τους κατά σάρκα ομοεθνείς μου και σώσω μερικούς από αυτούς. 15 Γιατί, αν η αποβολή τους επέφερε συμφιλίωση του κόσμου με το θεό, τι θα είναι η πρόσληψή τους παρά ζωή από τους νεκρούς; 16 Αν λοιπόν η απαρχή είναι άγια, θα είναι και η ζύμη. Και αν η ρίζα είναι άγια, θα είναι και τα κλαδιά». (Ρωμ. 11:11-16).

Σίγουρα, η τελειωτική εκπλήρωση των βιβλικών υποσχέσεων του Θεού θα πραγματοποιηθεί στο νέο ουρανό και τη νέα γη που θα φανερωθούν στο τέλος των αιώνων. Αυτό όμως δεν αποκλείει την πρόγνωση που θα πάρουμε πάνω σε αυτή τη γη που ζούμε τώρα:

«17 Επειδή, να χιτίζω καινούριους ουραμούς και καινούρια γη και δεν θα υπάρχει μνήμη των προηγούμενων ούτε θα 'ρθουν στον νου. 18 Αλλά να ευφραίνεστε και να χαίρετε πάντοτε σ' εκείνο που χιτίζω επειδή να χιτίζω την Ιερουσαλήμ αγαλλίαμα και τον λαό της ευφροσύνη. 19 Και θα αγάλλομαι στην Ιερουσαλήμ και θα ευφραίνομαι στον λαό μου και δεν θα ακουστεί μέσα σ' αυτή πλέον φωνή κλαυθμού και φωνή κραυγής. 20 Δεν θα υπάρχει εκεί πλέον ολιγοήμερο βρέφος, και γέροντας που δεν συμπλήρωσε τις ημέρες του επειδή το παιδί θα πεθαίνει 100 χρόνων ενώ ο αμαρτωλός 100 χρόνων θα είναι επικατάρατος. 21 Και θα οικοδομήσουν σπίτια και θα κατοικήσουν και θα φυτέψουν αμπελώνες, και θα φάνε τον καρπό τους. 22 Δεν θα χιτ-

Αγαπητέ κύριε Τσεβά

σουν αυτοί, και να κατοικήσει άλλος δεν θα φυτέψουν αυτοί και να φάει άλλος επειδή οι ημέρες του λαού μου είναι όπως οι ημέρες του δέντρου και το έργο των χεριών τους θα φτάσει σε παλαιώση οι εκλεκτοί μου. 23 Δεν θα κοπιάζουν μάταια ούτε θα τεκνοποιούν για καταστροφή επειδή είναι σπέρμα των ευλογημένων του Κυρίου και οι έγγονοί τους μαζί τους.». (Ησαΐας 65:17-23).

Εκφράσεις όπως, «το παιδί θα πεθαίνει 100 χρόνων», «δε θα τεκνοποιούν για καταστροφή», αν τα δεχτούμε απλά κατά γράμμα, φαίνεται ότι αναφέρονται σε μια κατάσταση που δεν είναι ο «νέος αιώνας», αλλά ο παλιός, ανανεωμένος και μεταμορφωμένος από την ευλογία του Θεού.

Ας μην ξεχνούμε πως ό,τι είπε ο Βαλαάμ για τους Εβραίους ήταν από το Θεό, παρόλον ότι εκείνος επιθυμούσε διακαώς ο Θεός να τους καταραστεί, για να αμειφθεί από το Βαλάκ:

«Ίδού, λαός που θα κατοικήσει μόνος και δεν θα λογαριαστεί ανάμεσα στα έθνη». (Αριθμοί 23:9). Ο Εβραϊκός λαός είναι ξεχωριστός λαός στο σχέδιο του Θεού. Όχι ανώτερος ούτε κατώτερος από τους άλλους λαούς. Απλά ξεχωριστός, ιδιαίτερος.

Ολοκληρώνοντας την απάντησή μου θα ήθελα να προβάλλω την ακλόνητη πεποίθησή μου: Τα λόγια του Θεού στον Αβραάμ δεν επιτρέπεται να τα λάβουμε ελαφρά. «Θα ευλογήσω εκείνους που σε ευλογούν και θα καταραστώ εκείνους που σε καταρώνται. Και σ' εσένα θα ευλογηθούν όλες οι φυλές της γης» (Γέν. 12:3). Αυτά τα λόγια έχουν διαχρονική σημασία. Αν δε μάθουμε να ευλογούμε τους Εβραίους ανεξάρτητα από το κατά πόσο έχουν δεχτεί ότι ο Ιησούς είναι ο Μεσσίας τους που απέρριψαν, αν δε μάθουμε να τους αγαπούμε, ας μην περιμένουμε ευλογία στο έθνος μας. Ο Ιησούς λίγο πριν σταυρωθεί είχε πει για τους ομοεθνείς του, θρηνώτας για την Ιερουσαλήμ:

«Γιατί σας λέω, δε θα με δείτε από τώρα, ωστόσο πείτε: Ευλογημένος ο ερχόμενος στο όνομα του ΚΥΡΙΟΥ». (Μαθ. 24:39). Συνεπώς, η μεταστροφή του λαού Ισραήλ είναι αποφασιστική, για να επιστρέψει ο Κύριος. Ο Ιησούς απευθύνεται στο έθνος του Ισραήλ, όταν μιλά στην πρωτεύουσά του, την Ιερουσαλήμ. Μόνον όταν πιστέψουν ως έθνος οι Ισραηλίτες, θα αναφωνήσουν τα λόγια: «Ευλογημένος ο ερχόμενος στο όνομα του Κυρίου» για τον Ιησού το Ναζωραίο.

Χωρίς τη μεταστροφή, λοιπόν, των Εβραίων στο Μεσσία τους, κάτι που πρέπει να γίνει γενόμενος αποδεκτός και από τους ηγέτες αυτού του λαού, οι οποίοι Τον απέρριψαν, δεν πρόκειται να έχουμε την επιστροφή του Κυρίου μας. Ο Παύλος πήγαινε πρώτα στις συναγωγές και κήρυττε, και μετά στρεφόταν στους εθνικούς, σε οποιαδήποτε πόλη αποστελλόταν από το Πνεύμα.

Ο κόσμος αυτός θα βυθίζεται όλο και περισσότερο στη βαρβαρότητα, τη βία, το ρατσισμό και την κακία. Ο αντισημιτισμός είναι ο μεγαλύτερος ρατσισμός και μίσος που διατηρείται ανέπαφο στους αιώνες κατά των Εβραίων. Μόνο η υπέρβαση αυτής της κατάρας, μπορεί να επιφέρει αλλαγή στις σχέσεις μεταξύ όλων των λαών και αποδοχή της ετερότητας των συνανθρώπων μας, που μπορεί να εκφραστεί ουσιαστικά με την αγάπη του Χριστού στις καρδιές μας. Ο Σατανάς πάντοτε επιχειρήσει και θα επιχειρήσει στο μέλλον την εξολόθρευση αυτού του λαού. Αν μπορούσε να τα καταφέρει, θα αποδείκνυε ότι ο Θεός δεν μπορεί να υλοποιήσει τις υποσχέσεις Του. Δεν πρέπει να γίνουμε προσωπολήπτες και να πάρουμε το μέρος των Εβραίων ή των Αράβων ή οποιουδήποτε άλλου. Αλλά να βρισκόμαστε στο μέρος του Θεού.

Σπύρος Καραλής, Αθήνα

Το Ευαγγέλιο της Ευημερίας, το γέλιο του Τορόντο, και τώρα ο Χριστιανικός Σιωνισμός. Καλό θα ήταν να μαθαίναμε ποιος κατασκεύασε την φράση! Αναμένουμε νέες ακραίες δογματικές παραπλανήσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες ή από οπουδήποτε αλλού. Μελέτησα με επιμέλεια όλα τα περιεχόμενα στο τεύχος Σεπτεμβρίου του περιοδικού. Εκείνοι που πρεσβεύουν την ιστορική προχίλιαστική βιβλική θεωρία δεν μπορούν να επιδοκιμάσουν τέτοιες προσεγγίσεις της χριστιανικής εσχολογίας. Η θέση του Ισραήλ στην θεία ενέργεια των προβλέψεων εξηγείται ολοκάθαρα στα παρακάτω και πολλά άλλα αποσπάσματα της Γραφής: Ζαχαρίας 12,10, Ιεζεκιήλ 39,29, Ρωμαίους 11,25-29, Ματθαίος 27, 37-39, Λουκάς 13, 34-35 κ.ο.κ.

Η τοποθέτηση του Ισραήλ στο θείο εσχολογικό σχέδιο περιλαμβάνεται σε αυτές και διάφορες προρόγιες ανακοινώσεις. Ο παρών Ισραήλ είναι απλώς μία προαγγελία στην εξέλιξη του θεικού εσχολογικού προγράμματος. Απαίτηση ατομικής μετάνοιας και σωτηρίας επεκτείνεται σε κάθε Ισραηλίτη όπως και σ' όλους τους λαούς πολιτικούς θρησκευτικούς και στρατιωτικούς, ακαδημαϊκούς κάτι ου υπολοίπους Παρατηρώ όμως στην εκτενή αφήγηση του κ. John Hubers ο ίδιος να ρίχνει έξω το βρέφος μαζί με το νερό του μπάνιου όπως λέει και μία ξένη παροιμία. Το ίδιο κάνουν και άλλοι συγγραφείς γενικά στις εσχολογικές προβλέψεις τους σε συμφωνία στην παράλληλη γραμμή, τουτέστιν οι εσχολογικές προρρήσεις της ΠΔ έπαισαν να αφορούν του Ισραηλίτες και συμπεριλαμβάνουν την εκκλησία. Κάποιος θα τολμούσε να προβάλλει το ερώτημα άραγε ποια εκκλησία;

Απλούστατα δεν ισχύει καμία εσχολογική εκτίμηση περί του Ισραήλ, πάντα αφορούν την εκκλησία. Τότε ποιον λέτε να αφορούν οι πολλαπλές κατάρες εντόνως απευθυνόμενες κατά του Ισραήλ; Μήπως κάποια εκκλησία θα δεχόταν τις ίδιες κατάρες;

Σύμφωνα με την ερμηνεία που ακολουθεί ο Hubers και άλλοι συγγραφείς ότι οι εσχολογικές διακηρύξεις αφορούν την εκκλησία και όχι τον Ισραήλ παρουσιάζεται άλλο πρόβλημα. Ότι άλλοι θα μπορούν να ισχυριστούν ότι οι περικοπές περί της θείας ενσάρκωσης ατομικής σωτηρίας ευαγγελιστικής δραστηριότητας καθώς και άλλες προφητικές ανακοινώσεις στην ΠΔ αφορούν διαφορετικά πράγματα απ' αυτά που καταλαμβάνουν ορισμένοι ερμηνευτές!

Οι Ρωσσελιστές και άλλοι τολμούν να παρουσιαστούν με τέτοιους ισχυρισμούς Όταν ξεπεραστούν τα όρια της ερμηνευτικής ανοίγει ο δρόμος των παρερμηνειών. Τέτοιες προσπάθειες διαμορφώνουν μία διαφορετική κατεύθυνση στην ερμηνεία από εκείνη που καθορίζουν οι εμπνευσμένοι συγγραφείς των κειμένων της ΠΔ και έτσι παραβιάζεται η καθαρή εσχολογία πράγμα το οποίο δεν έκαμαν ούτε ο Κύριος μας ούτε οι συγγραφείς των κειμένων της ΚΔ

Σχετικά με τα αδικήματα στη μέση ανατολή αυτά τυγχάνουν να είναι ένα από τα πολλά αιματηρά γεγονότα της θλιβερής εποχής μας όπως στο Κογκό, στο Νταρφούρ στη Σρι λάνκα στην πρώην Γιουγκοσλαβία Τσετσενία Ρουάντα, Ιράκ, Αφγανιστάν, Καμπούτζη προηγουμένως στην Κύπρο, στην Μ.Ασία με την Αρμενική και Ελληνική γενοκτονία και πολλά άλλα κακουργήματα της εκπεσούσης γενιάς μας.

Παρατηρώντας όλα τα αδικήματα τα οποία φέρνουν κλάμα στους αγγέλους κραυγάζουμε «Ελθέ Κύριε Παντοκράτωρ στην Λαμπρή Βασιλεία σου!»

Μετά Προσευχής

Θωμάς Κοσμάδης, Γερμανία

Ύδατος Κίνησις

«Τι εστιν άνθρωπος...;»

Ψαλμός η' 5

Την ψυχή του θεόπνευστου ψαλμωδού γεμίζουν αισθήματα βαθύτατου και ιερού θαυμασμού. Μόνος, μέσα στη νύχτα, μακριά από τους θορύβους της πόλης, περιτριγυρισμένος από τη γαλήνη της φύσης, υψώνει το βλέμμα του προς τον ουρανό. Τα τηλεσκόπια δεν έχουν ακόμη ανακαλυφθεί. Οι διαστάσεις του σύμπαντος δεν έχουν υπολογισθεί από τους σοφούς αστρονόμους. Αλλά και τι μ' αυτό; Το πέπλο του ουρανού, στολισμένο με διαμάντια, θαμπώνει το νου του ψαλμωδού. Η όψη του έναστρου στερεώματος τον κάνει να αισθάνεται ακόμη πιο έντονα και ζωντανά τη μεγαλιότητα του Θεού. Πόσο μεγάλη, άπειρη, πρέπει να είναι η δύναμη του πάνσοφου Δημιουργού! Είναι τόσο δυνατός Εκείνος, ώστε μόνο με την κίνηση και την ενέργεια των δακτύλων Του, τα δημιουργήσε και τα θεμελίωσε στον αιώνα. «Όψομαι τους ουρανούς έργα των δακτύλων σου, σελήνην και αστέρας, ά συ εθεμελίωσας».

Να όμως που ο θεόπνευστος προφήτης απομακρύνει το βλέμμα του από τον ουρανό και το στρέφει στη γη, πάνω στην οποία βασιλιάς των δημιουργημάτων υπάρχει ο άνθρωπος. Ω, πόσο μικρός είναι σε σύγκριση με τους ανυπολόγιστους όγκους των ουρανίων σωμάτων! Πόσο αδύνατος φαίνεται μπροστά τους! Και πόσο ανίσχυρος είναι στο να αντιμετωπίσει και να υπερνικήσει τις δυνάμεις της φύσης. Η σύγκριση αυτή κάνει τον προφήτη να απορεί και να θαυμάζει. Και τον θαυμασμό αυτό όπως και την απορία του, τον αφήνει να ξεχειλίσει και να φανερωθεί μέσα από τα λόγια της ευλαβικής του προσευχής. Εσύ, Κύριέ μου, είναι ο παντοδύναμος, που δείχνεις τη δύναμή σου και τη σοφία σου στα αναρίθμητα δημιουργήματά σου, της γης και του ουρανού. Μπροστά σ' αυτά, τι είναι ο άνθρωπος, ώστε να τον θυμάσαι και να φροντίζεις γι' αυτόν, και να του προσφέρεις συνεχώς την πατρική Σου πρόνοια και προστασία; «Κύριε, ο Κύριος ημών, ... τι εστιν άνθρωπος, ότι

μιμνήσκη αυτού; ή υιός ανθρώπου, ότι επισκέπη αυτόν;»

****

«Τι εστιν άνθρωπος...;» Όμως, αδελφέ μου, τι άλλο θέλεις να είναι ο άνθρωπος από αυτό που είναι; Δεν ακούς τον ψαλμωδό πώς διακηρύττει το εξαιρετικό μεγαλείο, την τιμή και τη δόξα του ανθρώπου; «Δόξη και τιμή εστεφάνωσας αυτόν», λέγει στον Θεό: «και κατέστησας αυτόν επί τα έργα των χειρών σου». Δεν είναι απλώς ένα δημιουργήμα του Θεού ο άνθρωπος, έστω εκλεκτότερο και ανώτερο από τα άλλα. Είναι το εξαιρετικότερο δημιουργήμα, το οποίο τίμησε ο Θεός με την εικόνα Του και το πρόορισε να γίνει ομοίωμά Του. Είναι το δημιουργήμα που έχει συνείδηση της ύπαρξής του. Είναι το δημιουργήμα που εξουσιάζει την επίγεια δημιουργία. Χερσαία και θαλάσσια ζώα, πτηνά και ερπετά, όλα τον εξυπηρετούν στις ανάγκες του. Η παρουσία του γεμίζει ακόμα και τα αγριότερα από αυτά με φόβο και τρόμο (Γένεσ. θ' 2). Κι αν η αμαρτία δε γινόταν η αιτία να χάσει ο άνθρωπος την αρχική εκείνη εξουσία που του είχε δώσει ο Θεός, όλα θα ήταν υποταγμένα σ' αυτόν και όλα θα στέκοταν με σεβασμό μπροστά του.

«Τι εστιν άνθρωπος...;» Είναι το δημιουργήμα, που μπορεί με τη λογική του να λατρεύει και να προσκυνά τον Δημιουργό του. Είναι το δημιουργήμα που καλείται να εργαστεί με όλη του τη σωματική και διανοητική δύναμη για τη δόξα Εκείνου, τον Οποίο δοξάζουν και υμνούν ακατάπαυστα τα αναρίθμητα πλήθη των αγίων αγγέλων και αρχαγγέλων.

«Τι εστιν άνθρωπος...;» Είναι το δημιουργήμα για χάρη του οποίου θυσιάστηκε ο Δημιουργός. Ο σταυρός του Κυρίου, το αγκάθινο στεφάνι Του, οι πληγές Του, το τρυπημένο Του πλευρό, η λυτρωτική Του θυσία, και έπειτα η θρι-

αμβευτική ανάστασή Του, μας δίνουν την απάντηση στο ερώτημα του προφήτη, «τι εστιν άνθρωπος;» Είναι εκείνος, «δι' όν Χριστός απέθανε» (Α' Κορινθ. η' 11).

Αλήθεια, πόσο πολύ έχει τιμήσει τον άνθρωπο ο πανάγαθος Δημιουργός! Αλλά και πόσο χαμηλά πέφτει ο άνθρωπος, όταν λησμονεί τη δοξασμένη καταγωγή του και τα μεγάλα προσόντα με τα οποία ο Θεός τον προίκισε. Πόσο όμως ευτυχημένος θα είναι, και πόσο θα πορεύεται επάξια του ιδιαίτερου μεγαλείου του, όταν ζει πάνω στη γη με τα μάτια της ψυχής του προσηλωμένα στον ουρανό! Μ' αυτό τον τρόπο θα αποδεικνύει ότι νοιώθει και αναγνωρίζει τη δοξασμένη καταγωγή του και ότι θέλει να ζει επάξια της.

****

Ω Κύριε, Κύριε, όλα τα προσόντα και οι ικανότητες με τις οποίες προίκισες τον άνθρωπο, δείχνουν την εξαιρετική τιμή με την οποία τον τίμησες και την ιδιαίτερη αξία που του έδωσες. Όλα τα «υπέταξας υποκάτω των ποδών αυτού» και όλα τα έθεσες στην υπηρεσία του, καθώς τον όρισες βασιλιά των επίγειων δημιουργημάτων σου. Αξιώσέ μας, Κύριε, να αντιλαμβανόμαστε την τιμή που μας έκανες να μας δημιουργήσεις κατ' εικόνα Σου και καθ' ομοίωσή Σου, καθώς επίσης και την αξία που δίνεις στον άνθρωπο και την αγάπη που αισθάνεσαι για μας, που είναι τόσο μεγάλη ώστε για χάρη μας να θυσιάσεις ακόμα και τον ίδιο τον Μονογενή Κι Αγαπημένο Σου Γιο. Αξιώσέ μας, Ουράνιε Πατέρα, να εκτιμήσουμε την αγάπη Σου αυτή και, ζώντας σύμφωνα με το άγιο θέλημά Σου, να ανταποκριθούμε στον ύψιστο σκοπό, για τον οποίο μας δημιούργησες, να Σε δοξάζουμε και να Σε ευχαριστούμε αιώνια στην ουράνια Σου βασιλεία. Αμήν.

Λόγοι της Χάριτος

Η Αυθεντία της Βίβλου

Είμαι άνθρωπος κάτω από εξουσία κι έχω και στρατιώτες στη διοίκησή μου. Στον ένα λέω «πήγαινε» και πηγαίνει, στον άλλο λέω «έλα» κι έρχεται, και στο δούλο μου «κάνε αυτό» και το κάνει. (Λουκάς 7:8)

Όταν ο Μαρτίνος Λούθηρος άρχισε να υποστηρίζει ότι η δικαίωσή μας απέναντι στο Θεό είναι εφικτή μόνο δια της πίστεως, πυροδότησε τη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση. Σύντομα, «λογομαχίες» και «διάλογοι» γίνονταν σε διάφορα μέρη, και ο Λούθηρος με τους υποστηρικτές του πιέζονταν να υπερασπιστούν τις «νέες» τους θεωρίες (οι οποίες ήταν στην πραγματικότητα απλώς μια καθαρή διατύπωση της αρχαίας πίστης της εκκλησίας). Οι Ρωμαιοκαθολικοί αντίπαλοι της Μεταρρύθμισης προσπαθούσαν να αποδείξουν στο Λούθηρο ότι οι απόψεις του δεν είχαν διδαχθεί στις συνόδους της εκκλησίας.

Ο Λούθηρος και οι Μεταρρυθμιστές αποκρίθηκαν ότι οι σύνοδοι δεν αντέκρουαν το δόγμα της Μεταρρύθμισης, και κυριότερα, ότι οι σύνοδοι δεν ήταν αλάνθαστες. Μόνο η Βίβλος, είπαν οι Μεταρρυθμιστές, είναι απόλυτα αυθεντική.

Αποκαλούμε το δόγμα της δια πίστεως δικαίωσης βασική αρχή της Μεταρρύθμισης επειδή αυτό είναι η ουσία ή το περιεχόμενο της αλλαγής. Το δόγμα της υπεροχής της γραφικής αυθεντίας, το αποκαλούμε επίσημη αρχή της Μεταρρύθμισης, διότι αυτό είναι η βάση πάνω στην οποία χτίζονται όλα τα άλλα. Το δόγμα της κυριαρχίας αυθεντίας της Βίβλου δε σημαίνει ότι δεν υπάρχουν δευτερεύουσες αυθεντίες στη ζωή, όπως γονείς, κυβερνήτες, και προϊστάμενοι εκκλησιών. Αυτό που εννοεί είναι ότι η Βίβλος και μόνο η Βίβλος (sola scriptura) είναι η τελική και υπέρτατη αυθεντία για τις ζωές μας.

Οι Ρωμαιοκαθολικοί ανταποκρίθηκαν ισχυριζόμενοι ότι ο μόνος τρόπος να γνωρίζουμε τι συμπεριλαμβάνεται στον «κανόνα» της Βίβλου είναι ό,τι η εκκλησία αποφάσισε πως είναι σύμφωνο με το νόμο ή όχι. Όχι, είπαν οι Μεταρρυθμιστές. Οι Πατέρες της Εκκλησίας δήλωσαν ότι είχαν «παραλάβει» τον κανόνα της Γραφής και όχι «ορίσει». Όταν δεχόμαστε το Χριστό ως Κύριό μας, δε σημαίνει ότι εμείς Τον κάνουμε Κύριο ή ότι έχουμε εξουσία πάνω Του. Ο Πατέρας Τον έκανε Κύριο, κι εμείς απλώς συνειδητοποιούμε το γεγονός. Ομοίως, όταν οι Πατέρες της Εκκλησίας παρέλαβαν τα Ιερά Κείμενα, δεν απαίτησαν να έχουν καμία εξουσία πάνω τους. Μάλλον το αντίθετο: γονάτιζαν μπροστά στην υπερέχουσα αυθεντία των Γραφών.

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Η προσκύνηση στην αυθεντία των Γραφών δεν είναι μια αφηρημένη, νοερή αντίληψη. Όπως όλες οι ιδέες έχουν κάποια αποτελέσματα, το κυριότερο αποτέλεσμα αυτής της Οντολογίας ήταν η δημιουργία της Διαμαρτυρμένης εκκλησίας. Οι άνθρωποι με πεποίθηση, πρέπει να κάνουν σοβαρές επιλογές. Μείνε κάτω από την εξουσία της Γραφής.

R. C. Sproul

Μετάφραση: Ειρήνη Τερζάκη

Η Χριστιανική Οικογένεια

Τα τρία στάδια του γάμου

Φαίνεται ότι υπάρχουν τρία στάδια ανάπτυξης μέσα από τα οποία πρέπει να περάσει η έγγαμη ζωή.

Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι ο κάθε ένας από τους δυο συζύγους αναγνωρίζει στον άλλο το ιδανικό του, που εναρμονίζεται με τις ανάγκες της ζωής του. Κάθε ένας είναι εξοικειωμένος με το στάδιο αυτό, και κατά την ημέρα της μνηστείας και του γάμου σκέπτεται ότι ο άλλος δεν είναι παρά η «προσωποποίηση της τελειότητας που προχωρεί». Αυτή η διάθεση αποκάλυπτε την ένωση της μιας καρδιάς με την άλλη.

Κατά το δεύτερο στάδιο οι σύζυγοι ενημερώνονται ότι υπάρχει ανάγκη και μιας ένωσης άλλου είδους. Της ενότητας του χαρακτήρα, των διαθέσεων, της ιδέας και της προσωπικότητάς τους. Χάρη συντομίας, αυτή η ενότητα μπορεί να ονομαστεί «ενότητα ζωής». Αυτή η ενότητα πρέπει να επιτυγχάνεται καθώς οι δυο σύζυγοι εργάζονται μαζί στα κοινά καθημερινά έργα και στα προβλήματα της έγγαμης ζωής τους. Είναι το στάδιο που οι νιόπαντροι αρχίζουν να αναγνωρίζουν τη μεγάλη διαφορά που υπάρχει μεταξύ της ενότητας καρδιάς και της ενότητας ζωής.

Αρχίζουν να βλέπουν τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους, στις πρακτικές ιδέες και στα καλούπια της προσωπικότητας. Και είναι τότε που αρχίζουν να λένουν, ότι ο σύζυγος ή η σύζυγος «φαίνεται» σαν να μην είναι πια ο ίδιος. Τότε υφίστανται τον πειρασμό να θάψουν τα όνειρα που έκαναν ο ένας για τον άλλον, και δίνουν την εξήγηση ότι η ένωση των καρδιών τους, που ήταν κάποτε όμορφη, δεν ήταν παρά μόνον ένα ανόητο παιδικό όνειρο. Είναι τραγικό όταν τούτο συμβαίνει, επειδή τότε καταστρέφεται για το γάμο η πρακτική βάση του, που είναι το να τους δίνει εμπνευση η αμοιβαία τους αγάπη, ενώ περνούν οι δύσκολες μέρες της επεξεργασίας της ενότητας της ζωής τους. Τα έγγαμα ζευγάρια, όταν διανύσουν αυτό το στάδιο, ας βεβαιώνουν ενώπιον του Θεού την ενωμένη και αδιάριπτη αγάπη των καρδιών τους.

Κατόπιν πλησιάζει ένα τρίτο στάδιο κατά το οποίο οι δυο σύζυγοι αρχίζουν να αναγνωρίζουν μια βαθιά ενότητα ζωής. Αν στο γάμο τους έχουν παραχωρήσει τους εαυτούς τους στο Άγιο Πνεύμα, θα βρουν ότι Αυτός έχει πραγματοποιήσει μια μεταμόρφωση στη ζωή και των δυο, μέσα στους ανταγωνισμούς και τις διαφορές τους, μέσα στις αντιθέσεις των χαρακτήρων, των διαθέσεων και των προσωπικοτήτων τους. Οι διαθέσεις και οι προσωπικότητες τους θα έχουν τόσο μεταμορφωθεί, ώστε οι δυο ζωές θα γίνουν μία. Κάθε ένας, υπό την οδηγία του Αγίου Πνεύματος, θα παραχωρήσει τον εγωισμό και τη σκουριά του, και θα δεχτεί κάτι από το καλό του άλλου. Με αυτή την πορεία, του να δίνεις και να παίρνεις, ο καθένας θα αυξηθεί μέσα στην όμορφη αρμονία της ένωσης των δύο ζώων που θα γίνουν μία. Εκείνοι όμως που αρνούνται να παραχωρήσουν τους εαυτούς τους σε αυτές τις μεταμορφώσεις, που αυξάνουν την ένωση των δύο ζώων σε μια ζωή, θα βρουν ότι οπωσδήποτε θα απομακρύνονται ο ένας από τον άλλον, όλο και περισσότερο.

Πιστεύουμε, ότι πολλοί φόβοι μη αναγκαίοι και πολλές θλίψεις, μπορούν να αποφευχθούν από τα ανδρόγυνα, εάν οι πνευματικοί υπεύθυνοι διδάσκουν καθαρά τη διαφορά μεταξύ της ενότητας καρδιάς και της ενότητας ζωής, καθώς και την πορεία που οδηγεί από την πρώτη ενότητα στη δεύτερη. Και είναι πολλοί εκείνοι που δεν φτάνουν ποτέ στο τρίτο στάδιο, ή αν φτάσουν θα έχουν ήδη χάσει αρκετό πολύτιμο χρόνο.

Ε. Στέφανος